Es incunable 1490

Cōcordātia astronomie cū theologia Cōcordātia astronomie cū hystorica narratione. Et elucidariū duoꝝ precedentium: dñi Petri de Aliaco cardinalis Cameracensis.

Luis María Ramirez y de las Casas Deza

Theologus.
Astronomus.

Vigintiloquiū de ꝯcordia astronomice veritatis cum theologia: dñi Petri de Aliaco cardinalis cameraceñ. viginti continēs verba feliciter incipit.

PRimū ſm philoſophū omne verū omni vero cōſonat: neceſſe eſt verā astronomie ſciam ſacre theologie cōcordare.

Secundū. Verā astronomie ſciam quidā falſi nominis astrologi ꝑ varios errores ei adiūctos diffamauerūt ⁊ eā i ꝑncipio naſcē tis eccłie ſacr theolog ſuſpectā ⁊ quodāmō odioſā reddiderūt

Terciū. Prefati errores nō ſolū a ſacris theologis ſed etiā a veris astronomis ſunt reprobati.

Quartū. Reiectis erroribꝰ ꝑnotatis aliiſqꝫ collateralibꝰ ⁊ cōnexis poſtq̄ꝫ creuit eccłia ⁊ fides catholica firmit fundata eſt: vtile videt theologos astrologiam ſtudioſꝰ indagare ⁊ int varias vtilitates vna eſſet theologicis propheciis astronomica iudicia reſpectu quorūdā futuroꝝ aduentuū coaptare.

Quintū. De theologicis propheciis quibꝰ astronomica iudicia poſſunt conuenienter aptari aliqua expedit exempla particulariter annotari.

Sextū. De annis ab origine mūdi nobis volētibus ꝑtractare diſtinctionē de varia anni acceptione expedit premittere.

Septimū. Premiſſa anni varietatē variaqꝫ diſtinctionē ad vniformē ⁊ cōpletā āni ſolar qntitatē reducē: ⁊ i h theologicā veritatē ⁊ astronomicā ꝯcordare

Octauū. Ex ꝑmiſſa anni varietate variaqꝫ acceptione nō procedit apparēs diſſonātia ſeu cōtrarietas in hebreoꝝ ⁊ ſeptuaginta interꝑtuꝫ ſentētiis ſeu i xpianoꝝ hiſtoriographoꝝ cronicis ſup cōputatione annoꝝ a mūdi origine.

Nonū. Ad explicandū diſſonantiā opinionū variarū in cōputatione annoꝝ a mundi origine diſtinctionē etatū mundi cōuenit ꝑnotare.

Decimū. Diſſonātiā opinionū de annis mūdi vſqꝫ ad xp̄m expedit recitare.

Undecimū. De annis mūdi vtile eſt cōputationē hebraicā annotare.

Duodecimū. Ad annoꝝ mūdi computationē expedit astronomicā conſiderationem adaptare.

Terciūdecimū. Ad annoꝝ mundi cōputationē volētibꝰ magnarū tempora cōiunctionū adaptare: opus eſt cōiunctionū drām ꝑcognoſcere.

Quartūdecimū. Magnarū cōiunctionū ſignificationes hic cōueniens eſt breuiter explicare.

Quintūdecimū magnaꝝ cōiūctionū que fuerāt a diluuii tp̄e numerū poſſumꝰ veraciter a poſteriori calculare.

Sextumdecimū. Per predictā coniunctionū maioꝝ calculationē a poſteriori nō poſſumꝰ annos ab origine mundi certitudinaliter verificare nec circa hanc opinionum diſſonantiā cōcordare.

Decimūſeptimū. Multū videt difficile magnarū cōiūctionū calculationem a priori ad annos mūdi certitudinaliter applicare.

Decimū octauū. Occaſione difficultatis ꝑmiſſe vtile videt de creatiōe luminarū ⁊ eoꝝ primeua diſpoſitione ⁊ opinionē theologoꝝ ⁊ astronomoꝝ diſcutere.

Decimumnonū. Presupposita cōi tam theologoꝝ q̄ astronomoꝝ opinione ꝙ mūdus creatus est in equinoctio vernali sole existēte sub ariete: ex hoc cōsequenť primā alioꝝ planetaꝝ dispositionē quā vocāť figuram seu faciē celi possumus describere.
Vicesimū. Supposita p̄missa figura celi p eā a priori possum⁹ primā cōiūctionē maximā cōsignare: ⁊ a posteriori p tabulas astronomicas vnā aliā cōiūctionē similē inuenire: ⁊ ex eis p aliarū hm̄ōi cōiūctionū calculationē: legittimā verū numerū annoꝝ seclusa opinionū variarū dissonātia certitudinaliť cōcludere.

DE cōcordia theologie ⁊ astronomie aliqͥd scribere ab amico ī vtraqꝫ perito trāsmisse mihi lr̄e occasionaliť induxerūt. In qb⁹ primo se nō prorsus ꝯtentū esse dicebat scie maioris dignitate notatos ⁊ theologos appellatos astronomie quā naturalē theologiā vocat termīos nō pleni⁹ amplecti ī quo lador vtilis videreť si supior theologia p futuris ingrediis p̄stitueret: ⁊ naturalis de inferiorib⁹ cōpetenť īgsitōz validaret astronomie iudicijs accedētib⁹ ad dictamina ꝓphetarū magnarū cōiūctionū significationes ꝓphetiarū teꝑoꝛib⁹ applicādo. Deinde se asserebat admirari nos fideles ex hebreoꝝ ⁊ septuaginta interpretū sentētijs apparenť dissonātīa⁹ tot in lege noua ꝯtrarietates indeterminatas reliqsse vbi inter alia occurrit materia ꝙ ab adam vsqꝫ ad xp̄m annoꝝ millenaria historiographi varie descripserunt vt preter methodiū quē de magnitudine numeri excusant aliq .5228. posuisse videanť Eusebi⁹ cesariēsis .6000. Beda vero numero minori .5200. min⁹ vno Que diuersitas vtiqꝫ in cronicis nō ꝯtigisset si legū ⁊ cronicarū scriptores magnarū tp̄a cōiūctionū in significādis scriptis suis veridice supposuissent: hoꝝ igitur occasione dubioꝛum aliqua verba breuia explicādo.

VErdū primū: qꝛ fm p̄hm omne verū omni vero consonat necesse est verā astronomie sciam sacre theologie concordare. Quippe cū etiā eidem tāqꝫ dn̄e ancilla debeat pre ceteris scientijs subseruire. Cui⁹ rō est: qꝛ teste ap̄lo. Inuisibilia dei a creatura mūdi p ea que facta sunt intellecta cōspiciunť sempiterna quoqꝫ ei⁹ virtus ⁊ diuinitas. Sed inter oēs creaturas visibiles celestia corpora de quibus astronomia cōsiderat sua multitudine ac magnitudine suorūqꝫ motuū ⁊ influentiarū mira varietate variaqꝫ virtute ī dei cognitionē ⁊ admirationē maxime nos inducūt: ꝓpter qđ merito ait p salmista. Celi enarrāt gloriā dei ⁊ opa manuū ei⁹ annūciat firmamētū. Et iō astronomia nō īcōuenienť naturalis theologia noīať qꝛ sicut superior theologia ad dei cognitionē p supnaturalē fidē inducit: sic ista tāqꝫ inferior ancilla eidē subseruiēs ad diuine cognitionis introductionē p naturalē rōnem manuducit.

Erbũ secũdũ. Verā astronomie sciam: quidā falsi nois astrologi ꝑ varios errores ei adiunctos diffamauerũt: τ eaꝫ in pricipio nascētis eccl'ie sacris theologis suspectā τ quodāmodo odiosaꝫ reddiderũt. Ideo nõ mirandũ si tũc in vtilioꝛib⁹ occupati: huius scie terminos min⁹ amplecti voluerũt. Inter ꝑfactos errores tres ꝑnt notari ꝑcipui. Prim⁹ est eoꝝ qui ex astris oīa futura necessitate fatali euenire senserũt. Secundus est eoꝝ q astronomicis libris plures supstitiões execrabiles artis magice miscuerũt. Terci⁹ eoꝝ qui terminos astronomice ꝑtātis: respectu liberi arbitrij τ quarundā rerũ que solũ subsunt diuine ac supernaturali ꝑtāti supbe τ supstitiose excesserũt.

Erbũ terciũ. Prefati errores nõ solũ a sacris theologis: sed etiaꝫ a veris astronomis fuerũt reprobati. Cõtra primũ errorē Augustin⁹. v. de ciui. dei describēs. Fatũ sm estimationē illoꝝ qui vocant fatũ vim positionis siderũ τ cõstellationũ sm quā oīa in his inferioribus necessario eueniũt: sic diffinit: q fatũ nihil sit. Et hoc ipse τ alij doctores theologi sufficienter ꝓbauerũt. A quib⁹ nõ discordat peritissimus astronomoꝝ Ptolome⁹: vbi ait q vir prudēs dn̄at astris. Cõcordat igit theologia τ astronomia: q astroꝝ cõstellatio varia in inferiorib⁹ ad varios effect⁹: τ in hoīb⁹ ad varios mores disponit τ inclinat nõ quidem dispositione simpliciter necessaria τ sufficiente: sed remota τ contingēte: vnde illos mathematicos qui de necessitate hominũ aliter fata intelligũt: reprehendit Gregorius q2 cũ ipsi dicũt: q si quis sub signo aquarij nascit: piscatoꝝ ministeriũ sortietur Cũ alicubi aliquē sub hoc signo nasci contingeret: vbi piscator omnimode nõ esset. Cũ etiā dicũt q qui sub signo libre nascunt trapezite futuri sunt. In multis locis sub libra multi nascũt vbi trapezite penit⁹ ignorant. Hmõi ergo astronomoꝝ dicta intelligēda sunt sm inclinationē τ dispositionē cõtingentē: non sm absolutā necessitatē. Contra sm errorē: multi periti astronomi a suis libris magicā: tāq̄ artem execrabilē τ abominabilē excluserunt: sicut se facturũ Leupolonus in sui operis exordio protestat. Et merito cũ sm leges gentiliũ ars magica damnata sit: vt. viij. de ciui. dei dicit Aug⁹. Unde Albertus magn⁹ puniē etiā tractatũ edidit: in quo vere astronomie τ artis magice libros per eoꝝ principia τ fines distinxit: vt astronomicā veritatē τ magicā vanitatē adinuiceꝫ sequestraret. Contra terciũ errorē tractatulũ composui: quem de legibus τ sectis intitulaui. Contra supstitiosos astronomos qui legibus legem diuinā sub esse contendũt: cui pro complemēto hoc opusculũ superaddo. ❡ Ad hunc aũt errorem plurimi accedere vident: qui generaliter dictamina prophetarũ diuinarũ que ad superiorē theologiā pertinēt: astronomica inquisitione validare. (magnarũ coniunctionũ significationes: aut alia quevis iudicia astronomica eis applicādo) conant. Cum huiusmõi diuine prophetie plurimũ sint de his fu

turā que vim nature: τ naturalis rōnis investigationē excedūt: sicut prophetis q̄ xp̄s nasciturus erat de virgine q̄ futurus erat deus τ homo: q̄ iudicaturus erat viuos τ mortuos: τ sic de similibus. De alijs aūt que nō excedunt vim nature fortassis nō esset inutile theologiā cum astronomia concordare supnaturalē inspirationē per naturalē investigationē confirmando: prout aliqualiter tetigi in prememorato tractatu: sed hec sequentia latius declarabunt.

Quartum verbū. Reiectis erroribus p̄notatis: alijsq̄ collateralibus τ connexis: postq̄ creuit ecclesia τ fides catholica firmiter fundata est: vtile videt̄ theologos astrologiā studiosi⁹ indagare τ inter varias vtilitates vna esset theologicis prophetijs astronomica iudicia respectu quorūdam futurorum̄ euentuū coaptare. Cuius rei gratia tria euentuū futurorū genera expedit distinguere. Nam quedam sunt futura que habent causam determinatā τ infallibilem vt sunt aliqua que attendunt̄ circa motum celestium corporū in quibus est determinatio: τ omnis impedimenti remotio: sicut coniunctiones planetarum τ ecclypses τ similia. Et de his nō est theologica p̄phetia: s; certa τ euidēs astronomica scientia. Quedam vero sunt que habent causam determinatā: sed tamen fallibilem sicut illa que sunt s̄m inferiorē naturā: que ideo habet causā determinatā: q2 intentio nature mouet determinate ad vnū. Et ideo fallibilē quia multiplex potest occurrere impedimentū: vt si ager sit debite seminatus: τ terra bona τ bene disposita τ cōueniēs dispositio celestiū corporū affert bonum fructū. Et ista potest astronomus aliquo modo scire: non tamen ita certitudinaliter sicut predicta. Unde si de huiusmodi futuris euentibus essent alique diuine prophetie: eis quodāmodo adaptari possent astronomicorū iudiciorū coniecture. Sicut exemplū potest poni de prophetia ioseph super futura sterilitate. Alia vero sunt que habent causam indeterminatā τ fallibilem: sicut sunt ea que procedūt libere ex volūtate humana: que indeterminata est: quia est ad opposita: τ est fallibilis: quia etiā ei volenti aliquid perficere: multa occurrere possunt impedimenta. Et ideo talia non possunt certitudinaliter sciri astronomica seu alia scientia humana: sed solum reuelatione diuina. Unde si de talibus sint alique theologice p̄phetie: non possunt eis aptari astronomica iudicia: aliquo modo certitudinaliter: sed quodāmodo exili coniectura. Inquantū (vt dictū est) constellatio aliqualiter disponit τ inclinat humanam voluntatē: cui maxime obediunt homines brutales: qui malis inclinationibus non resistunt per virtutes. Predictis aūt tribus generibus futurorū euentuum que fiunt s̄m cursum nature: potest addi quartū gen⁹ eorū q̄ eueniūt miraculose a sola virtute diuina: que licet habeant cām determinatā τ infallibilē videlicet diuinā volūtatē: tn̄ q2 illa est nobis penit⁹ ignota: nisi p̄ diuinā reuelationē. Jō p̄phetijs q̄ sūt de talib⁹ futuris: astronomicas cōsideratiōes adaptare est oīno vane supstitiōis τ supstitiose vanitatis cū talia excedāt vim nature τ nālis rōnis

Q Uintũ verbũ. De theologicis pphetijs quibus astronomica iudicia possunt cõuenienter aptari: aliqua expedit exempla particulariter annotari. Nunc vero duo sufficiat explicare: vnũ de veteri aliud de nouo testamento: primũ de generalis diluuij p̄signatione: secundũ de natiuitatis xp̄i figuratiõe. De primo igit̃ exemplo aliquid tetigi in predicto tractatu de legibus ꝛ sectis: vbi allegaui Guillerinũ parisiẽs. libro de vniuerso: qui tractãs de cataractis celi de quibꝰ scribit moyses loquẽs de diluuio ꝛ ponit ꝙ per eas intellexit ppheta ptes illas celi: que generatiue sunt pluuiarũ ꝛ inundationis aquarum: quales sunt signa aquatica: vt cancer ꝛ pisces. Siliter pliades ꝛ orion: De planetis vo mars venus ꝛ luna. Unde cõcludit ꝙ cataracte huiusmodi tunc aperte intelligunt̃: cũ cause huiusmodi ad istas operationes pluuiarũ nutu creatoris laxate sunt: ꝛ enã confortate. Et ideo lz Noe illud diluuiũ p̄cognouerit p reuelationẽ pphe ticã: tñ pdabile videt̃ ꝙ aliqua cõstellatio astronomica illũ effectũ p̄signauerit Ad quod etiã cõcurrere potuit ꝯiunctio magna: maior vel maxima que hmõi diluuiũ antecessit: vt infra patebit. Nec minꝰ apparet probabile ꝙ aliqua ꝯstellatio illud diluuiũ p̄signauerit: q̃ꝫ ꝙ arcus celestis signũ sit: conside diluuiũ nõ amplꝰ esse venturũ: sicut in gen. scrib t̃. Arcũ meũ ponã in nubibꝰ: ꝛ erit signũ federis inter me ꝛ terrã: cũq; obduxero nubibꝰ celũ: apparebit arcus meus in nubibꝰ ꝛ recordabor federis mei quod pepigi vobiscum: qꝺ nõ erũt vltra aque diluuij ad delendã vniuersam carnẽ. vbi dicit mgr̃ historiarũ ꝙ noe (qꝛ matie timebat: ne aque diluuij super terrã iterꝫ inundarent) quotidie orabat ne hoc faceret. Et vt Josephus refert pepegit fedus dñs: qꝺ vltra nõ faceret diluuiũ Et in signũ federis huiꝰ posuit arcũ suũ in nubibꝰ. Et est signũ duoꝝ: iudicij p aquã p̄teriti ne timeat̃: ꝛ futuri per ignem vt expectet̃. Inde est qꝺ duos hꝫ calores: ceruleũ qui aqueꝰ est: ꝛ est exterior: qꝛ p̄terijt aqua. Et rubeũ qui ẽ igneꝰ ꝛ est interior: qꝛ futurꝰ est ignis. Deinde subdit ꝛ tradũt sci ꝙ. 40. annis añ iudiciũ nõ videbit̃ arcus: qꝺ etiã nãlẽ ostẽdet desiccationẽ aeris iã inceptã. Ex q̃ iterũ pꝫ ꝙ sicut lꝫ nãle signũ poterit p̄signare diluuiũ ignis: ita celestis ꝯstellatio potuit aque diluuiũ p̄signare. Qꝺ aũt dictũ ẽ de arcu federꝭ respectu exclusionis diluuij. Intelligẽdũ est de diluuio gnãli qꝺ notãt vba diuine scripture. Nõ erũt ingt aq̃ diluuij vltra ad delẽdã vniuersaꝫ carnẽ. Nã postea pluries factũ ẽ diluuiũ pticlãre: vt i thimeo platõis Et alibi legit̃ de q̃ Isidorꝰ. xiij. ethimo. in fine. Premisse vo scie theologice põt ꝯuenient̃ applicari illa ꝯclusio perspectiue: q̃ dicit yrudẽ cathaclismũ excludẽ: sꝫ applicationẽ dimitto ne i p̃mo exẽplo p̃sequẽdo: nimiũ plixus existã. De secũdo aũt exẽplo aliq̃lr tetigi i p̃allegato tractatu: ꝛ iterꝫ sine temeraria assertione: sꝫ cũ hũili reuerẽtia dico ꝙ bñdicta xp̄i icarnatio ꝛ ntitas lꝫ i multꝭ fuerat miraculosa ꝛ supnãlis: tamẽ etiaꝫ q̃ ad multa fuit op̃i deifico ꝯceptionis ꝛ ntitatꝭ nã tãq; famula dño suo ꝛ creatori subfuẽs diue oĩpotẽtie cooꝑari potuit: ꝛ i his ꝑ celi ꝛ astroꝝ vtutẽ ꝯcurre

cū virtute naturali virginis matris eiꝰ. Et ideo videt rōni naturali cōsonū: nec xpiane legi dissonū in his potestati astronomice veritatē theologicam concordare. Quia in re expediēs esse credere cōsiderare illā cōiunctionē maiorē: τ fere maximā que fuit. 24. anno Augusti cesaris quā dixerūt astronomi significare sup legē mecurialē futurā. Et reuoluere motū saturni τ iouis ad tempꝰ illud: τ inueniemꝰ eos fuisse cōiunctos p medios cursus suos ante natiuitatē xpi p. 6. annos. 5. dies τ 3. horas. Et fuit ista cōiunctio in cancro. Et si fuisset propinquior capiti arietis fuisset maxima vt dixerunt periti astronomi. Sicut in dicto tractatu plenꝰ notatū est. Deinde attendere cōuenit figurā natiuitatis xpi: que post dictos. 6. ānos fuit videlicet. 24. āno dicti augusti cesaris: die tūc 25. mensis decembris. Currente numero aureo p dinariū: hoc est in secundo anno cicli decē nouelunīa τ in. 21. anno cicli solaris fm cōpotistas: qđ tamen habitū est: nō in experientia vel reuelatione: sed ex tabularū compositione: a posteriori in aureū numerū resoluendo. Hora vero dicte natiuitatis fuit circa mediā noctem fm vsum ecclesie: cuius p̄cisa verificatio potest sumi ex media cōiunctione solis τ lune in marcio precedētē die. 13. cōpleta ad meridiē ixsīn: vbi puer natus est nobis: vt pꝫ per tabulas de medijs cōiunctionibus ordinatas: p quas concordant astronomi antiquas experiētias τ modernas. Unde ex predictis videt posse concludi: quod illiꝰ benedicte natiuitatis ascēdēs erat 3. gradus libre. Cuiꝰ figurā plenius describere peritis astronomis relinquo. In premissis aūt hoc notant cōsiderandū est: q̄ q̄cūq̄ inuenta fuerit huiꝰ natiuitatis figura: dei sapia: humanitati xpi hypostatice vnita: bonitatē cōstellationis augere potuit in meliꝰ: ipsiusq̄ dispositionē in malū penitus suspendere maxime qr stelle τ planete naturaliter boni sunt: ita quātū in eis est: bona intēdunt τ efficiunt: nec ad mala inclināt de per se: sed solū per accidēs p ineptitudinē τ indebilitatē suscipientis: sicut in dicto tractatu plenꝰ expressū est. Ex his ergo que dixi circa duo exempla p̄missa satis innotescit: que cōformiter possūt dici circa plurima: que in lege hebraica τ i lege xpiana recitant. Ex oibus etiā supra declaratis satis patet responsio ad primū dubiū principale in principio huiꝰ operis ppositū. Ex dicēdis aūt patebit respōsio ad secundū.

Sextū verbū. De annis ab origine mūdi nobis volentibus ptractare distinctionē de varia anni acceptione expedit p̄mittere. Nā fm Isidor. v. ethimo. triplex dicit annus. Est enim annus lunaris. 30. dierū. Aliꝰ solstitialis vel solaris. 12. cōtinēs mēses. Aliꝰ magnꝰ oīdꝰ planet in eūdē locū cōcurrētibꝰ: qđ fit post ānos solstitiales plurimos. Et de isto anno magno dixi ī tractatu de legibꝰ τ sectis: sed de ipo loq nō ē p̄ntis ppositi. De anno vō lunari: licet qn̄q̄ sumat pro vna lunatione: que est. 30. dierū fm Isidor tn̄ vna lunatio minꝰ continet: videlicet. 29. dies τ. 31. minuta diei cū aliqbꝰ minoribꝰ fractionibus sicut dixi in tractatu de correctione kalendarij

Et cõmuniter capitur annus lunaris pro. 12. talibus lunationibusque vocant menses lunares. Hic ergo ãnus lunaris minor est solari de. 11. dieb⁹: ex quib⁹ crescentibus pluries replicatis: colligitur vna lunatio: ꝛ sic constituitur annus lunaris embolismalis siue excrescens. 13. lunationes continens. Hebrei vero ꝛ arabes vtunť anno lunari. 12. mensiũ: licet diuersimode ordinẽt suos menses ꝛ varie suas diuidant fractiones: sicut notaui in tractatu de vero ciclo lunari ſm arabes. De anno aũt solari varie fuerunt opiniones: de quibus (vt ad concordiã reducantur) sciendum est ꝙ scientia de ratione anni prius fuit apud hebreos: caldeos: ꝛ grecos. Et anteq̃ȝ plene transiret ad latinos Romulus prim⁹ rome vrbis fundator. 10. menses in anno constituit: incipiens a marcio: de quo Ouidi⁹ in libro de fastis. Tpa distinxit tunc conditor vrbis in anno Cõstituit mẽses quinq̃ȝ bis esse suo. Cuius rõnem assignat Qđ satis est vtero matris dum pdeat infans hoc anno statuit tpis esse satis. Aliam quoq̃ȝ rationem assignat Ouidius. ꝛ de noĩbus mensiũ diffuse prosequitur: quibus non insisto: quia sunt extra ꝓpositũ. Postea vero numa (qui successit Romulo) huius artis peritior. 10. mensibus duos addidit: videlicet ianuarium ꝛ februarium: vnde ibidem dicit Ouidius. At numa nec ianũ nec auctas preterit vmbras. mensibus antiquis imposuitq̃ȝ duos. Annus ergo romuli constabat ex. 300. diebus: ꝛ quilibet mensis ex. 30. diebus. Ann⁹ vero nume ex. 354. dieb⁹. Sed iulius cesar in astronomia edoct⁹ sicut notat Lucanus contra quosdaȝ astronomos in egipto: de quantitate ãni solaris disputauit: ꝛ ordinẽ kalendarij: sicut suo tpe fieri potuit: stabiliuit: vnde quia vidit solem non posse facere cursum suum in anno nume: eidem adiunxit 11. dies: et sic constituit annum ex. 365. diebus integris: quibus adiunguntur sex hore: que in q̃tuor annis diem faciunt bisextilem: hanc tamẽ quartam diẽ constantem ex sex horis non ponunt astronomi integrũ: sed minorem de sexta parte vnius hore ꝛ modico plus vt declaraui in principio dicti tractat⁹ de correctione kalendarij: ꝛ magis in fine tractatus de legibus ꝛ sectis. vbi satis ostendi ꝙ p̃cisa q̃ntitas anni nondũ certificata est. Et dicunt aliqui periti astronomi ꝙ nunq̃ȝ est precise equalis: sed modica differentia quantũ ad p̃sens ꝓpositum pro nihilo habeť. De inicio vero ãni solaris sciendũ est ꝙ sicut numa: sic postea romani annum suum inceperũt a solsticio hyemali: quod tunc fuit in principio ianuarij: quia tunc sol incipit ascendere. Romulus aũt ꝛ hebrei incipiũt annũ ab equinoctio vernali videlicet in marcio: quia in eo mundus factus fuisse dr. Arabes aũt incipiunt a solsticio estiuali: quia dicũt ꝙ sol factus est in illo mẽse. Egiptij vero incipiunt ab equinoctio autũnali: videlicet a septẽbri: iuxta auctorẽ Gen. Protulit terra herbam virentem: ꝛ fructum facientem iuxta genus suum. Autumnus aũt est tps fructuosum: ideo in eo debuit esse anni principium: sed non obstantibus premissis: de anni q̃ntitate ꝛ eius inicio multe natiões longe aliter vtunť anno: vnde Aug⁹ de ciuitate dei narrat: ꝙ apud plures scriptores

hystoricos reperitur egiptios habuisse annum .4. mensiu: acarnanas .6. mensiu: labinios .13. mensiu: et subdit qr Plinius scds cu commemorasset relatu fuisse in terris aliquez vixisse 152. annos: alios .10. amplius: alios .200. annorum habuisse vitam: alios .300. quosdam ad .500. alios .600. nonnullos ad .800. etia queuisse hec oia in scietia tpm accidisse arbitratus est. Alij qppe ingt estate determinat annu: et alij hyeme: alij quadriptitis tpibus sicut archades quorum anni trimeses fuerunt. Etiam adiecit qm aliqn egiptios quorum paruos annos quaternorum mensiu supra diximus lune fine limitasse annu: itaqz apud eos inquit. et singula milia annorum vixisse produntur. De hac etiam annorum paruitate conformiter loqtur Solin[9] in principio li. sui de mirabilib[9] mundi: sicut allegaui in tractatu de imagine mundi in ca. de insula taprobana: vbi per hanc annorum paruitatez concordare nisus sum quandam eiusdem Solini hystoricam narrationem: cum nre fidei veritate de mundi duratione: insup beatus Aug[9] ibidez recitat: et reprobat quorundam opinionem qui primeue etatis hoies tot annis vixisse credunt: sicut sacra scriptura commemorat. Sed ad hoc saluandum putant aliter annos illis tpibus computatos. i. tante breuitatis: vt vnus annus noster. 10. illos habuisse credat. Quapropter inquiunt, cum audierit quisqz vel legerit .900. annos quemqz vixisse: debet intelligere .90. Ille ergo annus minim[9] qles. 10. faciunt vnu nrm 36. hebat dies. Ex pmissis itaqz patet qz diuersa et aduersa de anni quantitate fuerit opinio.

Septimum verbu. Premissam anni varietatez: variasqz distinctioez oportet ad vniformem et completam anni solaris quantitatem reducere et in hoc theolocam veritatez et astronomicam concordare: nam cuz motus solis sit nobis metrum et mensura aliorum motuu celestium necesse est qualitercunqz computetur annus apud varias gentium nationes qr eorum anni reducant ad mensuram anni solaris complete pfecti. i. circuit[9] solis ab vno equinoctio in idem equinoctiu: vel ab vno solsticio ad idem solsticium: et ideo Aug[9] pallegato li. xv. de ci. dei predictam opinionem de paruitate annorum prime etatis its concludit. Prouide remouet hic error qui coniectura falsa: ita vult astruere scripturaru nostraru fidem vt alibi destruat. et subdit. Prorsus et tantus tunc dies fuit qntus et nunc est: quem .24. hore diurno circulo nocturnoqz determinant: tantusqz mensis quantus et nunc est: quem luna cepta et finita concludit, et hunc mensem lunarem ponit Aug[9]. 30. dierum: vnde vide eg qr computatio sacre scripture non per menses solares latinorum: sed per menses lunares hebreorum debet attendi: cui etiam concordat computatio astronomicarum tabularu. Postea magis ad propositu subiungit: tantus fuit tunc annus quantus et nunc est: quem menses lunares: additis pter cursum solare qnqz dieb[9] et quadrante. i. qrta diei pte consumat: et huic veritati theologice concordat antiqu astronomorum traditio: na pdictam anni solaris qntitatem docuit Adrathis

qui fuit antiquissim⁹ astronom⁹ hebreoꝝ. Concordant etiā canones tabularū Azarchel ꝛ Alfoncij qui docent annos persarū hebreoꝝ ꝛ arabū ad predictā anni quantitatē reducere. Etsi annus nr̄ adhuc esset rectificatus qui non plene illā quartā partē diei ꝯtinet vt supra dictū ē: precisioꝛ fieret cōputatio subtractis subtrahendis: ꝛ additis addendis. Sed insuper non est hic pretermittendū ꝙ astronomia pdicte veritati theologice ꝯcordat de longeuitate antiquoꝝ: nam vt docet Alkabicius astronomi posuerūt varios ānos firdarios planetarū qui habent respectū ad longeuitatē nati videlicet maximos maiores ꝛ medios ꝛ minores. Exēpli grā anni maximi firdarici satᷓni sūt. 465. iouis. 490. martis. 264. solis. 1410. veneris. 200. mercurij. 480. lune. 520. Ad istos aūt ānos null⁹ puenit tp̄e nostro: tn̄ frustra ac sine fundamēto eos posuissent astronomi: nisi ad eos quādoqꝫ aliqui puenissent: in quo tn̄ mirum videtur ꝙ tot anni attribuunt̄ soli cum li. pallegato dicat Aug⁹ ꝙ plures ad. 900. ānos transierint: nemo tn̄ ad. 1000. puenit: sed esse potuit ꝙ aliqui puenerunt quos scriptura sacra minime cōmemorat: sicut idem Aug⁹ ibidem ait. Non omnes hoīes qui tunc esse potuerunt scriptorē sacre huius hystorie necesse habuisse noīare: sed eos solos quos opis suscepti ratio postulabat: videlicet eos a quib⁹ per successiones ceterarū generationum ex vno hoīe propagaturū perueniret ad abraham: ac deinde ex eius semine ad populū dei ꝛ ciuitatē eius ipsiusqꝫ regem ac conditorem xp̄m. Jam vo adid qđ ppositū est: de annis firdaricis redeam⁹. Anni ergo maiores satᷓni sunt. 57. iouis. 69. martis. 50. solis. 120. veneris. 82. mercurij. 76. lune. 108. Anni vero medij saturni sunt. 43. cum dimidio: iouis. 45. cum dimidio: martis. 40. cū dimidio. solis. 69. cum dimidio: vel s̄m quosdam. 39. cum dimidio: veneris. 45 mercurij. 48. lune. 66. cū dimidio. Anni aūt minores saturni sunt. 30. iouis. 12. martis. 15. solis. 19. veneris. 8. mercurij. 20. lune. 25. De his ergo ānis firdaricis dicunt astronomi ꝙ si minores aliquis transiuerit: ad medios puenire poterit sed medijs transactis: aliqui licet pauci ad maiores ānos pueniunt: sed postea declinant: que sentencia astronomica theologice veritati ꝯcordat: quam libro preallegato idem Aug⁹ ita concludit. Tam magnos inquit ānos vixerunt illi antiqui vsqꝫ ad amplius q̄. 900. quantos postea vixit abraham. 170. ꝛ postea filius eius ysaac. 180. ꝛ filius eius iacob prope. 150. ꝛ nunc viuūt homines. 70. vel. 80. ꝛ non multo amplius de quibus dictū est: ꝛ amplius eis labor ꝛ dolor. Ad confirmationem autem sacre hystorie de longeuitate antiquorum ibidem allegat Aug⁹ testimonia de magnitudinibus corporumque longe ampliores tunc fuerunt q̄ nunc sunt: vbi inducit Virgilij auctoritatē qua significauit maiora tunc corpora producere solem tellurem. Inducit etiam experientiam de ossibus gigantium que modū alioꝝ plurimū excesserāt: sicut ipse se vidisse testat̄. Inducit ꝓpterea plinium scōm: q̄nto magis magisqꝫ p̄terit scł̄i cursus minora corpa naturā ferre: qđ etiam Homeꝝ poetā notasse cōmemorat. postea subdit

qđ dicit idem Plinius esse adhuc gentem vbi .200. ānos viuitur: vnde cōcludit: Si ergo humanarum vitarum diuturnitates quas experti non sumus hodie hēe credunť incognita nobis loca: cur non etiā habuisse credanť tpa: an vero credibile est alicubi esse quod hic non est. Et incredibile est aliqñ fuisse quod nunc non est. Sed de his ista sufficiant: vt id qđ propositum est exequamur.

Verbum octauū. Ex pmissa anni varietate: variaq; acceptiōe non pcedit appens dissonātia seu cōrietas in hebreoꝝ ⁊ .70. interpretū sentencijs: seu in xpianorum hystoriographorum cronicis: super computatiōe annorum a mundi origine: hoc manifeste seqtur ex premissis: quia licet hebrei vtantur ānis lunarib⁹ ⁊ latini solarib⁹ tñ lunares ad solares reducūtur vt dictum est. Nec illorum annoꝝ differentia potest illorum auctorū dissonantiam: que in annorum computatione notatur efficere: sicut ex dicēdis inferius cōsideranti clarius apparebit. De dissonantia vero hebreoꝝ ⁊ .70. interpretū de qua tactū est non intendo specialiter psequi: sed solum contentari in verbo Aug. qui in libro .xv. preallegato ita concludit. Illa inquit numeroꝝ varietas que inter codices hebreoꝝ inuenitur ⁊ nostros neq; de hac antiquorū longeuitate dissentit. Et si qua ita habet diuersa vt verū esse vtrūq; non possit: rerum gestarum fides ab illa ligua repetenda est: ex qua interpretatum est qđ habemus. que facultas cum volentibus presto sit: non tñ vacat: qđ .70. interpⱦtes ī plurimis que diuersa dicere videnť ex hebreis codicib⁹ emendare ausus est nemo. Non enim est illa diuersitas puta mendositas: nec ego vllo modo putandū existimo: sed vbi non est scriptoꝝ error: ad eos diuino spiritu: vbi sensus esset consentaneus veritati non interpretantiū munere: sed prophetantium libertate aliter dicere maluisse credendum est. De dissonantia ergo que inter xpianos scriptores reperitur: deinceps solum dicturus sum.

Nouum verbum. Ad explicandū dissonantiam opinionū variaꝝ in computatione annoꝝ a mundi origine: distinctionem etatum mundi conuenit prenotare. De his aūt in plurib⁹ locis tractauit Aug⁹ in libro .iiij. de doctrina xpiana: in li. lxxxiij. questionū: in li. de cathezizandis rudibus: ⁊ specialr̄ in fine .xxij. li. de ciu. dei. Has etates sex dieb⁹ mūdane creationis adoptans ita distinguit vt prima etas tanq; dies vnus sit: ab adam vsq; ad diluuium. Scđa inde vsq; ad abraham non equalitate tpis: sed numero generationū denas quippe hēe reperiuntur. Hinc iam sicut Matheus euangelista determinat tres etates generationum vsq; ad xpi subsequuntur aduentū que singule denis ⁊ quaternis generationibus explicanť: ab abraham vsq; ad dauid vna: altera a dauid vsq; ad transmigrationē in babiloniam: tercia inde vsq; ad xpi carnalē natiuitatē fuerunt itaq; omnes quinq;. Sexta nunc agitur generationum nullo numero metienda ꝓpter id qđ dictum est. Non est vestrum nosse tpa vel momenta que

pater posuit in sua potestate. Postq̃ tamq̃ in die septimo requiescet deus id ē nos in seipso faciet quiescere: ⁊ sic septima erit sabbatum nostrū cuius finis nō erit vespera. De sex predictis etatibus tractauerunt Ysidorus libro. v. ethimologiarum: ⁊ magister in hystoria scolastica: ⁊ fere omnes catholici cronicarum scriptores quorum plures etiã annorum ↄnotationes ānotauerunt. de quibus inter eos mira fuit opinionū varietas. Et quia primi annoꝝ sūmatores fuerūt 70. interptes: deinde Josephus Eusebius Hieronimus Prosper Orosius Beda Ysidorus: ideo eorum opinionem hic scribere decreui. 70. ergo a mundi principio vsq̃ ad diluuium sm̄ magistrum hystoriarum. 2244. annos posuerunt. Ipse vero Methodius. 2000. qui tantum per chiliades secula disponit: nec apponit annos si superfint: ⁊ ideo nihil certum de numero annorū posuit. Hieronimus autem non plene ponit. 2000. sed Josephus sm̄ aliquos posuit. 2656. sm̄ tamen alios hec litera videtur corrupta iuxta illos versus. Aurore tempus ad hoc ab adam iosepho teste fuerunt anni sexcenti milia pene duo. Orosius vero cui concordat Beda ponit in sūma ab adam vsq̃ ad ninū regem sub quo natus est abraham. 3184. annos. Eusebius vero in prefatione cronice sue quã Hieronimus de greco transtulit in latinum ita scribit. Cum diuinã scripturam diligenter reuolueris a natiuitate abraham vsq̃ ad totius orbis diluuium inuenies retrorsum annos. 942. Item a diluuio vsq̃ ad adam. 2242. in quibus nulla penitus nec greca nec barbara ⁊ vt loquar in cōmuni nulla gentilis inuenitur hystoria. Ex quo patet q̃ Eusebius concordat de ãnis prime etatis cum 70. interpretibus nisi solum de ãnis duobus quos vltra posuit magister hystoriarum vt patet superius quod forte ex vicio scriptorũ factum est: patet insuper q̃ cū Eusebio totalr̃ ↄcordat Orosius: vnde verisil'e est q̃ ipsi suã computatioñ a. 70. interpretibus receperunt. Hieronimus vero ad hebraica veritate: vnde cum Josephus hebreus fuerit mirū videtur q̃ computationeȝ Hieronimi ⁊ vnum horũ tam abundanter excesserit. Ex p̄missis igitur manifestū est q̃ in computatione annoꝝ prime etatis magna fuit apud scriptores dissonantia. De aliis aūt etatibus non tanta: ⁊ ideo hic breuitatis causa ptranseo. Contentus Ysidori computationē recitare: ipse nanq̃ ab adam vsq̃ ad archã edificatã cōputauit annos. 2242. in quo ↄcordat cum. 70. deinde iungens primã ⁊ secundã etateȝ ad adam vsq̃ ad abrahã numerat annos. 3284. in quo ↄcordat cum Eusebio ⁊ cum Orosio: deinde ab adam vsq̃ ad dauid tres etates cōprehendens computat. 4224. deinde quatuor etates vsq̃ ad transmigrationē babilonis. 4679. deinde vsq̃ ad xp̄m in quo est finis qnte ⁊ iniciū sexte etatis. 5210. ⁊ hec de mūdi etatibus sufficiant de quibus finaliter illud notandum est q̃ Eusebius in principio sue cronice signanter expressit videlicet in hebreis etiam codicibus dissonantes etatum annos inueniri plus q̃ vel minus prout interpretibus visum est legitari sequendum illud potius quod exemplorum multitudo tradit.

Verbum. 10. dissonantiaꝝ opinionũ de annis mundi vsqꝫ ad xp̄m expedit recitare: nã vt in .ij. dubio ꝓpositũ est nostrarũ hystoriarũ seu cronicaruꝫ scriptores eos varie descripserunt. Et inter primos accedat ille famosus Eusebius cesariensis ep̄us: cui ibidem false imponitur sex annoꝝ milia posuisse: nõ enim est ita qđ ex p̄missis manifeste patet ꝙ ab abrahã ꝛ regno nini a quo suam cronicã inchoat ꝓcedit per decades q̃s. 124. numerat vsqꝫ ad ionathan regem: deinde per olimpiades vsqꝫ ad xp̄m qui s̃m eũ. 42. anno imperij augusti natus est: et. 15. anno tyberij p̄dicare orsus vsqꝫ ad qđ tp̄s annos recolligẽs ita ꝯcludit. Computant̄ inquit anni in p̄sentem annũ .i. 15. tyberij cesaris a sc̄do anno instauratõis tẽpli q̄ facta est sub altero ãno persarũ darij: anni. 548. A salomone aũt ꝛ prima edificatiõe tẽpli anni. 1060. a moyse ex egressu isrl̄ ꝛ egipto anni. 539. ab abrahã ꝛ regno nini ãni. 2044. a diluuio. 2986. ad adã anni. 5228. ex quib⁹ liquet intentũ: sed postea vnum valde notandũ subiungit qđ hic incidenter inserere dignũ duxi. Jhesus xp̄s inquit mortem passus est anno tyberij. 18. quo tp̄e etiam in alioꝝ ethnicoꝝ cõmentarijs hec ad verbũ scripta reperim⁹ solis facta defectio: bithinia terremotu ꝯcussa: ꝛ i vrbe nicea edes plurime corruerũt que oĩa his ꝯgruũt que in passiõe saluatoris acciderũt. Scribit vero sup his Flegõ qui olimpiadaꝝ egregius supputator est in .xiij. li. ita dicens. Olimpiade inquit. 202. magna et excellens inter oẽs qui ante eaꝫ acciderant defectio solis facta diei hora sexta ita in tenebrosam noctẽ versus vt stelle in celo vise sint terreqꝫ mot⁹ in bithinia nicene vrbis multas edes subuerteret: hec supradict⁹ vir. Argumentũ aũt hui⁹ rei ꝙ saluator isto ãno passus sit euangeliũ prebet in quo scribit̄ post. 15. annũ tyberij cesaris tribus annis dñm predicasse. Josephus aũt vernaculus iudeoꝝ scriptor circa hec tp̄a die penthecostes sacerdotes primũ cõmotionem locorũ etiam quosdã sonitus sensisse testat̄: deinde ex adito templi repentinã subito erupisse vocẽ dicentẽ. Transmigrem⁹ ex his sedib⁹: scribit aũt supradict⁹ vir ꝙ anno eodẽ pilatus preses secreto noctis imagines cesaris in templo posuerit ꝛ statuerit: ꝛ hec prima seditionis ꝛ turbarũ iudeis causa extiterit: hec Eusebius sub. 202. olimpiade signauit. Sed vt ad id qđ propositũ est redeam⁹ ex p̄missis patet ꝙ cõputatio p̄dicta annoꝝ vsqꝫ ad tp̄s predicationis xp̄i satis cõcordat cũ Orosij cõputatione vsqꝫ ad tp̄s sue natiuitatis: nam ipse ad Aug. scribẽs ita dicit. A primo hoĩe vsqꝫ ad ninũ magnũ vt dicunt regem qñ natus est abrahaꝫ fluxerũt anni. 3184. qui ab oĩbus hystoriographis vel obmissi vel ignorati sunt Anni aũt ab abrahã vsqꝫ ad cesarẽ augustũ .i. vsqꝫ ad natiuitatem xp̄i que fuit anno imperij cesaris. 42. qñ bella toto orbe cessarũt colligunt̄ anni. 2015. ꝛ sic fiunt anni. 5199. ab ad am vsqꝫ ad xp̄m s̃m Orosiũ: cui ꝯcordat Beda: sed cum Orosi⁹ ꝛ Beda vltra. 5000. ponant. 200. annos min⁹ vno: fuerunt tñ qui vltra 200. posuerũt annos. 24. alij. 28. Jsidorus aũt q̄si mediando inter istos ponit sicut supradictũ est ab adam vsqꝫ ad xp̄m ãnos. 5210. ꝛ ne alioꝝ computatiõꝫ ignorare videat̄ ibidẽ subdit. Jnuenim⁹ ab inicio mundi vsqꝫ ad natiuitatem

xp̄i s̄m libꝝ Orosij. 5199. vel s̄m alios. 227. vł. 24. Ex quib⁹ patet ꝙ tota dissonantia inter p̄dictos catholicos scriptores de annis ab adā vsq̃ ad xp̄m est de. 29. vel. 30. ānis aut circiter: q̄ videret facilr̄ posse ꝯcordari per vnū modū quez tangit mgr̄ hystoriarū in fine li. Regū ad determinandū ꝟrietates q̄ emergūt de collocatione regū iuda ⁊ regum isrl̄ videlicet ꝙ h⁹modi varietates ⁊ alie p̄sūt determinari per sinodochē: hoc est q: illi qui plures annos ponunt numerant partez pro toto ponentes qn̄q̃ annos incōpletos pro annis cōpletis ⁊ p̄fectis. Cuius signū est q: obmittūt annoꝝ fractiōes sicut dies menses q̄rtas ⁊ tercias ac medietates annoꝝ. Ubi aūt esset tanta annoꝝ differentia ꝙ per hunc vel ꝑ alium rōnabilem modū non posset ꝯuenienter ꝯcordari sicut idē ait hoc vicio scriptoris credendū est accidisse qui in ꝓpriis nōibus ⁊ numeris sepe falluntur ⁊ idem docuit Aug⁹. xv. de ciuit̄. dei. Primo inquit diuersitas numeroꝝ aliter se h̄ntium in codicibus grecis ⁊ latinis aliter in hebreis scriptoꝝ tribuat̄ errori Et postea subdit ꝙ cū diuersum aliquid in vtrisq̃ codicib⁹ inuenitur qn̄quidez ad fidem rerum gestarū vtrūq̃ esse non potest verū ei lingue potius credatur: vnde in aliaz per interpretes facta est translatio. Hec igitur de latinis ānorum scriptoribus dicta sufficiant. Sequitur de hebreis.

VErbum. ii. de ānis mōi vtile est computatōz hebraicā annotare hanc computatōz diffuse ꝓsecutus est Uincentius in speculo hystoriali cuius dicta breuiter recolligā. Anno igitur. 600. vite noe inundauerūt aque diluuij: ab inicio aūt mundi. 1656. ⁊ ibi prima etas mōi terminata est q̄si infantia obliuioni data. Anno v̄o scđe etatis. 222. mōi vero. 1878. genuit nachor filiū suū thare in quo terminat̄ scđa etas que tn̄ vsq̃ ad ortū abrahe extenditur. i. vsq̃ ad annū thare 70. sic scđa etas h̄uit ānos. 292. sic ꝙ ab inicio mōi vsq̃ ad ortū abrahe fluxerūt anni. 1948. ⁊ hoc s̄m veritatē hebraicā: s̄m vero. 70. longe plures. Ab abrahā aūt vsq̃ ad regnū dauid fuit tercia etas h̄ns annos. 940. in cui⁹ principio regni incepit q̄rta etas: non vt quidaz dicunt pro regni iudeoꝝ inicio cū inchoasset a saule: sed pro inouatione ꝓmissionis olim plurib⁹ facte de xp̄o ⁊ regno xp̄iano Siquidē iurauit dn̄s dauid veritatē de fructu ventris tui ponā sup sedem tuā Et habuit hec etas annos. 485. vsq̃ ad vltimā captiuitatem iudeoꝝ: ab adam vero. 3373. igitur ab inicio captiuitatis que iuxta ꝓphetiam Jeremie. 50. ānis ꝑseuerauit etas quinta exordium habuit que ꝯtinet annos. 500. ⁊ circiter. 90. que ab xp̄m terminata est. Ex quibus oībus ab adam vsq̃ ad natiuitatem xp̄i vbi incepit secunda etas colliguntur anni. 3963. et hoc s̄m Uincentium qui vt asserit ex diuina hystoria iuxta beati Hieronimi translationē annoꝝ numerū computauit: veruntamen vt idem ait. Ante abrahe tempora tam ante diluuiū q̄m post: multo plures in editione. 70. leguntur q̄m in nostra reperiantur. Et hoc patet ex supra allegatis ab Eusebio Orosio ⁊ Ysidoro qui antiquam translationem secuti sunt quorum computatio predictam hebraicaz computationem

excedit annis. 1236. Postea vero subiungit Uincentius ꝙ si maiorem illum numerum prosequi voluerimus ꝛ iuxta librum iudicū ab exitu de egipto vsqꝫ ad edificationē templi. 600. annos numeram⁹: ꝛ insuper in regno Amon regis iuda. 12. annos quorum. 10. tantum apud hebreos habentur; computatis his omnibus inueniemus ab inicio mundi vsqꝫ ad natiuitatem dñi sm Bedā quē sequitur ecclesia. 5199. ānos: vnde versus. Unum tolle datis ad milia quinqꝫ ducentis. Nascenti dño tot dat Beda a prothoplausto. Nec mirandum est ꝙ hec Bede computatio adhuc ab ecclesia obseruetur: qꝛ longe anteqꝫ hebraica Hieronimi translatio in vsu ecclesie haberetur non solum Beda: ꝛ illi hystoriographi quos xpiani vt dictum est insequimur: sed oēs catholici doctores tam greci qꝫ latini iuxta translationem. 70. annorum computationē obseruabant; vnde illam etiam sequitur Aug⁹. xj. de ciui. dei vbi ait ꝙ sexti millenarij annorum mundi posteriora spacia suo tpe voluebantur: vbi incidenter notandum est ꝙ Aug⁹ ibidem non assertiue vt quidam crediderunt: sed solum recitatiue ponit illam opinionem que dicebat ꝙ primeuam creationē ideo distinxit deus per sex dies vt significaret ꝙ omnia que per totam durationē seculi huius facere disposuerat in sex annorum millenarijs adimpleret hanc siquidem opinionē in pluribus locis ꝛ specialiter vt supra dictum est in fine libri de ciuitate dei asser tiue repellit. Aliam quoqꝫ in tytulo psalmi sexti illorum videlicet qui aduentū dñi ad iudicium post. 7000. annorū ab adam futurum crediderunt vt septem milia annorū tanqꝫ septem dies transeant: deinde illud tps tanqꝫ dies octauus adueniat. De talibus aūt coniecturis quid catholice tenendū sit dudum satis probabiliter explicaui in quodā sermone de aduentu dñi sup verbo. Scitote quoniam prope est regnum dei: sed his omissis ad propositum redeamus.

Verbum. 12. ad annorum mundi computationem expedit astronomicam ꝯsiderationem adaptare. Hoc aūt videtur fieri posse per tabulas astronomicas a diluuio circa sed non supra: qꝛ de superioribus ānis vt ab Eusebio ꝛ Orosio predictū est nulli gentiles hystoriographi aliquid tradiderūt: quare nec astronomi de illis tabulas ediderunt: sed illos annos ex sola diuine hystorie reuelatione suscepim⁹ licet quidam iudei asserant tabulā astronomicā per quam cōiunctiones solis ꝛ lune calculāt Moysen tradidisse. Dico igitur ꝙ a diluuio citra possunt astronomi annos mundi certificare: qꝛ a radice certa ꝛ crā sumunt sue ꝑgressionis inicium: nam sm tabulas Alfonsi differētia diluuij talis fuit ad incarnationē christi ꝙ eam precessit per annos. 3103. cum. 11. mensibus ꝛ. 29. diebus. Hi autem sunt anni ꝑsici qui paulominus minores sunt annis romanis: quia ꝑse suum annum ex. 365. diebus pretermisse quarta diei parte affirmant cōstare: quare manifestum est non idem inicium sumi anni in vna temporis parte sicut apud latinos ꝛ grecos potest inueniri: sed circulariter per tpm deduci specia. corum quoqꝫ menses. 30. continent dies preter octauum qui continet dies. 35

Quia ergo predicti anni persici minores sunt annis romanis. Ideo a diluuio usq; ad xp̄m plures numerant q̄ romani: videlz plures de duobus annis vno mense. 17. dieb' minutis obmissis. Qd̄ sic patet s̄m Alfonsum: quia dr̄a diluuij et regis alfonsi sunt anni romani. 4353. menses. 3. dies. 12. minuta. 45. Dr̄a vero incarnationis xp̄i et regis alfonsi sunt anni romani. 1251. menses. 5. nihil in dieb' minuta. 15. Et sic subtracto minori de maiori remanēt a diluuio usq; ad xp̄m anni romani. 3101. menses 10 dies 12. minuta. 30. Ex quibus patet q̄ cum Beda ponit ab adam usq; ad xp̄m. 5200. annos vno minus subtractis inde. 2242. annis quos ponunt. 70. usq; ad diluuiū remanēt s̄m Bedam a diluuio usq; ad xp̄m anni. 2957. Et sic discordat computatio alfonsi et excedit alfonsus Bedam de annis. 143. vel circiter. Et adhuc minus discordant ab alfonso illi qui vltra computationē Bede ponunt. 11. annos vt Isidorus vel vt alij. 24. vel. 29. vel. 39. sicut ex supradictis patet. Cum vero Vincentius ponat ab adam usq; ad xp̄m s̄m computationē hebraicaz annos. 3963. patet q̄ subtractis inde annis. 1656. quos ponit pro prima etate usq; ad diluuiū remanēt s̄m eius computationē a diluuio usq; ad xp̄m anni. 2307. Et sic discordat a cōputatione alfonsi que dictā computationē excedit de annis. 795. vel circiter. Et dixi circiter propter fractiones quas hic omitto exprimere. Unde manifeste patet q̄ computatio Bede quā sequit̄ ecclesia multo magis propinqua est computationi alfonsi: videlicet de annis. 654. vel circiter. Quapropter videtur melius esse sequenda q̄z computatio vincentij. Maxime quia facilius potest concordari cum computatione alfonsi per modū supra tactuz videlicet per synodochen: quia Beda annos integros sine fractionibus numerat. Alfonsus vero annoꝝ fractiones non omittit. Quia ergo astronomice considerationes que motus et coniunctiones octaue spere stellarū et planetarū demonstrant: in talibus computationibus debent (ut videt̄) obtinere principatū. Ideo alfonsi computationē sequar in sequētibus cōsiderationibus: que erunt de magnarū cōiunctionū temporibus.

Tredecimū verbū. Ad annoꝝ mūdi computationē volētibus magnaꝝ tp̄a cōiunctionū adaptare: opus est cōiunctionū dr̄am precognoscere. Sciendum est igit̄ q̄ s̄m aliquorū modernoruz astronomoꝝ opinionē duplex est planetarū coniūctio. Una est superior que est triū planetarū superioꝝ. Et alia inferior que est quatuor inferioꝝ planetaꝝ. Coniūctio v̄o sup̄ior est quadruplex maxima: maior: minor et media. Cōiunctio maxima est quādo cōiūgunt̄ tres planete superiores. s. saturnus: iupiter et mars. Cōiūctio maior est saturni cum Ioue. Minor iouis cū marte. Media saturni cū marte. Magna autē cōiūctio est saturni et iouis in p̄ncipio arietis que fit s. 960. annis semel. Et s̄m albumasar et astronomos antiquos dicebat̄ maxima: vt notaui in tractatu de legibus

& sectis: quod patet etiã per alkabiciũ dr̃a quarta sui introductorij. vbi dicit quod maior ex omnibus cõiũctionibus est cõiũctio saturni & iouis in inicio arietis. Secũda vero eorum cõiũctio vt ibidẽ ait: est i inicio vniuscuiusque triplicitatis. Et hoc in. 240. ãnis. Junguntur enim in vnaquaque triplicitate duodecies. i. faciũt i vnaquaque triplicitate. 12. cõiũctiones. deinde mutatur eorum cõiunctio ad triplicitatẽ que hãc succedit. Tercia cõiũctio est saturni & martis i inicio cancri: que fit in omnibus. 30. annis. Quarta vero cõiũctio sm alkabiciũ est saturni & iouis in vno quoque signo semel que fit in omnibus. 20. annis. Sed quia circa magnas cõiũctiones nr̃a versatur intentio de medijs & minoribus cõiũctionibus superiorum planetarũ de varijs quoque tã ipsorum quam inferiorum planetarũ cõiũctionibus: nihil hic amplius dicturi sumus: quia illorũ multitudo maiorẽ requirit tractatũ. Juxta doctrinã ptolomei in centiloquio verbo. 51. vbi ait. Nõ obliuiscaris. 120. cõiũctionũ que sunt in stellis erraticis. Jn illis enim est maior scia eorum que fiunt in hoc mũdo &c. Et ibi haly illarũ cõiũctionũ dr̃as breuiter annotauit.

Q Uartũdecimũ verbũ. Magnarũ cõiũctionũ significationes hic cõueniẽs est breuiter explicare. Nã cũ dicat ptolomeus vbi statim allegatũ est quod in illis. 120. cõiũctionibus est maior scia eorum que fiunt in hoc mũdo: tñ magnas cõiũctiones quas prediximus: reperimus maioris efficacie fuisse ad maiores mutationes in hoc seculo factas. Nã cõiũctiones illorum superiorum planetarum. sicut ait messahali significãt res maximas: & maxime mirandas propter tarditatẽ motus eorum. Et i hoc cõcordãt oẽs astronomi. quia nũquam fuit aliqua istarũ cõiũctionũ: sine aliqua magna & notabili mutatione i hoc mũdo. Quibus cõcordat aristoteles in libro de nã & proprietatibus elemẽtorum. vbi ait. Quod anni vbertas & sterilitas fiunt per stellarum permutationẽ in signis diuersis super climata septẽ. Et mortalitates gentium preteritarũ: & regna vacua fiũt apud cõiũctionẽ stellarũ duarũ saturni & iouis: per eorum enim permutationẽ de triplicitate ad triplicitatẽ accidunt accidẽtia magna. Sed in spãli loquendo de cõiũctione maxima triũ superiorum dicũt astronomi quod si illã aspexerit sol. illa significat nouas sectas & regnorum mutationes & destructiones aliquorum climatũ pro magna parte & significat pluuiam. Et si isti tres planete cõiũcti fuerint in casibus suis significabit siccitatẽ & sterilitatẽ nisi sint fortunati vt innuit Albertus in de natura & proprietatibus elemẽtorum: Et euenit effectus sm cõueniẽtiã fortitudinis eorum: vnde si fuerit illa cõiũctio i signo igneo significabit terre sterilitatẽ. Si i signo aqueo: pluuiarũ multitudinẽ. Si i signo aereo: vẽtorum fortitudinẽ. Si i signo terreo: frigoris superfluitatẽ. Et si fuerit cõiũctio in signis masculinis: significat decremẽtũ aĩaliũ masculinorum. De cõiũctione vero maxima saturni cũ ioue i pricipio arietis dicũt quod significat res sectarũ nouarũ. Et si iupiter fuerit fortior significabit bonũ. Et si saturnus fuerit fortior: significabit maximũ decremẽtũ & tribulationes. Et si illa cõiũctio fuerit i signis igneis: significat terre siccitatẽ & sterilitatẽ: & similiter fit i signis aereis: sed i signis aquaticis significat inundationẽ aquarum & pestilẽtiã nisi fuerit impediti. De significatõe aũt illarum cõiũctionũ transeo gratia

breuiatᷓ. Et q̄ iste magne cōiūctiões magᷓ ad ꝓpositū ꝑtinēt eo q̄ magᷓ pos
sit applicari ad dictamī ꝓphiaꝝ ⁊ mutationes sectaꝝ ⁊ euēt⁹ admirādaꝝ rez

VErbū q̄ntūdecimū. Magnaꝝ ꝯiūctionū q̄ fuerūt a diluuij tpe nu
merū possum⁹ a posteriori veracitᷓ calculare. Hoc eniz d̄ata certa
radice facilitᷓ fieri poterit ꝓsupposita vltia ꝯiūctione triū supioꝝ
planetarū q̄ ſm astronomos fuit anno xp̄i. 1345. die marcij. 24.
in. 19. gradu aq̄rij vel ꝓpe: q̄ cōiūctio ſm leopoldū aq̄s diminuit
⁊ victualia generat ⁊ ex ꝯsequēti pestilētiā sigᷓt maximā vt patuit ꝑ effectū eua
cuationis gētiū a regnis ⁊ climatib⁹ varijs. Alioꝝq̄ plurimū maloꝝ sequētuz
quoꝝ vsq̄ nūc remanēt vestigia. Ab hac igitᷓ cōiūctiōe possum⁹ a posteriori cō
putādo. s. retrorsū p̄cedētes cōiūctiones siles calculare: qđ sic ostēditᷓ. Nā sil'ꝯ
ctis annis a diluuio vsq̄ ad xp̄m cū annis a xp̄o vsq̄ ad ꝯiūctionē p̄dictā p; q̄
a diluuio ſm alfonsū vsq̄ ad eā fuerit āni. 4446. mēses. 20. dies. 12. mi. 30. vn̄
manifeste seq̄tᷓ qđ si hec ꝯiūctio fiat ī oīb⁹. 224. ānis vt aliq̄ dicūt sequētes tabu
las ꝓphacij iudei. Hoc fūdamēto (exempli grā) ꝓsupposito: facile erit calcula
re quot tales ꝯiūctiōes vsq̄ ad diluuiū p̄cesserūt. Et ꝯsilᷓ possent calculari ille
q̄ fuerūt an̄ diluuiū: ⁊ significari ꝑ q̄t annos a p̄cipio mūdi fuit ꝓma talis cō
iūctio: si de illoꝝ annoꝝ nūero eēt nobis certitudo. Sz nō habem⁹ veram certā
seu radicē isti⁹ cōputatiōis ꝓpter dissonātiā opinionū de ānis a p̄cipio mūdi
vsq̄ ad diluuiū. Sz hic diligētᷓ aduertēdū ē q̄ lz ſm aliq̄s astronomos moder
nos p̄dicta triū supioꝝ planetarū cōiūctio dicatᷓ maxia ꝓptᷓ planetarū cōcurrē
tiū pluralitatē. Tn̄ ſm anniq̄s astronomos cōiūctio saturni ⁊ iouis in p̄cipio
arietis simplr̄ dr̄ maxia ꝓptᷓ effectū (q̄s sigᷓt) magnitudinē. Est eni maxiaꝝ rerū
significatiā magᷓ q̄ alia p̄dicta: sicut oēs ꝯcordāt astronomi. Vn̄ respectu illi⁹
maxie ī capite arietis q̄ fit ī. 960. ānis. Alie cōiūctiones saturni ⁊ iouis dicūtᷓ
magne: maiores ⁊ medie sicut notat alkabici⁹ vbi sup̄. Et vt ī p̄allegato tracta
tu de legib⁹ ⁊ sectᷓ plen⁹ expssiz est. Quib⁹ ꝯcordat leopoldus q̄ alioꝝ astrono
moꝝ snias cōpēdiose recollegit. Nā ī q̄nto tractatu sui introductorij ita scribit
Generales ⁊ maiores mūdi alteratiōes ⁊ mutatiōes fiūtᷓ ꝑ cōiūctiōes satur
ni ⁊ iouis ī capite arietᷓ ī. 960. ānis: ⁊ hec ſm eū in supiori tractatu maxia est in
mūdo. Et sigᷓt mutationē ī sectᷓ ⁊ ī regnis. Secūda est cōiūctio eoꝝ in. 240. an
nis ſm mutationē eoꝝ de vna triplicitate ī aliā: q̄ etiā magnā alterationē ī mū
do sigᷓt. Tercia est cōiūctio saturni ⁊ martᷓ ī. 30. annis ī inicio cācri vbi est saīn̄
debilitas ⁊ casus martis. Quarta est cōiūctio saturni ⁊ iouis in. 20. annis q̄ fit
duodecies in. 240. annis: hec ille varijs ī locis scripsit: multaq̄z alia q̄ ad ꝓposi
tū possent induci. Sz ista p̄nūc sufficiāt. Ex q̄bus oīb⁹ colligitᷓ q̄ valde videretᷓ
expediēs: vnā vltimā saturni ⁊ iouis maximā ꝯiūctionē ī capite arietis calcula
re. Et ad illa sicut supi⁹ tactū ē a posteriori retrorsūz ꝯputādo p̄cedētes ei siles
ꝯiūctiōes nūerare. q̄ si eaꝝ tpa notauerim⁹: ⁊ ad ea historias applicem⁹ inuenie
mus ꝑfecto circa hmōi tpa magnas ⁊ mirādas mutatiōes ī h̄ seculo euenisse.

Verbū sextūdecimū. Per predictā cōiūctionū maiorū calculatio-
nem a posteriori: nō possumus annos ab origine mundi certitu-
dinaliter verificare: nec circa hoc opinionū dissonantiā cōcorda-
re. Hoc manifeste patet quia ſm peripateticos qui mūdū a pte
ante ꝛ a parte post perpetuū opinant magnarum cōiūctionum
inuētio nihil agit ad mūdi etatem numerādam. Scdm vero eos
qui ponūt mūdum habuisse principiū ꝛ finem etiam habiturum: nō possunt a
posteriori calculari anni qui fuerunt a principio mūdi vsq ad primam cōiun-
ctionem maximā: nisi data certa radice pro computationis fundamento: sicut
supra tactū est. Utrū aūt a priori possit prima cōiūctio inueniri: ꝛ per hoc mūdi
etas a suo pricipio calculari ꝛ veraciter certificari: deinceps probabiliter tēta-
re magis ꝙ certitudinaliter tractare proponim⁹.

Decimūseptimū verbū. Multū videt difficile magnarū cōiūctio-
nū calculationē a priori ad annos mūdi certitudinaliter appli-
care. Applicatio enī harū cōiūctionū pōt adhuc dupliciter cōsi-
derari. Unus modus est a posteriori: alius a priori. Prim⁹ proce-
dit ab vltima cōiūctione ascēdēdo ad precedētes. Secūdus aūt
a prima cōiūctione descēdēdo ad subsequētes. Prim⁹ vero mo-
dus est facilior vt ex predictis patet. Secūdus aūt difficilior: vt ex sequētibus
manifestū est. Nā iste modus pcedēdi psupponit pro fūdamento figurā celi: ꝛ
dispositionē planetarū que fuit ī mūdi pricipio: ꝛ inde calculat primā cōiūctio
nē ꝛ ex illa ceteras. Sed illud fundamētū est multū incertū: ꝛ maxie qꝛ circa h
magna est varietas opinionū. Hebrei nāq in equinoctio vernali dicūt mundū
factū esse. Arabes vo ī solstitio estiuali. Egyptij aūt ī equinoctio autūnali. Et ro
mani ī solstitio hyemali: sicut superi⁹ notatū est: vbi de anni pricipio agebatur.
Difficile ergo est certitudinaliter scire: que istarum opinionū sit verior. Illā tñ
hic psequar: ꝙ apud astronomos cōiter obseruat. Et hec est opinio hebreoꝝ.

Verbū decimūoctauū. Occasione difficultatis pmisse vtile videtur
de creatione luminariū ꝛ eoꝝ primitiua dispositione: opinionem
theologoꝝ ꝛ astronomoꝝ discutere. Et vt a capite .i. a prima mū
di die sumamus exordiū. Sciendū est ꝙ doctores theologi ꝛ spe
cialiter Augustinus de prima luce: que prima die facta legit. Et
de luminaribus celi (que quarta die facta sūt) multas mouet questiones quas
guilhelmus altissiodoreñ. in secūda parte sūme sue prosequit. Sed de his tres
solū tāgere pponim⁹: que magis ad ppositū ptinere vident: prima igit questio
est: qualit illa lux faciebat diē ꝛ noctē. Et hic est duplex mod⁹ dicēdi vnus ſm
doctores grecos: videlicet damascenū ꝛ basiliū. Alius ſm latinos. Illi enim
dixerūt ꝙ lux illa seu nebula lucida emissione ꝛ cōtractione radioꝝ suoꝝ die ꝫ
ꝛ noctē faciebat: hoc aūt dicebāt esse ī ptāte ips⁹ lucis: nō p virtutē pprīā: sed p

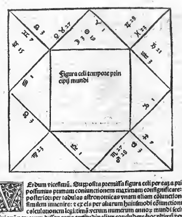
pceptionē diuinā. Cui⁹ ille forte factū est in passione dñi qñ sol dicit̄ obscurat⁹ fuisse: nō quidē natura sed diuino precepto. Et sic intellexerūt doctores greci fuisse in illo primo triduo. Alius est mod⁹ dicendi ſm doctores latinos quem Beda ꝛ alij expositores cōiter sequunt̄: q2 sicut dicit bonauētura sup secundū sniarū dis. 13. hic mod⁹ videt̄ esse rōnabilior: ꝛ virtuti naturali ꝓximior: videlꝫ ꝙ lux illa noctē ꝛ diē faciebat suo motu ꝛ reuolutiōe: sicut postea sol fecit sua actione. Nā lux illa intelligit̄ facta fuisse vbi nūc est sol: ꝛ ex illa formatus creodit̄ esse sol: ꝛ ita quodāmodo solis silitudinē in distinctione diei ꝛ noctis habuisse estimat̄. Et hic mod⁹ ꝓbabili⁹ sustinet̄. Sed hic orit̄ secūda questio: quia si lux illa ꝑ suū motū faciebat diē ꝛ noctē cū ipsa fuerit ante ꝓducta tanq̄ mota: sequit̄ ꝙ ipsa fuerit ꝓducta an̄ omnē diē: ergo ipsa nō fuit opus prime diei. Si vero dicat̄ ꝙ simul cepit esse illuminare ꝛ moueri: querit̄ vbi primo incepit: Aut eni ex oriēte: aut ex occidēte: aut ex aliqua alia parte celi. Si ex oriēte ergo videt̄: ꝙ primo fuerit mane ꝛ postea vesperū. Et hoc est contra scripturam q̄ dicit: vespere ꝛ mane dies vn⁹. Si ex occidēte q̄ videt̄ ꝙ lux cepit in occasu: qd̄ est incōueniēs. Si in aliq̄ pte alia vt in meridie: tūc videt̄ ꝙ ille dies nō habuerit. 24. horas: qd̄ est cōtra expositores. Et iō quō est vbi lux illa primo facta fuerit: ꝛ qualiter inde diē ꝛ noctē fecerit. Ad quā q̄stionē ibidē rñdet Bonauētura. Qꝛ formatio illi⁹ lucis fuit opus prime diei. Non q2 prima dies ipsā lucē p̄cesserit: sed q2 simul incepit dies cū luce. Quāuis eni motus rei sequat̄ eē rei ſm nām: tn̄ duratione pōt simul cū mobili incipe. Et querat̄ vbi lux illa inceperat moueri. Rñdet̄ vbi facta fuit. Sed de loco vbi facta est due fuerūt opiniones. Quidā eni dixerūt ꝙ lux illa facta est in meridie duplici rōne. Prima q2 lux illa primo faciebat vespe ꝛ mane sicut dicit scriptura: ergo videt̄ ꝙ pri⁹ tenderet ad occasum: q̄ꝫ redieret ad ortū: Alia rō est: q2 dei ꝑfecta sunt opa. Et ideo diē ꝛ lucē fecit in sua plenitudine: ꝛ iō in meridie. Et hoc videt̄ sentire beda ꝛ alij expositores qui dicūt primū diē plena luce cepisse. Et si obijciatur ꝙ tunc a principio diei vsq3 ad mane nō fuerūt. 24. hore. Respondēt ꝙ sex hore hui⁹ diei p̄cesserant successione tp̄is ꝑtrāseunte; ꝓpter mutabilitatē ipsi⁹ materie. Et postea sexta hora q̄ est in numero ꝑfecto facta est lux qd̄ est corp⁹ perfectū in sui natura in plena ꝛ ꝑfecta irradiatiōe videlicet in meridie. Et cū eēt tūc temp⁹ equinoctiale vsq3 ad occasuꝫ fuerūt sex hore. Et postea vsq3 ad ortuꝫ sequētis diei fuerūt. 12. Et sex p̄cesserāt ante formationē lucis post creationē celi ꝛ terre. Et ita fact⁹ est dies nālis perfectus ꝛ integer. Alia opinio est ꝙ nō fuerit mora tp̄is interiecta inter creationē ꝛ distinctionē: sed statim post creationē celi ꝛ terre ꝓduxit dn̄s lucē. Ita ꝙ posteri⁹ nā: sed simul duratione. Sed isti dicūt ꝙ lux illa cepit in oriēte ꝛ sua reuolutione ꝑfecta: tendēdo ab eodem puncto in idē fecit diē nālē. Et hoc videt̄ hugo in libro de sacramētis sentire. ꝛ istud videt̄ satis ꝓbabile: vt ibi cepit lux illa in die primo vbi conditus est sol

in die quarto. Tradit enim sol quarta die cōditus fuisse in oriēte ꝛ nō in meri-
die ꝛ luna i occidēte. Et si obijciat ꝙ pri⁹ ergo debuisset scriptura dixisse: factū
est mane ꝛ postea vespe. Dicendū ꝙ sicut tangit magister suiꝫ in dis. ꝑallega-
ta. Mane dicit finē pcedētis: ꝛ ex hoc dicit quandā obscuritatē: ꝓpter hoc nō
dicit tñ diei iniciū: sed noctis cōsūmationē. Et quia in prima lucis formatione
nō pcessit nox. Ideo dr̃ dies illa cepisse a plena luce: ac si fuisset i meridie. Nō
ergo dr̃ fecisse pri⁹ mane: qꝛ nō pcesserat nox: sed pri⁹ vespere: qḋ est finis diei: ꝛ
postea mane qḋ est finis noctis: qꝛ pri⁹ fecit diē ꝛ postea noctē. Unde finaliter
cōcludit ꝑdictus doctor ꝙ tam hic mod⁹ dicendi ꝙ̄ pcedēs satis est ꝓbabilis.
Nec est facile discernere quis coꝝ plus habeat veritatis. Ideo quicūqꝫ istorū
modoꝝ dicat nō est facienda magna vis. Sed tñ hec ideo ex varijs doctoꝛuꝫ
theologoꝝ sententijs recitaui vt appareat: qḋ ad eis astronomoꝝ cōis opinio
nō discrepat: sed in trib⁹ concordat. Primo in astronomica rōne distinctionis
diei ꝛ noctis ꝛ. 24. horarū in motu illi⁹ lucis: q̄ primis trib⁹ diebus suppleᵗ vicez
solis. Scḋo ꝙ illa lux ꝛ sol (q eidē successit) conditi sunt in eqnoctio. Tercio ꝙ
sol cōditus est in plena luce. Et ꝫm aliquos theologos in meridie. Et hec cōis
oim astronomoꝝ opinio. Ideo incipiūt diē cōputare a meridie: qꝛ tūc est sol i
maiori vtute. Alij tñ ex varijs cōsiderationib⁹ dies aliter distinguere cōsueue-
rūt: vt greci a mane in mane: qꝛ tūc primo apparet sol. Hebrei a vespera qꝛ tūc
incipiūt solēnizare. Xpiani a media nocte: qꝛ tunc nat⁹ est xp̄s. Uersus. Mane
diē greca gens incipit astra sequētes. In medio lucis iudei vespere sancta. In
choat ecclia medio sub tpe nocti. ¶ Sed restat tercia difficilis q̄stio de prime-
ua solis ꝛ lune dispositione. Utrū scꝫ conditi fuerūt in cōiunctione vel opposi-
tione: ꝛ hoc est qḋ in hoc passu querit Augustin⁹ vtrū luna creata fuerit prima
vel plena: quā questionē ꝓsequit dictus altissiodoreñ. vbi supra: ꝛ eandeꝫ tāgit
glo. ibi fiant luminaria ꝛc. vbi allegās Aug⁹ ita dicit. Luna post equinoctium
vernale vespere plena qꝫ pcedēs pascalē terminū facit. Que regula vsqꝫ hodie
viget de qua cū queraᵗ an plena vel prima facta fuerit. Respondēdū est deuꝫ
quoꝝcūqꝫ fuerit pfectam fecisse: qꝛ (vt aiūt) nō decedat deū illa die aliqd imp-
fectū facē. Alij dicūt ꝙ luna prima facta sit nō. 4. qꝛ nemo sic incipit numera-
re. Si tñ deū aliqd imꝑfectū fecisse dicat rep̄hēsibile nō est. Qḋ eni ab illo in-
choatū est ab illo ꝛ nō ab alio pfectū est. Credit eciā ideo plena facta qꝛ verba
70. interp̄tū sic habent factū cū inchoatione noctis qḋ fit cū plena est. Ex qua
glo. patet qḋ de hac q̄stione duplex fuit opinio ꝛ vtrāqꝫ tetigit Aug⁹. ij. li. de tri
ni. Ibidē finalit ita cōcludēs. Ego aūt medi⁹ inī istos ita sum vt neutrū asserā
Sed plene dicā siue primā siue plenā lunā de⁹ decent fecisse pfectā. Pro cuius
q̄stionis ampliori declaratione. Sciēdū est ꝙ cū luna in pricipio creata fuerit
i materia informi qñ scꝫ facta sunt celū ꝛ terra. Ipsa inde quarta die facta est i
sua pfecta specie atqꝫ plenitudine: qꝛ cū dei perfecta sint opera: vt dicit scriptu-

rā. Indecens fuisset deū tūc eam impfectā creasse. Et ideo fm qđ ait Augusti
nus. Ipsa tūc facta est in plenitudine essentie ⁊ plenitudine luminis accidēta-
lis quā semp habet a sole quātū in se est quādo nō est eclypsis: licȝ quāqȝ nobis
appareat corniculata: Et iō pbabiliter dicere possum⁹ eam nō fuisse creatā ple-
nā illa plenitudine vsitata apud nos. Et fm hanc viā vt dicit altissiodorē. pa
tet solutio ad obiecta opinionis aduerse. Quare ɔcedimus q̄ luna facta est in
plenitudine speciei. sȝ nō in plenitudine luminis accidētalis quo ad nos. Nec
sic est indecēs deū aliqđ impfectū facere: cū ei⁹ solius sit impfectio pfectionem
addere. Nec etiā obuiat qđ dicit textus lumina facta inde in inchoatione no-
ctis quo tpe nō apparet nisi cū est plena: pp̄ter qđ dicūt eā in plenilunio esse fa
ctā: Nā fm eū qđ dr in inchoatione noctis: sic est intelligendū. i. in principatu:
qđ innuit greca trāslatio que habet archin vbi habem⁹ inchoationē ⁊ interpta
tur grecum illud principatus. Hec de p̄nti q̄stione ex tantoꝝ theologoꝝ dictis
collegi vt notescat qđ a pbabiliori eoꝝ sniā nō discordat cōis astronomoꝝ opi
nio: q̄ ponit lunā nec primā nec factā fuisse: sed quartā vt patebit.

Verbū decimūnonū. Presupposita cōi tam theologoꝝ q̄ȝ astro-
nomoꝝ opinione q̄ mūdus creat⁹ est in eqnoctio vernali sole ex
istente sub ariete. Et ex hoc ɔsequenē primā alioꝝ planetarū dis
positionē (quā vocāt figurā seu faciē celi) possum⁹ describē. Pro
cu⁹ figure declaratione p̄mittēda est snia Albumasar ⁊ sui tran
slatoris hispalensis in introductorio ad sciam iudicioꝝ astroꝝ
vbi tractatus. v. in dra. vij. sic ait. Cūqȝ sciremus domos in quibus exaltanē pla-
nete ⁊ fortitudinē vniuscuiusqȝ eoꝝ in eodē signo volum⁹ scire terminū grad⁹
exaltatiōis vniuscuiusqȝ planete i signo. Rediuim⁹ itaqȝ ad h̄. qđ dixeram⁹ i tra
ctatu. ij. Q̄ inceptio ex diuisione esset a sole: ⁊ ex medio diei ⁊ inicio ariet: ⁊ ex
luna eq̄litat: ⁊ ex medio celi: qr sol ascēdit dū ingredit arietē ⁊ incipit dies au-
gmētari ⁊ dies est cā noctis: ⁊ medi⁹ dies est fortior tpib⁹ diei. Nā ⁊ ascēsiones
⁊ ortus ascēdētis mūdi sup eos. In loco aūt linee equalitatis signoꝝ ascensio
nis ⁊ ascēsiones medij celi eoꝝ fiūt motus: ⁊ p silem ascēsionē circuli signoꝝ
in linea eqnoctiali fit mot⁹ signoꝝ in medio celi totius mūdi. Et silr grad⁹ ex-
altationis planete est omnimode p vnū esse. Ob hanc itaqȝ cām facta est ince-
ptio diuisionis ex loco circuli directi: ⁊ ex medio celi sup lineā equalitatis. Et
iam notauim⁹ q̄ cū fuerit primū minutū arietis i medio celi sup lineā eq̄litatis
erit primū minutū cancri ascēdēs. Iōqȝ dixerūt antiq q̄ cācer sit ascēdēs mūdi
Et est dignū vt sit ascēdēs initio incremēti mūdi grad⁹: in q̄ cōfortaē incipit ex
cancro. hec ille. Ex quib⁹ habem⁹ fundamētū describēdū figurā astronomicā
ad tempus inceptiōis mūdi In qua sic procedem⁹: p̄mo ponem⁹ primū gradū
cācri ascendens mundi. scđo p̄mū gradū arietis pro medio celi: tercio p̄mum
graduȝ capcorni pro septima domo ⁊ primū gradum libre pro angulo terre.

Et hi vocant quatuor cardines: seu quatuor domus angulares. Deinde ponem⁹ domos succedētes videlz scđam vndecimā ⁊ qntā ⁊ octauā. Secūda erit 3. grad⁹ leonis. 11. erit. 27. thauri quinta erit. 27. scorpionis. octaua erit. 3. aquarij. Postea veniem⁹ ad cadentes que sunt. 3. 6. 9. 12. 3. erit. 23. virginis. 6. erit 7. sagittarij. 9. erit. 23. pisciū. 12. 7. geminoꝝ. Postremo ponem⁹ planetas in eorū domib⁹ (in quib⁹ creati sunt) cū gradib⁹ eaꝝ exaltationū. Exceptis sole ⁊ luna qui in locis earū exaltationū ponēdi sunt vt sequēs tabula declarabit. Saturn⁹ ponit in aquario in domo sua: alias in gradu sue exaltationis. 21. Jupiter ponit in sagittario vel in piscib⁹ ſm aliquos qui dicūt ꝙ ibi magis gaudet in domo sue in gradu sue exaltationis. 28. Mars in scorpione in domo sua in gradu sue exaltationis. 28. Sol in ariete in gradu arietis sue exaltationis. 19. Ven⁹ in tauro in domo sua in gradu sue exaltationis. 27. Mercuri⁹ in domo sua in geminis in gradu sue exaltationis. 15. Luna in thauro in gradu sue exaltationis. 3. Caput draconis in geminis in gradu sue exaltationis. 3. Cauda draconis in sagittario in gradu sue exaltationis. 3. Ex premissis patet primo ꝙ sol ⁊ luna nō fuerūt creati in coniunctione vel oppositione seu plenilunio. Sed luna quarta vel quasi. Et ad hoc videt congrua cōueniētia: quia cū de illa luce q̄ prima die facta est: sol ⁊ luna postea quarta die facti dicant: verisimile videtur ꝙ tūc in eadē habitudine ⁊ distātiā fuerint in qua fuissent si prima die in cōiunctione creati extitissent. Secundo patet ꝙ venus ⁊ luna erant in eodem signo videlz in thauro. Tercio patet ꝙ luna transeundo ꝑ caput draconis cōiungebat mercurio in signo geminoꝝ. Et hec fuit prima coniunctio mūdi ſm p̄sentem figurā: deinde cum alijs planetis coniungebat vsq̄ quo applicabat ad solē quod fuit. 27. die vel prope ab ipsoꝝ creatione. Unde sequit ꝙ hec prima lunatio ad sui ꝑfectionē requirebat illos tres dies precedētes creationē solis ⁊ lune: alias non fuisset. 30. dierū. Quarto patet ꝙ in hac figura nō ponit mercuri⁹ in domo sua in virgine: in qua dicit gratulari ⁊ gaudere: sicut ponunt alij planete in suis domibus principalibus: sed in geminis: quia mercuri⁹ non pōt distare a sole per duo signa: cuius oppositū dicunt aliqui asserentes ipm creatum in virgine tāq̄ in domo sua principali. Et hec que dicta sunt clarius patebunt ex subscripta figura.

Verbum vicesimū. Supposita premissa figura celi per eā a priori possumus primam coniunctionem maximam consignificare: & a posteriori per tabulas astronomicas vnam aliam cōiunctionem similem inuenire: & ex eis per aliarum huiusmodi cōiunctionum calculationem legitimā: verum numerum annoꝝ mundi seclusa opinionū variorum dissonantia certitudinaliter concludere: hoc vltimū verbū tria principaliter contenta continet: quorum tercium facile est duobus primis suppositis: sed in illis est magna difficultas: non vnius hominis: sed plurimorū peritorum iudicio terminanda: nam sicut supra dictū est: valde difficile videt predictam figuram celi & per consequens coniunctiones per eam ꝯsignandas certitudinalr verificare. Et ideo hic nō procedemus ſm calculationez equatā & precisam: sed veritati propinquam: quorundā astronomoꝝ opinionem satis probabilez insequētes. Prima igitur ꝯiunctio maxima saturni & iouis in capite

arietis ſm eos fuit anno a pͥncipio mundi. 320. vel circiter: ⁊ hanc ſm figuram predictā a priori ꝓbare nituntᷣ: quia in minori tpe iupiter qui eſt ſatᷣno velocior non potuit ad predictā ꝯiunctionem ſatᷣni puenire vt patet compando eorum curſus adinuicē. Qđ etiam ꝯfirmant per ꝯſideratione minoꝝ coniunctionum ⁊ dicūt fuiſſe. 16. in numero ꝯiunctiones hꝰmodi: quaꝝ primā ponūt in piſcibꝰ ſcđam in ſcorpione: terciā in cancro: quartā prope vltimū arietis gradū: quintā in ſagittario: ſextā in leone: ſeptimā in thauro: octauā in capricorno: nonam in virgine: decimā in geminis: vndecimā in aq̄rio: duodecimā in libra: tredecimam in cancro: decimāquartā in piſcibꝰ: quindecimā in ſcorpiōe: ſedecimā in leone: per q̄s ſm eos ſecuta eſt illa ꝯiunctio in pͥmo ḡdu arietis vel ꝓpe infra. 6. gradꝰ ⁊ hec fuit pͥma maxima ꝯiunctio āno. 320. vel circiter: q2 tot ānos cōtinent. 16. ꝯiunctiones p̄dicte: cum vnaq̄q3 in. 20. ānis fiat. Scđa maxima ꝯiunctio fuit a principio mūdi. 1280. vel ꝓpe: ⁊ hec p̄ſuppoſita illa prima ſicut oēs ſeq̄ntes clare probāt per additionē. 960. annoꝝ ad ꝯiunctionē maximā precedentē. Tercia ergo fuit āno. 2240. vel circiter: ⁊ hic ꝯcludo a poſteriori illud qđ Arabs aſtronomus dixiſſe reperitur ante diluuiū per ſpaciū duoꝝ annoꝝ vel circiter fuiſſe vnā ꝯiunctionem magnā ſatᷣni ⁊ iouis in ariete vnde ꝓbabile videtᷣ q hec fuit ꝓcialis cauſa diluuij inquantū ad talē effectū cauſa naṫalis ꝯcurrere potuit vt ſupra dictū eſt. Quarta ꝯiunctio maxima fuit a pͥncipio mūdi āno. 3200. diluuio vno āno. 958. vel ꝓpe. Qūita fuit āno mūdi. 4160. a diluuio āno. 1918. vel circitᷣ. Sexta fuit āno mundi. 5120. a diluuio āno. 2878. vel prope: ⁊ hec fuit ante xp̄i incarnationē annis circiter. 225. Septīa fuit anno mūdi. 6080. a diluuio. 3838. vel circiter: ⁊ hec fuit āno poſt incarnationē xp̄i. 735. vel ꝓpe. Sic ergo in ſūma fuerunt a pͥncipio mūdi vſq3 in p̄ntem annū xp̄i. 1414. ſeptē ꝯiunctiones marie tres ante ⁊ q̄tuor poſt diluuiū. Octaua vero erit āno mūdi. 7040. a diluuio. 4798 a xp̄i incarnatione. 1693. vel circiter: ⁊ hanc non ſolū a priori per viā predictā dicunt eſſe probatā: ſed etiā a poſteriori ſufficienter poſſe ꝓbari ex tabulis aſtronomicis per calculationē legittimā: ⁊ ſic ſm eos ambe vie a priori ſcʒ ⁊ a poſteriori in ſeinuicē concurrunt ⁊ ꝯcorditer ꝯueniunt: quibꝰ p̄ſuppoſitis manifeſte ꝯcluditur q ab inicio mundi vſq3 ad diluuiū fuerunt āni circiter. 2242. ⁊ in hoc verificatᷣ cōputatio ſm. 70. interp̄tes quā ſeqtur eccl'ia. A diluuio vero vſq3 ad xp̄m ſm calculationē Alfoncij vt ſupra patet fuerūt āni. 3101. menſes. 10. dies 12. ⁊. 30. minuta q̄ ſunt minuta diei ⁊ valent dimidiū diē: ⁊ in hoc ꝯcordat cū Albumaſar: ⁊ ſic a pͥncipio mundi vſq3 ad xp̄m fuerunt āni. 5343. cū vno anno impfecto ⁊ q̄ſi incōpleto vt ſupra patet: ⁊ in hoc nō verificatᷣ: ſed corrigenda eſt cōputatio Bede ⁊ alioꝝ quos vulgariter ſeqtur eccl'ia in aliquibꝰ particularibꝰ locis; ⁊ in p̄dicta tam a p̄ori q̄3 a poſteriori annoꝝ mundi computatione vſq3 ad xp̄m ꝯcordant maxime ꝯiunctiones p̄miſſe vt patet cuilibet veraciter calculanti: in qua tn̄ calculatione non eſt pretermitendū q anni p̄dicti ante diluuiū non fuerunt cum p̄ciſione adequati: ſicut anni poſt diluuium per Alfontium.

Licet aūt ꝺm Leupoldū generales ⁊ maiores mundi alteratōes ⁊ mutationes sciant: non solū per ꝑdictas ꝯiunctiones saturni ⁊ iouis in capite arietis in .960. ānis: sed etiam per coniunctiones eorundē ꝺm mutationē de vna triplicitate in aliā in .240. ānis: ⁊ per ꝯiunctiones satni ⁊ martis in oībus .30. ānis: propter qđ de istis coniunctionib⁹ ad ꝯfirmationez premissoꝝ aliqđ hic dicere vtile videtur: quia consignatis aliquib⁹ earū a posteriori retrorsum ꝓcedendo: poterit consilr sicut supra per cōiunctiones maximas annoꝝ mundi verificatio reperiri: tñ breuitatis causa de his supsedimus: ⁊ hunc calculandi laborez aliys relinquimus: nobis requiem ⁊ finem huic operi imponentes.

Hec igit̃ viginti vba ad duo dubia in ꝓlogo hui⁹ opis ꝓposita sat̃ vt mihi visum est rñsiua non diffinitiue determinādo: sed disputatiue ingrendo ꝓposuimus: nam tante rei determinatio maius examen reqreret: vnde valde expediens videret̃ ꝙ eccl̃a auctoritate cōcilij gñalis vel sūmi pōtificis plures peritos theologos ⁊ astronomos ad hoc cōmitteret vt ex auctoritatiua eccl̃e declaratione ⁊ determinatōe in ꝑmissis decoꝝ ⁊ ꝯfirmatio fidei sequeret̃ ⁊ tolleretur occasio scandali eoꝝ qui detrahunt catholice veritati ⁊ improperāt discordiaz que inter hebreos ⁊ .70. interpretes scōsqꝫ catholicos doctores in annoꝝ mundi cōputatione repitur. Mihi aūt sufficit ad tante artificiȝ vtilē inuentionis viam aliqꝫ ꝑbuisse: ⁊ occasionē dedisse subtilius indagandi: ideo videor mihi debitū huius exigui opis adiuuante dño exoluisse. Quib⁹ aūt parū vel quib⁹ nimium est mihi ignoscant. quib⁹ vero satis est. nō mihi: sed deo mecū gratias ꝯgratulantes agant: cui sit honor ⁊ gloria in secula seculorum Amen.

¶ Explicit tractatus de concordantia theologie ⁊ astronomie a domino. P. cardinali cameraceñ. cōpilat⁹ ⁊ cōpletus in ciuitate Coloniensi āno xpi. 1414.

¶ Prologus ⁊ diuisio operis sequentis.

Post tractatū nostrū de ꝯcordantia astronomie ⁊ theologie hunc secūdū de ꝯcordia astronomice veritatis ⁊ narratione hystorice supaddere decreuim⁹. Quia vero ibi generaliter diximus ꝙ maximarū coniunctionū tpa notarim⁹ ad ea hystorias applicantes: inueniem⁹ circa h⁹modi tpa magnas ⁊ mirandas alteratiōes ⁊ mutatiōes in hoc sclo euenisse. Jdeo nunc hoc specialiter ꝓponimus declarare: non quidem hystoriā oīmodam texendo: sed notabiliora hystoriarū gesta et cronicarū tpa cōiunctionibus adaptando. Ad euitandum aūt ꝯfusionem: hoc opus .64. capitul' distinguem⁹.

¶ Brevis recapitulatio de coniunctionibus saturni et iouis primi tractatus capitulum primum.

¶ Breuis recapitulatio de coniunctionibus saturni ꝛ iouis Capitulum.j.

Astronomie veritatis viam seq̄ntes quaꝫ sapientes antiq docuerunt in tractatu p̄missō:et in eo quem de legibus ꝛ sectis intitulamus: aliqua ex eorum dictis collegimus de coniunctionibus planetarū maxime trium superioꝝ satni iouis ꝛ martis:q̄ hic breuiter recapitulare vtile iudicam⁹. ꝛ specialr̄ de ꝯiunctionib⁹ magnis saturni ꝛ iouis que ad gn̄ales seculi alterationes ꝛ mutationes regnoꝝ legum ꝛ sectarū ꝛ aliarum magnarū rerum precipue h̄re dicuntur aspectū. Dicim⁹ igitur quadruplicē esse saturni ꝛ iouis coniunctionē:minorem videlicet magnā:maiorē:ꝛ maximā. Minor est qua ꝯiunguntur in oībus.20. annis semel. Jupiter eni ꝑficit cursum suū in.12.ānis. Et saturn⁹ in.30.ꝛ ideo

sit vt post.20.annos iungant in nono signo ab eo in quo primo iuncti fuerant: deinde post alios.20.ãnos in q̃nto a p̃mo: ⁊ post tercios.20.ãnos iterũ iungunt in p̃mo: ⁊ hec ab aliquib⁹ vocat magna ↄiunctio: ⁊ fit in oĩbus.60.ãnis: que dr̃ signare pluries sup sublimationẽ regũ ⁊ potentũ: ⁊ sup grauitatez ãnone: sup ortũ ꝓphetarũ. Et postq̃ in ista triplicitate totiens ↄiuncti fuerint vt ad aliã mittent ⁊ ↄiungantur: vocat ↄiunctio maioꝛ que fit in oĩbus.240.ãnis vel circiter: ⁊ signat sup sectã ⁊ mutationẽ eius in aliquib⁹ region'b⁹. sed qñ fit mutatio ista de vna triplicitate in aliam vt de fine cancri in principiũ arietis: tunc dr̃ maxima ꝓpter reuolutionẽ saturni.32.vicib⁹: ⁊ fit in oĩbus.960.ãnis vel circiter. Et significat sup mutatione imperioꝝ ⁊ regnorum: ⁊ sup ignitas impssiones in aere: super diluuiũ: ⁊ sup terremotũ: ⁊ sup grauitatẽ ãnone. De p̄dictis aũt ↄiunctionib⁹ tractat Alkadicius differẽtia q̃rta dicens. q̄ maioꝛ in oĩbus ↄiunctionibus est ↄiunctio satñi ⁊ iouis in inicio arietis: ⁊ hec fit in.960.ãnis. Scd̃a eoꝝ ↄiunctio est in inicio vniuscuiusq̧ triplicitatis: ⁊ hec fit in.240.annis, iungunt eni in vna quaq̧ triplicitate duodecies. i. faciũt in vnaquaq̧ triplicitate.12.ↄiunctiones: deinde mutat eoꝝ ↄiunctio ad triplicitatẽ que huic succedit. Tercia cõiunctio est saturni ⁊ martis in inicio cancri que fit in omnibus.30.ãnis. Quarta quoq̧ ↄiunctio est saturni ⁊ iouis i vnoquoq̧ signo semel que fit in oĩbus.20.ãnis sel' vnde patet q̄ addit terciã coniunctionẽ scz saturni ⁊ martis in.30.ãnis. sed nõ loq̄tur de ista ↄiunctione que magna vocata est ⁊ fit in.60.ãnis: de qua tangit Albumasar in li. de magnis ↄiunctionibus tractatu.ij. dr̃a.viij. Nec tñ de ista locutus est leupoldus qui alioꝝ astronomoꝝ dicta vtiliter collegit: vnde in.v. tractatu sui introductorij ita scribit. Sp̃iales et maiores mundi alterationes ⁊ mutationes sciunt per ↄiunctionez saturni ⁊ iouis in capite arietis in.960.ãnis per ↄiunctionez eorundẽ s̄m mutationẽ de vna triplicitate in aliã in.240. ãnis per ↄiunctionem saturni ⁊ martis in omnibus.30.annis per loca planetarũ in coniunctionib⁹ vel preuentionib⁹ introitũ solis in tropica signa precedentib⁹ ⁊ per alia plura q̃ ibi enumerat: ⁊ specialr̃ qḋ mag(ad propositũ ꝑtinet: ↄcludit q̄ per ionẽ scitur sectarũ distinctio: ⁊ per mutationẽ ↄiunctionũ in triplicitatib⁹ sectarũ mutatio. At etiã per saturni decẽ reuolutiões in.360.ãnis: vel vt credo verius dici põt per satñi decẽ reuolutiões in.300.ãnis s̄m Albumasar ꝑ ãnos planetarũ maiores: per accessum ⁊ recessuz ordis per.8.grad⁹ in.640.ãnis. Ex oĩbus predictis patet manifeste q̄ inter q̃slibet duas maximas cõiunctiones sunt ad min⁹ tres ↄiunctões maiores satñi ⁊ iouis.240.annoꝝ: ⁊ multo plures satñi ⁊ martis.30.annoꝝ: ⁊ iterũ plures alie: de quib⁹ Ptolome⁹ in centilogio verbo.lj. Ne obliuiscaris.120.cõiunctionũ que fiunt in stellis erraticis: in illis enim est maioꝛ scientia eoꝝ que fiunt in hoc mundo: ⁊ ibi distinguit Haly earũ differentias. quia quedã sunt binarie. i. duorum planetarũ: quedaz ternarie. i. trium: quaternarie q̃tuoꝛ: quinarie quinq̧: senarie sex: septenarie septem. i. oim

planetarũ simul. Item etiã inter quaslibet duas ꝯiunctiones maximas est ad minus vna reuolutio orbis .l. octaue spere in .640. ãnis: et etiam plures reuolutiones magni orbis in .360. ãnis. Sunt etiam insuper plures decẽ reuolutiões saturni: de quibus loquitur Albumasar vt infra dicetur: que fiunt in .30. annis que oĩa magnam habent significationẽ in ꝯmutationibus sectarum et regnorum et aliorum magnorũ effectuũ ſm doctrinam magnorum astronomorum. Et ideo non solũ maximas et mirabilissimas alterationes et mutatiões ad quas ꝑdicte ꝯiunctiones maxime dicunt̃ habere respectum: ex hystorijs et cronicis inferius ãnotabo. sed etiam quasdam magnas et notabiles inter medias quas alie ꝯiunctiões et reuolutiones predicte signare et efficere potuerunt. in his tñ lectorem cupim⁹ esse premonitum: qḋ nihil fatali necessitati ascribimus: sed naturali causalitati et inclinatiõi: cui liberum arbitrium in his que sue subijciuntur facultati: potest dei ꝯcurrente auxilio resistere. Ipsa quoq; diuina oĩpotentia: solo voluntatis imperio efficaciter obuiare: de qua licet scriptũ sit. Omnia quecũq; voluit: fecit: tñ disposuit cum causis naturalr̃ operari: nisi vbi miraculosa operatio interuenerit: quã cito sine rõnabili auctoritate credere magis est temerarie leuitatis quam theologice firmitatis vel grauitatis. His itaq; ꝑmissis id qḋ ꝓpositũ est exeq̃mur

¶ De tribus maximis coniunctionibus ante diluuium Capitulum .ij.

TRes coniunctiones maximas ante diluuium fuisse diximus. Et sub annis inferius ãnotatis vel circiter videlicet primam anno a principio mundi .320. Secundã vero .1280. Terciã vero .2240. et hanc fuisse sicut dixit Arabs astronomus per duos annos vel circiter ante diluuium. Licet aũt de ãnis mundi vsq; tunc varie fuerunt computationes auctorum vt in dicto tractatu notauimus: tñ computationẽ ſm .70. interpretes quam sequitur ecclesia probabiliorẽ: et dictis coniunctionibus magis conformem ꝯclusimus videlicet q a mundi principio vsq; ad diluuium fuerunt anni .2242. vel circiter: q ideo circiter dixi: quia anni predicti non fuerunt cum precisione adequati: sicut post diluuium per tabulas Alfoncij: sed tñ gñales et maiores mundi alterationes et mutatiões que ꝑcipue per hm̃odi maximas ꝯiunctiones ſm ꝯcordem astronomorum opinionẽ fiunt circa tpa dictarum ꝯiunctionum non distincte et particulariter: sed simul ꝯfuse et generalr̃ notare volum⁹ ex causis sequentib⁹. Primo ꝓpter discordantiam in cõputatione ãnorum mundi et etatũ eius vt supra dictum est. Scdo quia de gestis ante diluuiũ: nulla est hystoria vel cronica que ãnos determinate alr̃s distincte et specialr̃ notauerit. sed de illis solũ habem⁹ diuine scripture et ꝓphetice videlicet moysi hystoriam. Tercio: q ipse moyses legislator sicut dicit hystoria scolastica multũ breuiter gñationes ade transit et multa subticet: festinãs ad tpa abrahe patris hebreorũ: et ideo a tpe abrahe ſm cronicas magis particulariter loqui poterimus. Hec autem generaliter transire sufficiãt.

¶ De generationibus Ade   Capitulum .iij.

Dicimus ergo sequentes scolasticam hystoriam quod adam et eua secundum Methodium virgines egressi sunt de paradiso. Et in āno vite ade 15. natus est caym: licet adam factus fuerit quasi in etate .30. annorū et potuit ante caym multos genuisse qui tacentur. Post alios autem 15. annos natus est abel. Anno autem ade .130. caym occidit abel. et tunc natus est ei seth .30. āno prime cyliadis secundum Methodium qui distinguit secula. i. etates mundi per cyliades .1000. ānorum: et inchoat secundā post .200. ānos ade Et in hoc ɔsonant .70. interpretes et Josephus qui adam .230. annorū scribūt fuisse qui genuit seth: et forte Moyses .100. ānos luctus ade nō sine misterio pretermisit. Hic igitur attende in occisiōe abel mirande et miserāde mutatiōis initiū cui cito post successit vna maior coniunctio quam secuta est prima maxima cōiunctio supradicta: circa cuius tempora ante et postea sunt notanda: que circa mundi alterationem scriptura sacra cōmemorat.

¶ De generationibus Caym   Capitulum .iiij.

Cognouit igitur caym vxorem suā que pepit enoch: a quo noīauit ciuitatē que ab ipso primo edificata est: vnde patet quod multi iā erant hoīes licet non exprimatur eorum generatio: quos ɔuocauit caym: et eorum auxilio vrbem fecit. et dicit Josephus quod rapinis et violentijs opes ɔgregans: suos ad latrocinia inuitabat et simplicitate vite hoīm adinuentionem mensurarū ponderū permutauit et ad calliditatem et corporum petitū ab corruptionē perduxit. Terminos terre primus posuit: ciuitates muniuit: et timens quos ledebat: ob securitatē suos in vrbibus colligebat. Porro enoch genuit yrad: qui mauiel: qui mathusael: qui lamech: qui septimus ab adam et pessimus: et primus bigamiam introduxit: duasque vxores accepit. Ex quibus plures sunt filij procreati diuersarum artium inuentores: Jabel inuenit tentoria pastorum: et plura circa pascua ordinauit. Tubal alias iubal frater eius fuit pater canentiū in cithara et organo: non tamen instrumentorū inuentor: sed musice: quam artem scripsit in duabus columnis: vna marmorea vt non deleretur diluuio: altera latericia vt nō dissolueretur incendio: quia de his adam audiuerat prophetasse. Tubalcaym primus artem ferrariam inuenit res bellicas exercuit: sculpturas in metallis fabricauit: quo fabricāte Tubal in sono malleorum delectatus: ex ponderibus eorum et proportione ɔsonantias excogitauit: quā inuentionem greci Pitagore attribuunt fabulose. Soror vero tubalcaym inuenit artem varie texture.

¶ De generationibus Seth   Capitulum .v.

Eterũ de generationib⁹ Seth breuiter dicẽdũ est. Hic itaq₃ genuit Enos g caynan: g malaleel: g iares: g enoch: g mathusalez g lamech: g noe. Sicut igit̃ in generatione malorũ septimus lamech pessim⁹ fuit. Ita in generatione pioꝝ septimus fuit enoch: quẽ trãstulit dñs in locũ voluptatis: vt in fine temporꝝ cũ helya cõuertat corda patrũ in filios. Iudei tñ dicũt cãm hui⁹ trãslationis attribuẽ dã numero septenario poti⁹ q̃ sanctitati ei⁹: q₂ plures legunt̃ sanctiores eo quoꝝ nullus trãslatus est. Quia aiunt deũ oĩa sub septenario numero dispos uisse: de annis aũt mathusalẽ diuerse sunt opiniones. Nã ſm cõputationẽ. 70. interp̃tũ. 14. annis post diluuiũ vixit. Quod nõ videt̃ verũ: q₂ nõ legit̃ in archa fuisse: nec trãslatus vt enoch. Quidã dicũt q̃ mortuus fuit ante diluuiũ. 7. annis. Hieronym⁹ vero asserit q̃ anno quo fuit diluuiũ. Tñ oẽs i numero an noꝝ vite ei⁹ cõueniunt videlicet in. 999. Unde patet ſm p̃missa q̃ ipse modicũ ante scdaȝ cõiunctionẽ maximã natus fuit ₇ post terciã mortuus ſm Hieronymũ.

Tractatus secũdus Et caplm sextũ in ordine de generationibus Noe ₇ causa diluuij.

Oe vero cũ esset. 500. annoꝝ sem: cham ₇ iaphet genuit. Moyses aũt dicturus de diluuio p̃misit cãm ei⁹. Quia cũ cepissent homines multiplicari sup terrã: viderũt filij dei. i. filij seth religiosi: filias hoĩm. i. de stirpe Caym: ₇ victi ɔcupiscẽtia acceperũt de eis vxores: ₇ nati sunt inde gigantes. Qñ aũt hoc factũ fuerit vtruȝ sub Noe vel ante nõ determinat. Josephus aũt dicit q̃ vsq₃ ad septimã generationẽ boni mãserũt filij seth: post ad malũ prolapsi sunt. Et iõ deũ cõtra se irritauerũt. Nã multi angeli dei. i. demones incubi: mulierib⁹ coeuntes iniuriosos filios genuerũt. Qui p̃pter cõfidẽtiã fortitudinis a grecis gigantes dicti sunt. Methodi⁹ aũt cãm diluuij. s. hoĩm peccata diffusius p̃sequit̃ ₇ tp̃a per cyliades designat: vt patet in historia scolastica. Post diluuiũ vo nati sunt alij gigantes in ebron ₇ post fuerũt in titans ciuitate egypti a qua dicti sunt titanes de quoꝝ stirpe fuit Elyachim. Cuius filij habitauerũt in ebron de quib⁹ ortus est Golias: ₇ quidã alij. Iratus itaq₃ dñs pro peccatis hominum dixit. Penitet me fecisse hominẽ. Et ad Noe ait. Finis vniuerse carnis venit ad me. Deditq₃ dñs tempus ad penitendũ videlz. 120. annoꝝ. Et hec dixit domiñus per. 20. annos anteq̃ archa inciperet fieri ſm Hieronymũ. Que facta legit̃. 100: annis. vnde patet q̃ circa hoc tempus facta est ante diluuiũ tercia coniũctio maxima: qu ã mirabiles mũdi alterationes secute sunt. Inter quas precipua fuit diluuij inundatio. Cuius dictã cõiũctionẽ parcialẽ cãm extitisse annotauimus.

c

Caplm·vij.de archa Noe ⁊ diluuio.

Noe igit fabricata archa iuxta pceptũ dñi.600.anno vite sue. In gressus est cũ omnibꝰ aĩalibus que dixerat ei dñs. Que angeloꝝ ministerio adducta sunt mẽse.2.die.17.qui ad hebreis nisan di citᷣ:a latinis maius. Moyses enĩ in legitimis nisan id est aprilez pꝛimũ mensem cõstituit ẜm Josephũ. In alijs vo vsualiũ men sĩũ ordinẽ seruauit. Ingresso aũt Noe archã pluit sup terrã.40. diebꝰ ⁊.40.noctibꝰ: ⁊ excreuit aqua sup oẽs montes.15.cubitis. Et ita exalta te sunt sup terrã.150.diebus: ⁊ postea ceperũt aque minui mense.7. Itaꝙ.27 die mensis requieuit archa sup montes armenie vbi adhuc eiꝰ reliquie osten dunt. Huiꝰ aũt diluuij ⁊ arche vt ait Josephus memoriã faciũt etiã q in darda roꝝ historias cõscripserũt. Sicut verosus caldeꝰ ⁊ egyptiꝰ historicus: manasses quoqꝫ damascenꝰ. Igit.601.anno vite Noe mense scdo.27.die mẽsis: pcepto dñi egressus est cũ filijs suis de archa eadẽ die q̃ ingressus fuerat reuoluto an no ẜm historiã scolasticã. Et vt iosephus refert pepegit cũ eo deus qd vltra nõ fieret diluuiũ. Et in signũ huiꝰ federꝭ posuit signũ suũ in nubibꝰ. Cepitqꝫ Noe exercere terrã: plãtauitqꝫ vineã bibens vinũ sed ignorãs vim eius: inebriatus est: ⁊ obdormiens denudatus. Et cũ vidisset Cham verenda patris irridens nũciauit hoc fratribus suis; ppter qd Noe maledixit eum: non in se sed in filio suo ⁊ eius semine: nec oẽs de semine: sed qui de chanaan quia pphetice preui dit eos in cultu vnius dei non esse pmansuros. Postea impleti sunt dies Noe 950.anni ⁊ mortuus. Dicit aũt Josephus ꝙ nemo putet falsa que de longeui tate scripta sunt: quia ppter virtutes ⁊ gloriosas vtilitates quas iugiter scruta banꝭ id est geometriã ⁊ astrologiã deus amplius spaciũ cõdonauit: que disce re non potuissent: nisi.600.viuerẽt annos. Unde patet ab antiquis sanctis pa tribus astronomie sciam ad posteros deriuatã.

Caplm·viij.de dispersione filioꝝ Noe.

Recapitulatis aũt generationibus Noe texunꭓ. Ex his.72.gene rationes.15.de Japhet.30.de Cham.27.de Sem. Hi tres dis seminati sunt in tribus partibꝰ orbis ẜm Alcuniũ. Sem Asyam: Cham Africã: Japhet Europã sortitus est. Josephus aũt hãc diuisionẽ terrarũ expressius assignat. Et Isidorus.9.li.ethimo. gentes.72.a quibus diuisa est terra: totidemqꝫ linguas particu lariter vtiliterqꝫ distinxit. Narrant aliqui ꝙ ex tribus filijs Noe adhuc eo vi uente nati sunt vltra.2400.viroꝝ extra mulieres ⁊ paruulos: habentes se sicut tres duces quos prediximus. Sed de his transeuntes dicemus de Nemroth

qui cepit esse in terra primus potens ꝛ robustus venator hominū .i. extinctor ꝛ oppressor amore dominandi. Et cogebat homines ignem adorare. Quare vero primus inceperit regnare ostendit Methodius: agens de quodam filio suo Noe: qui. 1000. anno tercie cyliadis ei natus est: ꝛ dicit eum yonicū. Cui 300. anno dedit Noe dominationes: ꝛ diuisit eum in terram etham: ꝛ intrauit vsqꝫ ad solis regionem. Hic accepit a deo donum sapientie: ꝛ inuenit astronomiā a quo nemroth. 10. cubitoꝝ gigas eruditus est. Et accepit ab eo consiliuꝫ in quibus regnare posset. Iste enim yonicus quosdam futuros euentus preuidit: ꝛ maxime de ortu regnorum quatuor ꝛ occasu eorum per successionem. Quod etiā prophetauit Daniel. Et predixit qui primi regnarent de Cham de quo Belus descendit: post de Sem: medi persci ꝛ greci: post de iaphet romani Ideo nemroth sollicitauit alios ad dominādū. Cui acquieuit Cham ꝛ regnauit inter eos in babylone.

De terre babel ꝛ diuisione linguarū. Capitulum. viij.

Post obitum Noe ab oriente conuenerūt duces in vnū campum sennaar: ꝛ timentes diluuiū consilio nemroth volentis regnare ceperunt edificare turrim que pertingeret vsqꝫ ad celos. Angeli aūt iussu dei euerterunt turrim: ꝛ vocem propriam vnicuiqꝫ partiti sunt. Propterea babilonem contigit vocari ciuitatem babel id est confusionis. De hac turri meminit sibilia ꝛ de campo sennaar eficius.

De regno assirioꝝ. Capitulum. x.

Iste vero nemroth vi expulit Assur de terra sennaar: ꝛ de turri que eius erat iure hereditario. Regem equidem habuerunt babilonij qui de semine erat nemroth vsqꝫ ad quartam cyliadem. Unde Belus nemrothides rex babylonie intrauit assyriis m: sed parum obtinuit in ea. Quo mortuo filius eius ninus eam totam possedit. Et ciuitatem in qua erat caput regni: itinere trium dierum ampliauit ꝛ a suo nomine eaꝫ niniuen dixit. Inde est ꝙ quedam historie dicunt regnum Assyriorum cepisse ab antiquo Belo. Quod verum est quantum ad initium. Alij vt Eusebius dicunt cepisse a nino quod verū est quātū ad regni ampliationē. Ninus aūt vicit Cham: qui adhuc viuebat ꝛ regnabat in bactria ꝛ dicebatur zoroastes inuētor artis magice qui ꝛ septē liberales artes i q̄tuordecim calūnis scripsit: septē encis, ꝛ septē latericeis; cōtra vtrūqꝫ diluuiū Ninus vo libros eius cobussit. Ab h aūt nino orta sūt ido

la qr mortuo belo: i solatiũ doloris imaginẽ patris fecit sibi: cui tãtã exhibebat reuerẽtiã vt oĩb⁹ reis q ad eã cõfugissent parceret. Ideo hoĩes regni sui diuinos honores imagini ceperũt impendere. Cui⁹ exẽplo hic error in plures nationes inualuit. Hic aũt aduerte q circa idẽ tẽpus magica ⁊ idolatria viciniũ ortũ habuerũt. Et h fuit modicũ ante quartã cõiũctionẽ maximã vt patebit infra

Caplm vndecimũ de generationib⁹ Sem.

Sed de generationib⁹ Sem aliqd dicẽdũ est: vt veniam⁹ ad abraham. Sem igit̃ 100. annoꝝ erat qñ genuit Arfaxat qui sale: qui heber a quo hebrei dicti sunt ſm Josephũ. Licet Aug⁹ dicat merito q̃ri: vtrũ ad heber dicti sint hebrei vel ad abrahã quasi abrahei. Heber aũt genuit phaleg: qui interp̃tat̃ diuisio. Quia in diebus ei⁹ p diuisionẽ linguarũ diuise sunt gentes. Et diuisio terrarũ facta est. Sed sub isto p̃cipue dicit̃ facta: qr in isto ⁊ in filijs ei⁹ remanẽte antiqua lingua videlꝫ hebraica ante diuisionẽ earũ linguarũ nõ dicebat̃ hebraica sed hũana simplicit̃. Quia ea oẽs hoĩes cõiter vtebant̃. Phaleg aũt genuit ren vel rogan: qui saruch: qui nachor: qui thare: in quo terminata est scda etas que tñ vsq ad natiuitatẽ abrahe extenbit̃. Thare vero genuit abraham: ⁊ hic natus est ppe temp⁹ quarte cõiũctionis maxĩe vt sequẽtia declarabũt.

Tractatus terci⁹. Caplm. 12. de quarta cõiũctione maxima ⁊ de abraham.

Quartã cõiũctionẽ maximã fuisse dixim⁹ anno a principio mũdi. 3200. A diluuio vo anno. 958. vel circiter. Sciendũ aũt q eusebius cronicã suã incepit a primo anno abrahe: quã deinceps insequi pponim⁹. qui a natiuitate abrahe sicut in prologo cronice patet: vsq ab toti⁹ orbis diluuiũ numerat annos. 942. ſm quã cõputationẽ patet q abrahã ante quartã cõiunctionẽ dictã natus est circiter annos. 16. Insup ante eam satis ppe magne regnoꝝ mutationes facte sunt. Quis prim⁹ oim Asye: exceptis indis: regnauit Nin⁹ Beli filius Cui⁹ nini tpibus zoroastes magi⁹ rex bactrianoꝝ clarus hobit⁹ est. Aduersus quẽ idem ninus dimicauit. In huius nini imperio apud hebreos nascit̃ abraham. Cuius erat annus prim⁹ cum imperij nini erat annus. 43. Eodem nino regnãte apud assyrios in grecia: secũdus in sycionijs impauit europs. Cuius regni anno. 22. natus est abrahã apud egyptios aũt. 16. ptãs erat quã vocant dianastiã: quo tpe regnabãt Thebei qui prefuerũt egptijs 190. annis. Postea vero assyrijs imperauit semiramis vxor Nini: de qua innumerabilia narrant̃. Que ꝯ̃ asiam tenuit: plurima babilonie vrbis restaurãs. Cuius tempore post dictam cõiunctionem abraham natione caldeus apud hebreos vnam etatem texuit.

Caplm. 13. de notabilioribus gestis abrahe.

Ost quā piunctionē insignia abrahe gesta innotuerūt. Nā abraham cū.75.esset annoꝝ diuino dign⁹ habebaꝰ alloquio: ⁊ ea repromissione que ad eum facta est: a qua repromissione originē traxit oīs lex seu secta diuina: tam mosayca ꝗ̄ xp̄iana. Nā a dicto anno abrahe vsq̄ ad moysen ⁊ egressuz de egypto gentis hebreoꝝ supputanꝰ anni.430. Quoꝝ paulus apl's meminit. Ipse quoq̄ moyses in exodo hac videlicet rōne: q2 lex mosaica ab ista repromissione ortū sumpsit. Qđ etiam de lege xp̄iana ex dictis Eusebij declaraꝰ. Qui ait. Primo oīm pphetarū abrahe cū verbū dei in figura apparuisset humana vocationē gentiū polliceꝰ: quā in nr̄o tp̄e sermo xp̄i deduxit ad finē p euāgelicam in oēs gentes p̄dicationē.

De generationibus Abrahe. Caplm. 14.

Brahā aūt cū esset.88.annoꝝ ante dictā repromissionē ex ancilla agar genuit ysmahel: a quo ysmahelitarum genus qui postea agareni ⁊ ad postremū sarraceni falso noīe dicti sūt. Post dictā vero repromissionē abrahā cū esset cētenarius: genuit ex libera ysaac: cui⁹ natiuitati supuixit.75.annis. Ysaac autē sexagenario nascunꝰ filij gemini: prim⁹ esau qui ⁊ edom: a quo gen⁹ ydumeorū: secūdus iacob qui postea israhel a quo israhelite qui nūc iudei. Cuius anni numeraꝰ vsq̄ ad principatū filij sui ioseph. 121. Huius tp̄ibus regnū arginorū sumpsit exordiū. Quoꝝ prim⁹ ynachus apud argos regnauit: quoꝝ inuenit omne tempus annoꝝ.382.

De morte abrahe ⁊ ysaac. Caplm. 15.

Brahā vero. 175.annos habēs moriꝰ repromissiōis ad se facte āno. 100.āno quoq̄ ysaac.75. Quo tp̄e apis ī egypto primū de⁹ deputatus est. Quē q̄dē serapin vocauerunt. Anno aūt. 150. ysaac. Anno vo.92. iacob natus est ioseph. Postea ysaac. 181. annoꝝ moriꝰ relinquēs filiū iacob habētez annos. 120. Joseph aūt dux egypti cōstitutus cum esset annoꝝ.30. rexit eam annis 80. Cui⁹ pater cū scđo anno famis ingressus esset egyptū. Interrogat⁹ de pharaone quotū annū ageret: r̄ndit se eē annoꝝ. 130. Et hic attēde aliquā circa h' tēpus fuisse cōiūctionē: q̄ hui⁹ famis seu sterilitatis causa esse potuit.

De moyse ⁊ post eum gestis. Caplm. 16.

Ed iam ad moysi tempora transeamus qui (vt dictū est) a repromissione facta abrahe de egypto egressus est anno.430. Cuius tempore regnum atheniensium sumpsit exordium. In acta que nunc attica diciꝰ. In qua primus regnauit citrops quo regnante primū in arcs olina nata est. Et ex mineruē nomine (que grece dicta est athena) athene nūcupata est. Ipse quoq̄ prim⁹ bouē

immolans: iouē appellauit: & cytropia regio ab eo noīata est.

De quibusdam hic incidentib⁹. Caplm. xvij.

Hic aūt signanter aduerte ꝙ Eusebius in prologo sue cronice cō
tra porphiriū impium quarto operis sui libro diffuse prosequit
ostendere: cytropem (vt dictum est) moysi coetaneū fuisse: & an
tecedere troianum bellum. 320. annis. Ideo moyses omnibus
(quos grecos antiquissimos putauit) senior dephendit: homero
videlicet & herodoto troianoqꝫ bello: ac multiꝫ sngioꝛ hercule:
museo: lino: tyrone: orpheo: castore: polluce: esculapio: libero: mercurio: apolli
ne & ceteris dijs gentiū: sacrisqꝫ vatibus ipsi⁹ quoqꝫ iouis gestis: quem grecia in
arte diuinitatis collocauit. Nam hic citrops prim⁹ (sicut dictum est) iouem ap
pellauit: simulacra repperit: arom statuit: victias imolauit: nequaqꝫ istiusmodi
rebus in grecia vnquā visis. Cetera quoqꝫ que apud grecos mira iactant po
steriora cytropis annis deprehendunt. Et cōsequēt moysi qui cū eodē fuit.
Post hunc enim describit diluuiū sub deucalione. Incendiū sub phetonte eri
thonio valcani & terre filius dardanusqꝫ qui dardaniā condidit: de quo ho
merus. Quē primū genuit celesti. Jupiter arte liberi quoqꝫ raptus. Et europe
sacra. Ceterū atqꝫ ysidis delubrū in eleusina frumēta triptolemi regnum trois
cuius dij natum geminē dē ad sidera raptum vina ioui magnis voluerunt fun
dere mensis. Quo tēpore tantulus & cythios fuerunt & apollo natus est. Post
quos cathinus thebeas venit: qui semelem genuit: de qua pulcherrima proles
liber condignā partu tulit editam frugē. Porro liber linus & zetus & amphion
museus: orpheus: minos: perseus: esculapi⁹ gemini castoris: hercules cūquo
apollo seruiuit ad meto. Post. 200. annos cytropis fuerunt. Post quos facta
est troiane vrbis euersio quā homerus longo prosequit interuallo. Homerus
autem solone & thalete milesio ceterisqꝫ qui cum his septem sapientes appella
ti sunt: multo prioꝛ reperit. Deinde vero pitagoras qui se non sapientē vt prio
res sed philosophū id est amatorē sapientie dici voluit. Quem secutus est so
crates qui platonem erudiuit: a quo famosa in partes philosophia diuisa est.
Hos autem singulos in suis Eusebius locis inserit sm ordinem historie. Ad
multa igit de his mirabilibus mundi que hic incidentaliter tetigimus: pluri
rimaqꝫ alia: de quibus sacra narrat historia: que hic gratia breuitatis subtice
mus concurrere potuerunt alique cōiunctiones maiores: reuolutionesqꝫ satur
ni: que a quarta vsqꝫ ad quintam maximā coniunctionē interuenerunt. Quas
etiam verisimile est euersionis troiane partiales causas fuisse. Quam precesse
runt diluuia sub deucaliōn. in thessalia. Et incendiuꝫ sub phetonte. In ethio
pia quoqꝫ multe pestilētie locales (vt plato cōmemorat) fuerunt.

De morte moysi et circa hoc tempus gestis. Capitulum. xviij.

Adhuc viuente moyse lacedemon condita a lacedemone semele filio erictonius vulcani et minerue filius qui ab homero erictheus vocatur: his temporibus fuit archas etiam filius iouis. Et calisto pelasgis in ditionem redactis regionem eorum archadiam nominauit egyptus primus acria dicebatur ab egypto: tunc sibi regnante nomen accepit. Cui datum est regnum eiecto danao. Eisdem temporibus dardanus iouis filius condidit dardaniam: quo tempore moyses obijt cum. 120. esset annorum. Circa idem tempus argis regnauit gelanus: quem cum argini de imperio pepulissent: regnum danao tradiderunt. Ita sibi argos danaus vendicauit: expulsus egypto. Hucusque quinque libri moysi continent gesta annorum. 3730. secundum. 70. seniorum interpretationem hebreorum. Post moysen constituitur ihesus: et eodem tempore apud eos eleasar suscepit pontificatum. Et post eum alij quos sacra commemorat historia ad quam nos de his remittimus. Notandum tamen quod post aoch hebrei ab alienis in ditione redacti sunt annis. 20. quibus coniunguntur temporibus delbore et barach secundum iudeorum traditionem. Circa id tempus mida regnauit in frigia in dardania quoque regnauit ylus filius troy: a quo ylium nuncupatum. Tunc arginorum reges defecerunt. Qui imperauerunt annis. 544. in micenas arginorum translato imperio. Cui primus prefuit euristeus hebreorum iudice abimelech filio gedeonis annis tribus successit ei thola annis. 22. Circa id tempus hercules antheum interfecit: ylium vastauit. Porro in dardania post laomedontem regnauit priamus. Theseus helenam rapuit. Hercules cum in morbum pestilentem ob remedium doloris se iecit in flammas anno sue etatis. 52. Imperante micenis agomenone. Menelao vero in lacedemonia quo tempore hebreorum iudex esebon prefuit annis. 7. quem precessit iepte annis. 6. qui in libro Judicum ab etate moysi vsque ad semetipsum ait supputari annos. 300.

De Troie captiuitate et postea gestis. Capitulum. xix.

Anno. 15. regni Menelai capta est troia. Nam rapta helena troianum bellum decennale surrexit causa mali quod trium mulierum de pulchritudine certantium premium fuit. Hoc tempore hebreorum iudex laddon. 8. annis prefuit. Tunc vero troia post decennalem certationem et cedes infinitas ad vltimum proditione ciuium capta et destructa est: a cuius captiuitate vsque ad natiuitatem moysi colliguntur anni. 4 10. vsque vero ad vltimam Nini etatem numerantur anni. 834. circa quod tempus natus est abraham. Vnde patet quod troie captiuitas centum annis et amplius quintam maximam coniunctionem precessit. Abhinc vero regni latinorum (qui postea romani nuncupati sunt)

exordiū ponit apud quos eneas a troia profugus: ⁊ italiā petens: post tercium
annū captiuitatis troie: siue (vt qdā volūt) post octauū regnauit annis tribus
cū ante eū regnasset ibi: Janus: Saturn⁹: Pic⁹: Lanun⁹: Latin⁹ annis circiter
150. post labdon iudicē hebreoꝝ: eos in ditionē redigūt alienigene. 40. annis
qui copl'ant annis iudicū posterioꝝ s̄m iudeoꝝ traditiones. Post hebreoꝝ iu-
dex sampson ꝑfuit annis. 20. qui fortissim⁹ oim fuit: ita vt a qbusdā facta eius
cū gestis herculis compa͞n. Post samoson ꝑfuit populo hebreoꝝ: Hely sacer-
dos annis. 40. s̄m hebreos. Hoc tpe Ascani⁹ derelicto lauine noverce sue laui
nij albā cōdidit: q iuliū filiū procreauit: a quo familia iulioꝝ orta est. Et ppter
etatē paruuli qui nondū regendis ciuibus idoneus erat. Siluij posthumū fra
trē suū regni reliquit heredē. Hic qꝛ post mortē enee patris sui editus rure fue
rat educatus ⁊ siluij posthumi nomē accepit: a quo oēs albananoꝝ reges sil-
uij vocati sunt. Hic sicionioꝝ reges defecerūt qui regnauerūt annis. 962. post
quos sacerdotes carini cōstituti sunt: q ꝑfuerūt annis. 33. Defecit etiā regnum
atheniensiū: quoꝝ omne temp⁹ inuenit annoꝝ. 424. Ex quibus manifeste patz
circa hec tpa quintā cōiūctionē maximā fuisse.

Tractat⁹ quartus de quinta cōiunctione maxima ⁊ regno hebreoꝝ. Cap. xx.

HAnc igit̄ cōiunctionē fuisse diximus circiter anno a pricipio mū-
di. 4160. A diluuio vero anno. 1918. vel prope. Ante hanc autē
quintā cōiunctionē ⁊ prope eam magnas iam regnoꝝ mutatio-
nes precessisse notauimus. Et post eam magnas subsequi inferi⁹
dicenda manifestant. Mortuo eni hely sacerdote de quo supra
arca testamēti ab alienigenis possidet. Postea samuel propheta
et saul primus rex hebreorum prefuit populo annis. 40. Hic exordium regni
lacedemoniorum. In quo primus regnauit Euristeus. Et chorinthiorum in
quo primu s regnauit aletes: homerus quoq͂ his fuisse temporibus iudicatur
De quo apud veteres magna dissonantia fuit. Postea hebreorum rex primus
ex tribu iuda. Dauid regnauit annis. 40. Quo tempore ppheta bant Gad: Na-
than: Asaph. Deinde carthago condita est: vt quidā volunt a carthedone ty-
rio: vt vero alij a didone filio eius anno. 143. post troianum bellum. Post hoc
annis circiter. 20. hebreoꝝ. Rex salomon filius dauid regnauit annis. 40. qui
templum in hierosolymis edificare cepit: cōsūmauitq͂ opus anno. 9. Colligit
autem omne tempus a moyse ⁊ egressu filiorum israhel ex egypto vsq͂ ad pre-
sentem annum. 80: vt regnorum liber tercius testatur. A diluuio vero vsq͂ ad
moysen. 1447. Ab adam vsq͂ ad diluuium anni. 2242. fuerunt simul omnes
anni. 4169.

¶ De diuisione regni hebreorum Capitulum. xxi.

Post mortem salomonis seditione orta in gente iudeorū: et regno diuiso roboam filius salomonis regnauit annis. 17. in iherusalē duabus tribubus sibi subiectis que vocabant iuda ob reges iudeorum qui ex iude stirpe descenderant. Decem aūt tribubus que in samaria erāt et vocabant israhel regnauit prim' roboam ānis 22. quo tpe rex egipti contra iudeos dimicans templū spoliauit postea ānis circit. 64. regnāte apō indos. 12. ānis ieroboā sardana pall' tharsū atq; archialem vrbes condidit: et in prelio victus ab arcemedo seipm incendio concremauit. et in eo regnum assiriorum deletum est vsq; ad id tps fuisse reges assiriorum hystoria refert: et fiunt simul anni regni assiriorum a primo āno nini 1240. Arbates vero medus assirioꝶ impio destructo: regnū in medos trāstulit medonū quoq; regnum hic sumit exordium: in quo primus carsnus regnauit Circa hoc tps prophetabant apud hebreos osee: amos: ysaias: ionas. Ligurgi leges in lacedemonensi hac etate suscepte sūt. Hoc tpe munitor pce superiorum latinoꝶ reg maior fili' a fratre a mulio regno pulsus: in agro suo vixit cui' filia ad minendi pena grauis virgo vestal effecta: que cum gemios edidisset infantes iuxta legez in terrā viua defossa est: verū paruulos iuxta ripam tyberis expositos faustul' pastor vxori sue detulit: que ꝓpter pulcritudinez et capacitatem corpis questuosi: lupa a vicinis appellabatur: vnde ad nostram memoriam meretricū cellule lupanaria dicuntur. Pueri autez cum adoleuissent collecta pastorum et latronum manu interfecto apud albam amulio auum in regnum restituunt. Cito post lyndorum regnū exordiuz capit in quo primus regnauit lyachis: hic lacedemonioꝶ reges defecerunt: et hucusq; Eusebij cronica per decadas. 124 digesta est: abhinc per olympiades distincta. A captiuitate vero troie vsq; ad primam olympiadez fiunt anni. 405. qua etate ioathan regnabat in iherusalē et prophetabant osee: iohel: ysaias: obeth.

¶ De regno romanorum Capitulum. xxii.

Prope hoc tempus roma condita est: anno mundi. 4484. in qua primus romulus regnauit. Sabine rapte sunt āno ab vrbe condita. 30. et hic regnū romanoꝶ sumpsit exordiuz: qd pri' latinoꝶ nomē habuit. nam vbi nunc roma est latini reges edificauerūt ciuitatez: sed eam ampliauit romulus et muris cinxit: de quibus Lucanus. Fraterno primi maduerunt sanguine muri: quia ibi remus interfectus frater romuli. hoc tpe romuli vltimus regū israhel fuit osee in quo regnū defecit: et captiuitas primo facta est. Decem namq; tribus gentis iudee que vocabant israhel: et erant in partes samarie victe a salmanazar rege caldeoꝶ translate sunt in montes medoꝶ: regnauerūtq; in samaria annis. 250 Predict' aūt rex caldeoꝶ ad custodiendū regionē iudeā accolas misit assirios

vnde samarite nūcupati sunt quod in latina lingua exprimitur custodes:enim latoresq; iudee legis facti sunt. Romulus apud paludem capree nusq; comparuit: τ a dēte iulio proculo quirini nomine apud suos consecratus est:cui successit numa pompilius qui duos menses anno addidit ianuarium τ februarium.capitolium quoq; a fundamentis edificauit. hic nullum cum finitimis bellū gessit cuius tempore sibilla samia insignis habebatur. Manasses quoq; hebreorum rex ysaiam prophetam interfecit.statuamq; suam in templo posuit.postea ānis circiter.32.atheniensium reges τ principes defecerūt.post quos athenis ānui principes constituti sunt.τ nouem ex nobilioribus electi prefuerunt. Post hec tempora hieremias prophetabat τ sophonias.

De captiuitate iudeorum Capitulum.xxiij.

Anno.30.ioachim regis iuda nabuchodonosor rex babilonie iudeam cepit:τ in ditionē suam redactis plurimis iudeorum:cum etiam partem vasorum templi iussisset:τ tributarium fecisset ioachim:victor ad patriā reuertitur.Tunc in babilone daniel:ananias:azarias:misael clari habentur.post ioachim regnauit sedechias quem rex babilonie captum in babiloniam duxit: oculosq; eius eruit:prophetabant tunc ieremias τ baruch: postea consūmata est captiuitas iudeorum.Siquidem nabuchodonosor rex caldeorum iherosolimis captis templum incendit:quod ab inicio edificatione sue manserat annis.442.τ perseuerauit desolatio templi.70.annis vsq; ad.2.annum darij.Sic ergo iherosolima capta ab assirijs:iudeorum regnum defecit. Ex premissis autem patet q a diluuio fuerunt anni.1927.vsq; ad primam templi edificationē:a qua vsq; ad eius destructionem vt dictum est fuerunt anni.442.qui simul sunt anni.2369.cui computationi ɔcordant ere Alfoncij qui ponit a diluuio vsq; ad nabuchodonosor annos.2355.in mensibus nihil:dies.10.τ sic non differt a dicta computatione nisi de.14.annis qui interuenire potuerunt a principio regni nabuchodonosor vsq; ad dictam destructionem templi Mortuo nabuchodonosor babiloniorū rege vno intermedio:successit frater eius balthasar:sub quo daniel scripturam que in pariete apparuerat interpretatus est: significantē imperium caldeorum in medos τ persas transferendum. Cito post hoc cyrus medorum rex destruxit imperium caldeorum:qui hebreorum captiuitate laxata.50000.hominū fere regredi fecit in iudeam:qui constructo altari fundamenta templi iecerant.sed impedientibus vicinis gentibus imperfectum opus vsq; ad darij permansit. Colligitur autem omne tempus captiuitatis iudeorum anni.70.qui sm quosdam a.30.anno ioachim vsq; ad.20.annum cyri regis persarum computantur.prophetabant tunc apud iudeos aggeus τ zacharias.

De regno persarum τ reedificatione templi Capitulum.xxiiij.

Egiptiorum dinastia.27. regibus egiptijs deficientibus regnum egiptiorum persis cessit: qd obtinuit cambises z posteri eius vsq ad darium filium xersis annis.111.anno vero.2.darij templuz in iherosolimis extruitur a zorobabel:consumaturq op^9 ānis.4 quod prius sub cyro exordium habuit. Cyrum regez tamiris regina massagetarū interfecit:cui scds persarum successit in regno cambises filius eius quez nūc ab hebreis sm nabuchodonosor vocari:sub quo iudith hystoria conscribitur z holofernis.

¶De mutatione regni romanorum Capitulum.xxv.

Romanorum reges prophetantibus apud hebreos aggeo z zacharia defecerunt:z ceperunt consules regere:expulsis vrbe regib^9 vix tunc vsq ad.15.lapidem roma tenebat imperiū. Romanoz Reges.7.a romulo imperauerunt vsq ad tarquinium superbuz annis.240.vel.243.primum consules a bruto esse cepert:deinde tributi plebis ac dictatores:z rursum consules.R.P.obtinuert fere.464.vsq ad iulium cesarem:qui primus singulare arripuit imperiū olympiadis.182.censu rome agitato inuenta sunt hominum.120000.tempore quo tribuni plebis rome facti sunt:consulibus eiectis neemias hebreus minister vinarius artaxersis regis ɔcedē te domino suo.20.eius anno de babilone venit iudeam:z anno eius.32.muros vrbemq restituit hucusq diuine scripture annales temporum continēt. Ea vero que postea apud eos gesta sunt prosequtur Eusebius ex libro machabeorum z iosephi z africani scriptis:qui deinceps vniuersam hystoriam vsq ad romana tempora descripserunt.neemiā qui muros iherusalem construxit consumasse opus anno.32.artaxersis regis persarum Esdras cōmemorat. Si quis autē ad hoc tempore.70.ebdomadas a daniele scriptas numeret que faciunt annos.420.comperiet eas in regno neronia expietas:sub quo iherusalem obsidetur cepta. Secundo vero postea vespasiani anno capitur. postea circiter per.2.annos egiptus a persis recessit:et regnauit in ea amortheus. Cito post artaxerses darij filius persaruz vndecim^9 regnauit sub quo dicitur hystoria que in hester legitur expleta:nam ab hebreis assuer^9 a.70.interpretibus artaxerses nominat. Circa hec tempora socrates democritus dyogenes cynicus pseusippus insignes habentur. Galli senones romam inuaserunt:excepto capitalio. Plato inde philosophus agnoscitur. Quo tempore tribuni militares rome pro consulibus esse ceperunt. Eo tempore magno terremotu plures vrbes absorpte sunt. Postea aristotiles.18.etatis anno platonis auditor efficitur:camillus gallos qui bellum romanis intulerant:fugat. Quo tempore dyonisius sicilia pellitur. Ochus a podasmo iudeorum capto:in hyrcaniam accolas translatos iuxta mare caspium collocauit.

De regno alexandri magni Capitulum .xxvi.

Alexander philippi et olympiadis filius nascitur. 106. olympiade dyonisius siracusis interimitur: cuius filius siracusis tyrannidem exercet. Ochus postea egiptum tenuit. Neptanabo in ethiopiam pulso: in quo egiptiorum regnum destructum est. Romani gallos superant. Plato moritur: post quem pseusippus achademiam tenuit postea descriptione rome facta inventa sunt civium. 165000. pseusippus moritur: cui successit zenocrates sub olympiade. 110. macedonum alexander philippi filius regnavit annis. 12. mensibus. 6. Idem capta trois in deam innabit a qua favorabiliter acceptus: deo victimas imolavit: et pontificem templi honoribus plurimis prosequitur: andromaco locorum custode dimisso: quem postea samaritani interfecerunt: ob quam causam ab egipto reversus alexander magnus eos supplicijs afficit; et urbem eorum captam macedonibus ab inhabitandum tradidit. Alexandria in egipto ab alexandro condita anno. 7. regni eius: quo tempore etiam latini a romanis perdomiti sunt.

De destructione regis persarum Capitulum .xxvii.

Alexander obtinuit babilonem interfecto dario: in quo regnum persarum destructum est: et regnavit asie anno sui regni. 7. et tenet omnia regna usque in indiam sibi subiecta: hircanos et mardos capit: indum amnem transgreditur: bellaque plurima in india prosequitur. ipse vero. 32. etatis sue anno in babilone moritur. post quem translato in multos imperio diversi regnaverunt. Nam in egipto apud alexandriam ptolomeus lagi filius regnavit. macedonibus philippus frater alexandri. indiam et thraciam et helespontum lisimachus tenuit. ptolomeus lagi filius iherosolimis et iudea in ditionem suam redactis plurimos captivorum in egiptum transtulit. Theophrastus philosophus agnoscitur qui a divinitate loquendi ut ait Cicero nomen accepit. Machabeorum hystoria hinc grecorum supputavit regnum. Verum hi libri inter divinas scripturas non recipiuntur: ut ait Eusebius. Seleuchus antiochiam laodiciam seleuchiam: apamiam: edissam berocham et pellam urbes condidit. ipse quoque babiloniam obtinuit. Circa hec tempora censu rome agitato inventa sunt civium romanorum. 270000. legati alexandrini tunc a ptolomeo primum romam missi: amicicias impetraverunt. Seleuchus in eas urbes quas condidit alios extirpavit seu extruxerat. Iudeos transtulit et honoravit. ipseque in cilicia demetrio subiecto sirie et asie pariter imperavit. Ptolomeus philadelphus iudeos qui in egipto erant liberos esse permisit: et sub eleastro pontifice divinas scripturas in grecam vocem ex hebrea lingua per. 70 interpretes transferre curavit quas in alexandria habuit: et ibi bibliothecam ex omni genere literature comparavit.

¶ Tractatus quintus. De sexta coniunctione maxima: et bellis romanorum et carthaginensium. Capitulum. xxviij.

Circa hec tempora sextam coniunctionem maximam consignauimus: quam fuisse diximus anno mundi. 5120. a diluuio anno 2878. vel prope: et hec fuit ante xpi incarnationem circiter 225. vnde sub. 137. olympiadis vel prope fuit predicta coniunctio: nam ab ea vsque ad olympiadem sub qua natus est xps numerantur. 56. olympiades que sunt anni. 224. vel forte propinquius signari posset dicta coniunctio sub olympiade. 138. Ante hanc sunt et post proximas fuisse magnas et miras mutationes: iam dicta et infra dicenda manifestant Romani siquidem. 130. olympiades carthaginenses nauali bello superant: et. 100 libie vrbes capiunt. sed cito post carthaginenses. 90. romanorum naues in silicia capiunt: metello consule in fugam verso: parthis a macedonum imperio recedentibus primum regnauit arsaces vnde et arsacide dicti sunt: iudeorum pontifex onias clarus als vnus habetur: qui consueta ptolomeo regi tributa non reddens ad iram eum impulit. vex iosephus inter suos nobilis legatus a iudeis ad ptolomeum missus cum familiaritatem regis meruisset: dux iudee et vicinarum regionum constituitur iudeorum pontifex symon onie filius clarus habetur: sub quo iesus filius sirach sapientie librum componens: etiam symonis fecit mentionem. Circa id tempus 40000. fere gallorum a romanis cesa sunt. caria et rhodus ita terremotu concusse sunt vt colosus magnus rueret. alexandrie et egipti ptolomeus philopator regnat sub quo ea que in. ij. libro Machabeorum scripta sunt: gesta fuerunt. quo victo antiochus rex sirie iudeam sibi sociat. romani marcello consule siracusas capiunt subiugantque capuam et ciciliam. alexandrie et egipti quintus ptolomeus epiphanes destinato principe militie iudeam capit et plurimas sirie ciuitates: sub. 148. olympiade sirie et asie seleuchus qui et philopator regnauit: vnde et. ij. li. Machabeorum apud iudeos huius temporis continet gesta: titus liuius clarus habetur: cum ad antiocho per legatos hanibal reposceretur: cui se a scipione victus sociauerat: ad regem bithinie confugit: quem cum rursus ab eo senatus repeteret et tradendus esset: venenum bibit: et apud bibissam bithinie sepultus est. Hoc tempore ob sacerdotis et pontificatus iudeorum seditione orta: ingentia miseriarum semina pullulant. Antiochus omnem iudeorum prouinciam ad ydolatriam compellens: qui parere noluerunt enecat. postea iherosolimam ascendens: templum et vasa dei vastat: in templo simulacrum iouis ponit: in samaria super verticem montis iouis delubrum edificat ipsis samaritanis vt id faceret precantibus: verum mathathias fultus auxilio filiorum leges patrias vindicat: olympiade. 153. Ennius poeta. 70. anno articulari morbo periit: sepultus in scipionis monumento via apia.

¶ De fine regni Macedonum et Machabeorum. Capitulum. xxix.

MAcedonũ regnũ defecit. 153. olympiade: nã romani interfecto rege perse macedones yllricosq̃ galathas liberos esse iusserũt apud iudeos: defuncto mathathia: filius eius iudas machabeus dux fuit: hic duces antiochie de iudea expellẽs: templum ab ydolorum imaginibus emundãs: patrias leges post triẽnium suis ciuibus reddidit olympiade. 154. Alchimius alienus a sacerdotali genere ambiciose pontificatũ inuadit: qui aduersus iudã machabeũ inimicicias gerens cito post dei ira percussus interijt: ac si cum olim iudeorum fauore iude machabeo sacerdotiũ decernitur: qui dignitate suscepta legatos romã mittit: decernitq̃ senatus iudeos amicos et auxiliatores habendos. Terentius comediarũ scriptor i archadia moritur. iudas aduersus demetri duces inito prelio occiditur: tribus annis pontificatu gesto: post quem frater eius ionathas dux iudeorũ factus: bachide duce demetri a iudea expulso pontificatũ accepit: descriptione rome facta inuenta sunt hominũ. 332000. sub olympiade 158. tunc carthago in ditionem romanorum per scipionem redigitur: habens a conditione sui annos. 668. vel sm alios: 748. Scipio nũmationes subuertit: ionathas dux iudeorũ pariter et pontifex cum romanis et sparciatis amicicias facit: quẽ tripho dolo interfecit. Ceterum tercius liber Machabeorum huius temporis hystoriam continet. Johannes dux iudeorum et pontifex aduersus hyrcanos bellũ gerens: hircani nomen accepit: et cum romanis amicicias contraxit: hic samariam obsidione captam: solo coequauit: quam postea herodes instaurans sebasten in honorem augusti appellari voluit: iugurtha contra romanos dimicãs capitur: rhodo terremotu concussa colosus ruit: cicero arpini nascitur.

De innouatione regni Judeorum Capitulum. xxx.

IUdeorũ aristodolus filius iohis rex pariter et pontifex primus apud iudeos dyadematis sumpsit insignia post. 484. ãnos babilonice captiuitatis: post quem regnauit iãneus cognomiatus alexander: qui pontificatũ administrans crudelissime ciuibus prefuit. 200000. cymbrorũ cesa et. 80. capta per caium marium hic quinquies consul eridianum cymbros superat: et post de eis cum caculo triũphauit: huc usq̃ siria possessa per reges in romanam ditionem cessit. descriptione rome facta inuenta sunt hominum. 463000. Salustius crispus scriptor hystoricus nascitur. Silla al's sibilla athenienses vastat que deinde romam obtinuit: et post diennium moritur. Lucius luculus primus imperator appellatus est: victa armenia et mesopotamia. Pompeius vniuersã ybetniam subiugauit. Virgilius maro non procul a mantua nascitur. Marcus porcius cato philosophus agnoscitur: antiochia sirie a romanis capitur.

¶ De persecutione iudeorum a romanis Capitulum.xxxi.

POstea iudei romanoꝝ vectigales effecti sunt: ⁊ pontificatū apud eos suscepit hircan⁹. ipse vero ⁊ aristobolus filij alexandri cōtra se de imperio dimicantes occasionē prebuere romanis vt iudeā inuaderent. Itaq₃ pompeius therosolimam veniens capta vrbe ⁊ reserato templo vsq₃ ad sancta sanctoꝝ accedit: aristobolū secū vinctū adducit: pontificatū cōfirmat hircano: deinde antipatrez procuratorē palestine facit: ⁊ iudeos tributarios effecit. ea que catilina Salustius scribit ⁊ Liuius gesta sunt. hoc tēpore oracius flaccus nascitur. Virgilius cremone studijs eruditur. Cesar rhenum transiens germanos vincit: ⁊ gallos capit. Hic inicium belli ciuilis cesaris ⁊ pompeij.

¶ De imperio romanorum ⁊ iulio cesare Capitulum.xxxij.

DEinde caius iulius cesar prim⁹ ex romanis singulare obtinuit imperium: a quo cesares romanoꝝ principes appellati. ⁊ imperauit annis.4.mensibus.7. Pompeius prelio victus ⁊ fugiēs a spadonibus: alexādrini regis occiditur cesar in egipto: cleopatre regnū confirmat ob stupri gratiā. Anthonius decreuit quintilē mensez: iulium debere dici: quia in eo fuisset nat⁹ iulius cesar: qui idib⁹ marcij in curia occiditur: cuius corpus in rostris ad honorem concrematū est: rome tres simul exorti soles paulatim in eundez orbem coierunt, in cetera portenta que in toto orbe facta sunt. Bos suburbano rome ad arantez locutus est: frustra se vrgeri non enim frumenta: sed homines breui defuturos.

¶ De octauiano augusto Capitulum.xxxiij.

ROmanorum scd's imperat octauianus augustus cesar ānis.56. mensibus.6. a quo romanorum reges augusti appellati sunt: aduersus eum anthonius bellum mouet. Cicero occiditur.64. etatis sue anno. Ouidius naso nascitur de tabernis emitoria trans tyberim oleum terra erupit: fluxitq₃ tota die sine intermissione significans christi gratiam: ex gentibus anthonium superat augustus: ⁊ interueniente senatu in amiciciam cum eo regreditur. Secunda secessio augusti ⁊ anthonij facta est. Salustius obijt quadrienio ante acciacum bellum.

¶ De destructione regni iudeorum Capitulum.xxxiiij.

ANtigonus contra iudeos dimicans: tandē occiditur: a quo vsq₃ in presens tps therosolimorū regnum destructum est. Siquidez herodes post eum a romanis cōstitutus est princeps alienigena deficiente pontificum principatu: cuius tpe xpi natiuitate vicina regnum sacerdotū iudee destructuz est: completa prophetia que per Moysen ita loqtur. Non deficiet princeps ex iuda neq₃ dux

de femoribus eius donec veniat cui repositū est: ⁊ ipse erit expectatio gentium: In hoc etiam loco impletur prophetia Danielis. nam vsq₃ ad herodem xp̄i .i. sacerdotes erant principes iudeoꝝ: qui imperare ceperunt a. 65. olympiade: et ab instauratione tēpli sub dario vsq₃ ad hircanū: ⁊. 185. olympiade annis. 483 in medio transact⁹ quos Daniel signat per ebdomadas. 69. que p̄dictos ānos efficiunt vt declarat Eusebius. Filij quoq₃ herodis post eū regnauerūt vsq₃ ad nouissimā iherosolimoꝝ captiuitatē. nequaq₃ ex successiōe sacerdotalis generis pontificibus ↄstitutis: neq₃ pperuitate vite: sed s̄m legem moysi seruientib⁹ deo Ignobiles vero quidā ⁊ alio tp̄e alij ⁊ nōnulli vnius āni siue modico amplius a romanis principib⁹ sacerdotiū emebant: que oīa etiam Daniel vaticinat⁹ est

De destructione regni Egipti Capitulum. xxxv.

Post augusti ⁊ anthonij tercia dissensio exordiū sumpsit: quia repudiata sorore cesaris cleopatrā duxisset vxorem: acciscū bellū exortum est. Cleopatra quoq₃ ⁊ anthonius semet interfecerūt: ⁊ egipti regnū qd̄ fuit in alexandria destructū est: in quo ptolomei qui vocabant lagide vsq₃ ad cleopatrā regnauerunt annis. 295 Defuncta ergo cleopatra: egiptus fit romana prouincia: quam primus tenuit cornelius gallus: de quo scribit Virgilius in buccolicis. Quidā ad hoc loco augusti monarchie primū annum cōputant: a quo sextilis mensis augusti nomē accepit: qui romanis plurimas leges statuit. census rome agitato inuenta sunt hoim ciuium romanorū. 4164000. id est quadries semel centena sexagintaq₃tuor milia. Thebe egipti vsq₃ ad soluz dirute sunt. Terentius varro nonagenarius moritur. Augustus caladriā ⁊ gallos vectigales facit. Augusto dum monarchia deferretur: renuit. Tyberius ad augusto missus occupauit armeniam. Virgilius brundisij moritur: ossa eius neapolim translata tytulo h⁹ modi sup̄ ascripto. quez ipse moriens dictauerat. Mantua me genuit: calabri rapuere: tenet nunc parthenope. Cecini pascua rura duces: augustus caium: agrippam adoptat in filium. Ipse quoq₃ augustus a senatu pontifex maxim⁹ appellat⁹. Tyberius de captiuis pānonijs triumphat. Oratius rome moritur. 52. etatis sue anno. Tyberius vastata germania imperator appellatur.

De herode ⁊ eius crudelitate Capitulum. xxxvi.

Herodes cesareā in noīe cesaris cōdidit que prius turris stracōis vocabatur. ipse quoq₃ antiochiam condidit ⁊ antipatridaz atq₃ herodionem in honorē patris sui antipatris ⁊ suum extruxit. innumerabilis quoq₃ opera in singulis siriarū vrbibus. ipse quoq₃ hircanum qui olim sacerdos iudeoꝝ fuerat a captiuitate particis regressuz ⁊ filium eius qui sacerdotio patri successerat: interfecit. sororem quoq₃ eius et vxorem suam cum duobus suis filijs iam adolescentib⁹ ⁊ matrem vxoris sez socrum suam crudelissime necat. Et ad hoc que crudeliter

gesserat etiā hoc addidit virum sororis sue salome interfecit: et cū eam alij tradidisset vxorē etiā hunc necat. Scribas quoq; et interp̄tes diuine legis similiter scelere interfecit. Qui etiā cito post cū xp̄i natiuitatē magorū iudicio cognouisset vniuersos bethleem paruulos iussit interfici: hic morbo intercutis et scatentibus toto corpore vermibus miserabiliter morit̄.

Tractatus sextus. De xp̄i natiuitate. Capl̄m. xxxvij.

Ihesus xp̄s filius dei in bethleem iude nascit̄ anno. 42. Octauiani nocte diei dn̄ice et anno. 15. tiberij p̄dicare orsus est: vixitq; annis. 32. mēsibus trib⁹ iuxta illud euāgelij. Erat ihesus incipiens quasi annorū. 30. Crisostom⁹ tamē dicit q̄ xp̄s vixit plenarie. 33. annis et tm̄ supra quātum est a natiuitate xp̄i vsq; ad pasca. et sic vixit sm̄ eū. 33. ānis et dimidio. Mortu⁹ est aūt sm̄ eusebiū anno tiberij. 18. quo tp̄e sicut in ethnicorū cōmētarijs reperit̄ multa mirāda cōtigerūt sicut in alio tractatu notauim⁹. P arū aūt hoc tempus augustus cū filio suo tyberio censum rome agitans inuenit hoīm nonagies ter centena et. 70. milia. 9370000. quo tp̄e defectio solis facta August⁹ 76. etatis sue anno morit̄.

De Tiberio cesare. Capl̄m. xxxviij.

Ost quē tiberi⁹ terci⁹ imp̄auit. Et iudeorū principatū obtinuit herodes tetrarcha. Ouidi⁹ poeta in exilio morit̄. 13. vrbes terremotu corruerūt: Ephesus: magna Syra Sardis Moscene Aege: Hyero: Cesarcha: philadelphia: Thelomustem⁹: Cume Smirna: Appollonia: Hyrahircania. Pilatus a tiberio procurator iudee missus fuerat. Johannes filius zacharie in deserto iuxta iordanē fluuiū predicans: filiū dei in medio adesse testat̄. Ipse quoq; dn̄s ih̄s signis et virtutibus vera esse comprobans: que dixerat mirabilia q̄ in euāgelijs scripta sunt: fecit discipulis suis: vt cōuersionē gentiū ad deū annuncient: imperauit sm̄ p̄phetias que de eo fuerāt p̄locute. Computant̄ aūt vsq; ad. 15. annū Tyberij cesaris a secundo anno instauratione tēpli: que facta est sub altero anno darij persarū anni. 548. A salomone autē et prima edificatione templi anni. 1060. A moyse et egressu filiorū israhel. ex egypto anni. 1539. Ab abraham et regno Nini anni. 2044. A diluuio anni. 2986. ab adam anni. 5228.

De incidētibus circa hec tp̄a. Cap̄. xxxix.

Cribit aūt iosephus inter alia mira que anno passionis xp̄i notauit q̄ pilatus p̄ses secreto noctis imagines cesaris in tēplo statuerit. Et hec prima seditiōis et turbatiōis iudeis causa extiterit. Ecclesie ihero solimorū primus ep̄s ab ap̄lis ordinat̄ iacobus frater dn̄i. Et ex hoc loco considerandū quāte deinceps calamitates iu

deoꝝ gentē oppresserint. Pilatus post pdictā seditionē que ob cesaris imagines fuerat cōcitata sacrū thesaurū quē iudei corbanā vocant in aque ductum ırl'imoꝝ expendēs secunde seditionis pbuit semina. Seian⁹ prefectus tyberij qui apud eū plurimū poterat instantissime cohortat:vt gentem iudeoꝝ deleat philo meminit in libro legationis secūdo: pilato de xpianoꝝ dogmate ad tiberiū referente tiberius detulit ad senatū:vt inter cetera sacra reciperet:verū cū ex consulto patrū xpianos vrbe eliminari placuisset. Tiberi⁹ per edictū accusatoribus xpianoꝝ cōminatus est mortē. Scribit tercullian⁹ i apologetico Tiberius in campania morit.

De Caio. Capl'm. xl.

Romanoꝝ quartus Caius regnauit annis tribus mensibus. 10. Qui cognominat⁹ est caligula. Hic agrippā a vinculis liberatū regem iudee facit. Facius prefectus egypti:multos iudeos premit cōsentiēte alexandrie populo: ꝛ crebrū aduersus eos clamoribus personante. Synagogas quoqꝫ eoꝝ imaginibus statuis aris ꝛ victimis polluit. Ponti⁹ pilatus in multas incidēs calamitates:propria se manu interfecit:vt scribunt romanoꝝ historici. Caius qui semetipm in deos intulerat:pcepit syrie pfecto vt in irl'imis statuā suā sub noīe iouis maximi poneret:totoqꝫ orbe romano sicut philo scribit ꝛ iosephus in synagogis iudeoꝝ statue ꝛ imagines cesaris cōsecrate ponebant. Hic caius pluribus nobilib⁹ interfectis etiā sorores suas: quibus stuprum intulerat:insulaꝝ exilio cōdēnauit ꝛ oēs exules iussit interfici. Tandē a protectoribus suis in palatio occidit anno etatis sue. 29.

De Claudio ꝛ Petro aplo. Capl'm xli.

Quintus romanoꝝ regnauit Claudius annis. 13. mēsib⁹. 8. diebus. 28. Petrus vo cū primū anthiocenā ecclesiam fundasset: romā mittit vbi euāgeliū predicās. 25. annis eiusdē vrbis eps perseuerat. Marcus euāgelista interpres petri egypto ꝛ alexādrie xpm annūciat. Prim⁹ anthiochie eps post petrū ordinat Enodius Agrippa rex iudeoꝝ annis. 7. imperās morit. Cui successit filius agrippa a claudio substitutus. Prophetia agabi (quā in actib⁹ aplorum de fame in toto orbe terrarū futurā pdixerat) sub claudio explet. Claudi⁹ de britanijs triumphat ꝛ orcadas insulas imperio adiecit romano. Descriptione rome facta inuēta sunt romanoꝝ ciuiū sexagies nonies centena ꝛ quadragintatria. 6943000. Tracia hucusqꝫ regnata in puinciā redigit Iherosolimis diebus azimoꝝ orta seditione. 30000. iudeoꝝ perierūt. Claudi⁹ felicē pcuratorē iudee mittit: apud quē paulus apls accusatus in sui defensionē perorat. Claudius morit anno etatis sue. 64.

De nerone ꝛ eius crudelitate. Capl̃m. xlij.

Extus romanoꝝ Nero regnauit annis. 13. mensib⁹. 7. dieb⁹. 28. Cui⁹ auũculus fuit Caius caligula. Sub quo paulus romã mittit. Jacob⁹ frater dñi quẽ oẽs iustũ appellabant a iudeis lapidibus oppꝛimit: in cuius locũ symeon uel symon secũdus assumit. Post marcũ euãgelistã pꝛimus alexandrie ep̃s ordinat anian⁹ anthiochie secundus ep̃s ordinat. Ignatius ante mensaz Neronis fulmie cecidit: terremotus rome factus est. In asia tres vrbes terremotu cociderũt. Nero rome in citharistarũ agone cõtendẽs cunctos supat. Statius in gallia rethoricã docet. Lucan⁹ cordubeñ. poeta morit. Seneca cordubeñ. pceptor neronis: ꝛ patruus lucani poete incisiõe venarũ ꝛ veneni haustu perijt. Nero vero agrippinã matrẽ ꝛ sororẽ patris interfecit. Ipse quoq; cum ceteris viris insignib⁹: etiã octauiã vxorẽ suã interemit. Sed ꝛ plurimã partez rome vrbis incendit: vt similitudinẽ troie ardentis inspiceret. Insup vltra oia scelera sua: primus etiã in xp̃ianos psecutionẽ fecit. In qua petrus ꝛ paulus gloriose occubuerũt: post petrũ prim⁹ romã ecc̃iaz tenuit linus. Cõtra iudeos rebellantes vespasian⁹ magister militie a nerone mittit. Qui plurimas vrbes iudee capit. Josephus scriptor historicus dux belli iudeoꝝ: cũ a romanis intersiciendus esset: vespasiano pnũciat de morte neronis ꝛ ei⁹ imperio. Nero võ cum a senatu quereret ad penã seipm̃ interfecit atq; in eo oẽs augusti familia consumpta est. Post quẽ galba in hibernia. Uitellus in germania: otto rome imperium tenuerũt. Galba septimo mense imperij sui in medio vrbis foro truncat. Otto tercio regni sui mense ppria manu occubuit. Uitellus a vespiani ducib⁹ occisus in tiberim proijcit.

De Uespasiano ꝛ iudeoꝝ destructione. Capl̃m. xliij.

Eptim⁹ romanoꝝ Uespasian⁹ regnat annis. 9. mensib⁹. 11: diebus. 22. Titus ab eo missus: iudea capta ꝛ iherusolymis subuersis. 600000. viroꝝ interfecit. Josephus dicit vndecies centena milia fame ꝛ gladio perijsse ꝛ alia. 100000. captiuoꝝ venũdata vt aũt tãtã multitudo ibi reperiret cãm azimoꝝ fuisse refert: ob q̃ ex omni gẽte iudea ad templũ cõfluẽtes i vrbe quasi carcere sũt reclusi. Oportuit eni his dieb⁹ pasce eos interfici: in quib⁹ saluatorẽ crucifixerunt. Sic igit regnũ iudeoꝝ finitũ atq; destructũ est. Tũc lues rhome facta est ita vt p multos dies fere. 10000. hoim mortuoꝝ referent. Tres ciuitates cipri terremotu corruerunt. Uespasianus. 69. etatis sue anno morit. Cui successit Titus romanoꝝ octau⁹ in vtraq; lingua disertissim⁹ magne bonitat; ꝛ bñficẽtie. Ns de eo suisq; successorib⁹ nõ vlteri⁹ psequit. Nã sufficit nobis ad eos pue misse: sub q̃b⁹ xp̃s nat⁹ est: pdicauit ꝛ occisus ẽ suiq; crucifixores iudei ꝯuersi sũt

Colligit aũt omne tempus in secũdũ annũ vespasiani ꝛ nouissimã euersionem Hierosolimoꝝ a. 15. anno tiberij ꝛ p̄dicatione xp̄i anni. 42. a captiuitate quam ab anthiocho ꝑpessi sunt anni. 236. a darij secundo anno sub quo rursum templũ edificatũ est anno. 590. a prima edificatione sub salomone vsq̃ ad nouissimã eius ruinã sub vespasiano anno. 1102.

De recollectione annoꝝ s̄m Eusebiũ: Capl̄m. xliiij.

Nunc expedit aliarũ rerũ gestaꝝ tp̄a breui recapitulatione colligere. Igit̃ s̄m Eusebiũ in prologo sue cronice anno. 42. imperij augusti xp̄s natus est. Et anno. 15. tiberij p̄dicare orsus est. Si quis aũt retrorsum cõputet reperiet a tiberio vsq̃ ad annũ darij (sub quo templũ restauratũ est) annos. 548. Naz darij secũdus annus. 65. olimpiadis anno primo fuit. Et tiberij. 15. in. 201. illã olimpiadẽ incurrit. Fuerunt ergo inter darium ꝛ tyberiũ olimpiades. 137. anni. 548. quadriennio in vnaquaq̃ olimpiade computato. Deinde secũdo darij anno septuagesim⁹ desolationis annus explet̃. A quo vsq̃ ad primam olimpiadẽ retrorsũ numerant̃. 64. olimpiades. In. 256. annis qui sic̃ computant̃ a predicte desolationis templi anno vsq̃ ad qn quagesimũ Osie regis medoꝝ sub quo ysaias ꝛ osee fuerũt. Ita prima olimpias. Et in ysaie ꝛ reliquoꝝ q̃ cũ eo ꝓphetarũt in currit etatẽ. Rursum si a prima olimpiade ad supiora vsq̃ ad captiuitatẽ troie prouecharis. Inuenies annos. 406. sicut curiosissima grecoꝝ historia cõscribit. Itẽ apud hebreos a supradicto osie anno ꝛ tp̄ibus ysaie ꝓphete vsq̃ ad sampson ꝛ terciũ annũ labdon iudicis computabis annos. 406. Post hoc iteꝝ ad supiora cõuertere ꝛ cũ. 329. annos retractos impleueris grecoꝝ cytropẽ ꝛ moysen inuenies hebreoꝝ. Nã ab anno cytropis. 45. vsq̃ ad captiuitatez troie. Et ad. 80. etatis moysi in quo populũ israhel de egypto eduxit vsq̃ ad labdon ꝛ sampson computant̃ anni. 329. Itaq̃ sine vlla ambiguitate moyses ꝛ cytrops qui prim⁹ atheniensiũ rex fuit isdẽ fere tp̄ibus fuere. Ab. 80. vero anno moysi ꝛ egressu isr̄l ex egypto vsq̃ ad primũ annũ abrahe repies annos. 505. quos similiter a. 65. anno cytropis vsq̃ ad ninũ ꝛ semiramidẽ assyrioꝝ principes cõputabis. Iterũ a natiuitate abrahe vsq̃ ad totius orbis diluuiũ inuenies retrorsũ annos. 942. Itẽ a diluuio vsq̃ ad Adam. 2242. annos in quib⁹ nulla penitus nec greca nec barbara nec gẽtilis reperit̃ historia. Nũc etiaz supest vt hebreoꝝ annos ab abraham vsq̃ ad moysen. A moyse vsq̃ ad primã edificationẽ templi: ꝛ ab ea vsq̃ ad secundam eius instaurationẽ ꝛ vsq̃ ad aduentũ xp̄i videam⁹. A natiuitate aũt abrahe vsq̃ ad moysen ꝛ egressum ex egypto cõputant̃ anni. 505. A moyse vsq̃ ad salomonẽ ꝛ primã edificationẽ templi anni. 479. Secundũ tñ minorẽ numerũ quẽ terci⁹ liber regnoꝝ cõtinet. Nã iuxta volumen iudicũ cõputant̃ anni. 600. Circa quã computationis d̄rsam diligent̃ attẽde. An forte in ea fundari possit discrepantia que est inter

cōputationē Bede ⁊ cōputationē Alfoncij de annis ab Adam vsqꝫ ad xp̄m: de qua in alio tractatu satis diximus. A salomone vero vsqꝫ ad instauratioēꝫ templi: que sub dario rege persarū facta est: colligunt anni. 512. A dario vsqꝫ ad predicationē xp̄i ⁊. 15. annum Tiberij explent anni. 548. Itaqꝫ fiunt simul ab Abrahā vsqꝫ ad qndecimū tyberij annū: anni. 2044. Similiter a Nino ⁊ semiramide vsqꝫ ad moysen ⁊ cytropē anni. 505. Et a citrope vsqꝫ ad primā captiuitatē troie anni. 329. A captiuitate troie vsqꝫ ad primā olimpiadem anni. 406. A prima olimpiade vsqꝫ ad secūdū darij annu ⁊ instauratione templi anni. 256. A secūdo darij anno vsqꝫ ad qndecimū tiberij anni. 548. fiunt simul a Nino vsqꝫ ad sedecimū tiberij tonide anni quot prius ab abrahā vsqꝫ ad tiberiū numerauim⁹. Et hoc ꝑm Eusebiū.

De recollectione annoꝝ ꝑm Hieronymū. Caplm. xlv.

Jeronymus vero qui eusebij cronicā de greco in latinū transtulit: eam vsqꝫ ad temp⁹ suū cōtinuauit. In fine cronice sue annorū recollectionē breuius conclubit ita scribēs. Ad vrbe condita vsqꝫ ad extremuꝫ huius operis anni fiunt. 1131. hoc modo sub regib⁹ anni. 240. sub cōsulib⁹ anni. 464. sub augustis cesaribus anni. 427. colligunt omnes anni vsqꝫ ad presens tempus ita a tiberij anno. 15. ⁊ ꝑdicatione xp̄i anni. 351. A secundo anno darij quo templū restauratū est anni. 898. Ab olympiade prima qua etate apud hebreos ysaias ꝓphetabat anni. 1161. A salomone ⁊ prima edificatione templi anni. 1412. A captiuitate troie quo tp̄e sampson apud hebreos fuit anni. 1561. A moyse ⁊ citrope primo rege actice anni. 1890. Sic igit finaliter concludunt ad abrahā ⁊ rege Nini ⁊ semiramidis anni. 2395. Ab abrahā vsqꝫ ad diluuiū anni. 942. Ab adam vero vsqꝫ ad diluuiū anni. 2242. quibus oibus simul collectis fiunt ab adam vsqꝫ ad. 14. annū valētis ⁊ valētiani iunioꝝ iterū omnes anni. 5579. Cuꝫ igit (vt dictū est) a tiberij anno. 15. vsqꝫ ad. 14. annū valentis quo interijt numerent anni. 351. Et inde vsqꝫ ad abrahsm anni. 2044. Consequens est vt fiant oēs anni historie Eusebij ⁊ Hieronymi. 2395. Nos vero qui vsqꝫ ad hoc temp⁹ valētis nō ꝓsecuti sumus cronicā Eusebij sed solū vsqꝫ ad Vespasiani tēpus (vt ꝓmissuꝫ est) deinceps sequimur cōes cronicas que omissa cōputatione per decadas ⁊ olimpiades a xp̄o ⁊ eius vicario petro ꝑ successiones sūmorum pontificū annoꝝ numerū notauerūt. Nec historicis narrationib⁹ insistemus: nisi quātū potuerint applicari ad tempora maximarū ⁊ maioꝝ cōiunctionū ac etiā reuolutionū saturnaliū de quibus infra dicem⁹. Ideoqꝫ longā narrationeꝫ quā de varijs regnis supra fecimus ad breuē recapitulationē regnoꝝ principaliū reducemus. Non quia ad alia nō sit habenda consideratio: sed ad ista maxime.

De recapitulatione quattuor principaliū regnoꝝ. Capl'm. xlvi.

Sciendū est igit̄ q̄ ſm quattuor partes orbis fuerunt principalia regna quatuor de quib' daniel ꝓphetauit. Sed ꝛ de his antea ionichus predixerat ſicut ſupra tactū eſt. Primū ab oriente fuit regnū babylonicū quod incepit a Nino tp̄e Abrahe. Ninus eñi exceptis indis prim' omniū aſye impauit. Hoc aūt regnū aſſirioꝝ in ſardonopalo mutilatū: q̄ preter medos durauit vſq; ad tyrū. Omnes vo anni regis aſſyrioꝝ a primo anno Nini computant̄. 1240. Et inde aſſyrioꝝ regnū in medos tranſlatū eſt. Secūdū a meridie fuit regnū carthaginenſe quod incepit tp̄e iudicū: quādo carthago condita eſt: videlȝ anno 143. poſt troianū bellū. Tereiū a ſeptētrione fuit regnū macedonicū: quod nō incepit ad alexandro: vt quidā dicunt: ſed diu ante ſm Euſebiū. Nā quando aſſyrioꝝ regnū ad medos trāſlatū eſt: tūc macedonū regnū, ſumpſit exordiuȝ ab alexādro tñ recepit augmētū: a quo regnū alexādrinū inicū ꝛ nomē accepit. Quartū ab occidente fuit latinoꝝ quod diu poſtea a romulo romanū vocatū eſt ſm Euſebiū. Et ſicut dicit oraſius ad vrbe condita. i. a romulo nuncupata vſq; ad mundi creationē numerant̄ anni. 4484. Et ab ea vſq; ad xp̄i aduentū anni. 5199. quā cōputationē ſequit̄ Beda. Et eādē prius poſuiſſe videtur Euſebius. Sed ad eo diſcordat Alfontius vt ī alio tractatu notū eſt. Hec aūt quatuor regna hic notata ſunt: non ſm ordinē originis: ſed iuxta ordineȝ partiū orbis videlȝ orientis meridiei ſeptentrionalis ꝛ occidētalis. Nā de eorum ortu ꝛ occaſu varia ꝑmutatione ex ſuperius dictis pōt clarius apparere. Hic aūt notandū eſt quod ait Aug'. 18. libro de ciui. dei. Inter plurima ingt regna terrarū duo cernunt' longe ceteris prouenīſſe clariora aſſyrioꝝ primum deinde romanoꝝ. Illud prius in oriente: hoc poſteri' in occidente ſurrexit, deniq; in illi' fine: hui' inicū cōfeſtim fuit: regna cetera ceteroſq; reges quaſi appendices iſtoꝝ dixerim.

Tractatus ſeptim'. De diſtinctione reuolutionū ſaturnaliū. Capl'm. xlvii.

Quia vero ad ꝑmutationes regnoꝝ ꝛ ſectarū nō ſolū habent reſpectū coniūctiones ſaturni ꝛ iouis de quibus dictū eſt. Sȝ etiā reuolutiones ſaturni de quibus loquit̄ albumaſar libro de magnis coniūctionib' tractatu ſecūdo: differentia octaua. Ideo de his dicere ꝓpono: antequā ad cōiunctionē ſeptimā vltra progrediar: docet ergo q̄ mora ſecte ꝛ regni ꝛ earū ꝑmutatio accidunt ſm quātitatē. 10. reuolutionū ſaturnaliū. Et ꝓcipue ſi ſaturno cōueniat mutatio ad ſigna mobilia que ſunt cancer: libra: capricorn': aries. Dūmodo iupiter fuerit cadēs ab eo. Sed ſi iupiter fuerit cū eo: aut aſpiciat eū: minuit multū de malo ꝓpter eius bonitatē. Cū enim fuerūt completae. 10. reuolutiones ſaturni In diebus darij regis perſarum fuit apparitio alexandri magni ꝛ deſtructio

regni persarum ꝛ circiter post alias. 10. revolutiones completas apparuit ihesus filius marie cũ ꝑmutatione secte. Et quando cõplete sunt. 10. alie: venit maneni cũ lege que est inter nazarenos ꝛ paganos. Et post decẽ alias venit machometus. Et illud forte est ante complementũ. 10. vt in revolutione nona vł post in vndecima. Et illud est ſm quãtitatẽ eius quod exigunt coniunctiones ꝑmisse que sunt fortiores istis revolutionib⁹. Et silr mutat̃ hoc citius vel tardius ſm proprietates planetarũ dominantiũ regnis diversis: vt Saturn⁹ dominatur indie: iupiter babilonie: mars thracie: sol romanis ꝛ imperio: mercuri⁹ egypto: luna assyrijs.

De declaratione ꝑmissoꝝ. Cap. xlviij.

Ad declarationẽ ꝑdictarũ revolutionũ sciendũ est ꝙ revolutio saturni est ei⁹ circuitus ab vno puncto incipiens: ꝛ ad idem punctũ reditio. Et iste cursus eius vel circuitus ꝑficit̃ quasi in. 30. annis vt supra dictũ est. Unde patet ꝙ premisse. 10. revolutiones saturni fiunt in. 300. annis vel circiter. Sed in ꝑmissis triplex occurrit dubiũ: primũ a quo puncto celi hmõi revolutiones incipiũt. Secũdũ quare plus ab vno ꝗ̃ ab alio puncto celi incipere debeant. Terciũ cur. 10. tales revolutiones plusꝗ̃. 9. vel. 11. aut. 12. talem effectũ aut significationẽ habeant. Hoꝝ dubioꝝ solutio nõ est clara; nec tamẽ hic sed alibi declaranda: quia ista nõ sunt p̃ntis inquisitionis. Sed ꝑdictis hic presuppositis manifeste patet ꝙ semꝑ inter tales. 10. revolutiones ad minus est vna coniunctio maioꝝ saturni ꝛ iouis. 240. ãnoꝝ plures etiã cõiunctiones saturni ꝛ martis. 30. annoꝝ ꝛ alie plurime de quibus supradictũ est. Et iste suos habent effect⁹. Et possunt edictarũ revolutionũ significationes citius aut tardius compleri vł debilius vel fortius ſm exigentiã hmõi cõiunctionũ; vt ex dictis patet. Sciendũ est insuꝑ ꝙ sicut ab alexandro magno vsqꝫ ad machometũ note sunt hmõi revolutiones: ita ab alexandro retrorsũ superius cõputando. 300. annos p. 10. revolutionib⁹. Et ab illis iterũ. 300. ꝛ sic vltra vsqꝫ ad principiũ mũdi. Et maxime vsqꝫ ad diluuiũ. A quo vsqꝫ ad alexandrũ fuerũt anni circiter. 2799. Scðm Alfonsiũ possent notari post hmõi revolutiones historie ꝛ cronice. Et vt plurimũ circa hmõi tp̃a in ꝑmutationibus sectaꝝ aut regnoꝝ reperiret̃ aliqd notabile cõtigisse. Sicut põt patere diligenter cõsideranti ꝛ veraciter calculanti: ea que ex historijs ꝛ cronicis superi⁹ sunt notata. Ex quib⁹ vnũ põt poni exemplũ Nã cõpletis. 10. revolutionib⁹ añ illas. 10. que ꝑcesserũt alexandrũ magnum cito post secuta est captiuitas iudeoꝝ sub. 47. olimpiade. Cũ nabuchodonosor rex caldeoꝝ ierl̃mis captis templũ incẽdit: ꝛ iudeoꝝ regnũ defecit vt plen⁹ supradictum est. Silr etiã a machometo citra cõputando vsqꝫ ad p̃ns tempus possent huiusmodi revolutiones consignari. Et ea que ſm historias ꝛ cronicas magis notanda secuta sunt eisdem revolutionibus applicari: quod inferius facere proponimus.

De lege xpianorum. Capłm. xlix.

SEd prius cõsiderandũ est id quod supra recitauim⁹ post alexandrũ circiter aliis. 10. reuolutionib⁹ cõpletis apparuisse ihm xpm filiũ marie cũ pmutatione secte. Hoc eni post dictas reuolutiones cõpletas factũ fuisse post annos circiter. 11. Manifeste patet qꝛ ẜm Alfontium ere alexandri magni ꝛ incarnationis xpi sunt anni. 3 11. menses. 3. dies. 2. vnde clare sequitur ꝙ albumasar libro ꝑallegato vbi de his reuolutiõib⁹ loquit̃ errauit in hoc ꝙ inter alexãdrũ ꝛ xpm bis. 10. reuolutiones numerauit: dicens ꝙ post apparitionẽ alexãdri cõpletis. 10. reuolutionib⁹ apparuit acelaser filius delquẽ qui reddit vim persis: ꝛ post alias decẽ reuolutiones apparuit ihesus fili⁹ marie. Nec tamẽ ex hoc existimãdũ est ꝙ lex xpi ex hmõi reuolutionib⁹ aut aliis legibus astrorum dependeat quo ad ea que diuine ꝛ miraculose virtutis sũt ꝛ oĩno nature vires excedunt. Sed ista ad sanũ intellectũ referenda existunt: sicut in tractatib⁹ de legibus ꝛ sectis. Et de cõcordantia theologie ꝛ astronomie plen⁹ declarauimus. Nec est sub silentio transeundũ ꝙ circa hui⁹ benedicte incarnationis ꝛ xpiane legis tpa multa notãda cõtigerũt: ad q̃ ꝑdicte cõiunctiones ꝛ reuolutiones habere potuerũt aspectũ. Nã romanũ imperiũ qꝺ paulo ante iulii cesaris temp⁹ inceperat: tũc octauiani augusti succedẽte imperio incrementũ accepit fuitqꝫ in maxima ꝓsperitate ꝛ pace: iuxta illud euãgelii. Exiit edictum a cesare augusto vt describeret̃ vniuersus orbis. Sed ꝛ nõ multo post tpe aduersarioꝝ xpi, i, iudeoꝝ. Sub vespasiano ꝛ tyto facta est mira subuersio. Et pri⁹ sub nerone: postea vero sub pluribus aliis impatorib⁹ fuit xpianoꝝ horrenda ꝑsecutio que tñ quãto maior fuit tanto xpiane legi maiora ꝓbuit incremẽta.

De diocleciano ꝛ ꝑsecutionib⁹ xpianoꝝ. Capłm. l.

ADhuc aũt cõsideratione dignũ est: ad quod de aliis. 10. reuolutionib⁹ succedẽtibus addidit albumasar videlicet ꝙ quãdo ille cõplete sunt veniet lex que est inter paganos ꝛ nazarenos. Sane que sit illa lex vel secta ex nostris historiis ꝛ cronicis nõ plene intelligo. Cũ inter paganos quo ad dei cultuꝫ nulla proprie sit lex vera sed sola erranea secta idolatrie. Que longe ante ꝑcessit verũ est tamen ꝙ Jsidorus. viii. li. ethimo. ca. v. vbi quot sunt secte hereticorũ: ꝛ vnde nomina acceperũt determinat. De nazarenis seu nazareis ita scribit. Nazarei dicti sunt quia xpm dñm qui nazarenus dictus est: filium dei confitentur omnia tamẽ veteris legis custodiũt. Possumus ergo dicere ꝙ forte hãc sectaꝫ aliqui ex paganis secuti sunt: vel ꝙ inter paganos aliquis eam seruandaꝫ esse suasit. Utrum aũt hoc verum sit vel quo tpe fuerit: id ex scripturis certis nõ habem⁹. Jdeo circa hec nihil affirmare ꝓsumim⁹. Sed sciendũ est ꝙ expletis ab alexãdro. 10. reuolutionib⁹ post annos. 11. menses. 3. dies. 2. venit christus.

Et a xpi incarnatione vsq; ad dyocleciannm fuerunt anni·283·menses·7·dies 29·& ita per ānos circiter·5·ante complementū aliarum·10·reuolutionū venit dyoclecianus a quo postea lex vel secta paganorū q° annis roborata et quasi renouata est per legis xpianorum persecutionez que ab ipso dyocleciano facta esse dr: nam sicut recitat Aug°.xviij.li.de ciui.dei. Quidam primā psecutionez computant que facta est a nerone: secundam a domiciano: terciam a troiano: quartam ab anthonio. a seuero quintam. sextam a maximo: a decio septimaz octauam a valeriano: ab aurelio nonam: decimā a dyocleciano & maximiano verum tñ ibidem ostendit beatus Aug° q̄ ante neronem & in xpo & in suis aplis et discipulis graues persecutiones precesserunt que inter alias decem minime numerant. Postea insuper iulianus adeo ecclesiam persecutus est q̄ xpianos liberales lr̄as docere vel discere vetuit. sed etiaz valens supradicti valentiniani frater arcianus magna psecutione per orientis ptes catholicā vastauit ecclam Preterea rex gothorūz in ipsa gothia persecutus est xpianos crudelitate mirabili; ideo Aug° improbat illorum opinionem qui dixerunt post illam decimaz persecutionem dyoclecian non amplius ecclesiam passurā persecutiones vsq; ad tempus antixpi: vnde concludit q̄ non videtur esse diffiniendus numerus persecutionum quibus exerceri oportet ecclesiam: inter has tñ persecutiones: merito fuit numeranda illa dyocleciani persecutio quaz in xpianos crudeliter exercuit: & forte tunc inualuit illa lex vel secta quam esse apud paganos Albumasar superius designauit.

¶ De secta sarracenorum. Capitulum .ij.

Sed adhuc cōsiderare conuenit: quia sicut idem ait. Post illam sectam completis alijs decez reuolutionibus venit machomet° videlicet post dyoclecianū per ānos·338.vel circiter: cuius sectā non solum designauerunt reuolutiones predicte: sed etiam quedā precedens cōiunctio: de qua dicit Alkabicius differētia quarta q̄ inter annum coniunctionis que significauit sectā sarracenoz & inter annum alhegera.i. seditionis vel seductionis machometi qui fuit prim° annus annorūz arabum: fuerunt·52·anni solares & ·57·dies: & fuit ascendens anni cōiunctionis predicte secte signum geminoz: & peruenit profectio eiusdē ad virginem. Primus ergo annus machometi fuit primus annus arabum: & ante annos arabū trāsierunt anni xpi.621·menses.6.dies·15·sicut in tractatu de vero tytulo lunari notauimus: & in hoc ɔcordāt tabule alfoncij: vnde ex his & alijs supradictis patet cuilibet legittime calculanti q̄ post·10·reuolutiones pdictas venit machometus post ānos circiter·33·& huic ɔcordant ere dyocleciani: & ere arabū que sunt anni·337·menses·10·dies·16·fm alfoncium: a quib° subtrahas·5·annos quibus ante complementū·10·reuolutionū dyoclecianuz venisse diximus: remanent·32·āni perfecti & vnus annus incompletus. De his

autem que circa hoc tpa contigerūt: narrant hystorie q phocas qui imperauit anno xpi.652.grauissima bella aduersus regez persarū exercuit:quib romani fortiter debellati plurimas prouincias z ipsam iherosolimā diuiserūt. Postea etiam anno xpi.663.anno imperij eraclij cosdroe rex persarum multā partez R.p.romane cepit:deuastauitq; iherosolimaz:z venerabilia loca incendit:et multos captiuos in persidez duxit cum p̄cioso sancte crucis ligno. Sed anno eiusdez eraclij.12.cosdroe ab eo interemptus est:z populus xpianus cū sancte cruce a captiuitate reuocatus. Circa idem tempus machonietus propheta sarracenorum surrexit:z sectam suam perniciosissimam introduxit. Sarracenos vero z arabes qui hactenus sub regno persarum fuerant:eraclius deuictos romano subiecit imperio: multa quoq; magna z miranda post huius secte introductionem contigerunt de quibus transeo gratia breuitatis.

¶ De septima coniunctione Capitulum.lij.

Iam vero de septima coniunctiōe maxima tractandū est quaz diximus fuisse anno mundi.6080.a diluuio.3838.vel circiter Et hoc anno post incarnationem xpi.735.vel prope:z ante eā circiter per.100.annos incepit secta machomeri p quā postea multa populo xpiano peruenerunt detrimenta:de quibus ad hystorias remittimus. Circa huius piunctionis tempora post illas supradictas decem aliasq; plures imperatorum z regum paganorum in xpianos psecutiones secute sunt alie periculosiores hereticoꝝ plurimorum z maxime arianorum:ex qua ariana heresi predicta machometi secta tanq; ex radice ramus processit sicut docent hystorie: de quib hereribus .xviij. de ciuit.dei li.ita scribit beatus Aug. Uidens autem dyabolus templa demonum deseri z in nomen liberantis mediatoris currere genus humanum hereticos mouit qui sub vocabulo xpiano doctrine resisterent xpiane:z postea subdit. Inimici enim ecclesie quolibet errore cēsentur:vel malicia deprauent: si accipiunt potestatem corporaliter affligendi:exercent eius patientiam:si tamtūmodo male sentiendo aduersantur exercent eius sapientiam. Et multa notanda subiungit que hic inserere huius operis breuitas non permittit.

¶ De decem reuolutionibus a tempore machometi Capitulum.liij.

Sed sicut supra promisimus iam ab illo pseudo propheta machometo vsq; ad nr̄a tempora per supradictas saturni reuolutiones computabimus z eis notabiliora hystoriarum gesta que illoꝝ temporibus contigerunt applicare curabim. Sciendum est igit q completis.10.reuolutionibus supradictis que fere.33.annis ante aduentū machometi terminate sunt vt premissum est cōputando pro earum complemento pro aliis.10.reuolutionibus sequētibus.300 annos manifeste patet q anno xpi.889.vel circiter he.10.reuolutiōes cōplete sunt:z hoc fuit post aduentū machometi per ānos.267.vel prope:z post dictā

coniunctionem maximam circiter per annos. 154. ꝛ sic ista coniunctio fuit q̄si media inter. 10. reuolutiones predictas.

¶ De gestis circa supradictam coniunctionem Capitulum. liiij.

CIrca coniunctionis tpa vltra que generaliter promisim⁹ aliqua contigerunt que specialiter sunt notanda: nam anno xp̄i. 707. tpe sisinij pape maximū scisma fuit. postea papa cōstantin⁹ philippū imperatorē denunciauit hereticum: eo q̄ sanctorum imagines deleuerat. deinde tpe gregorij scd̄i bonifacius episcopus gentē romanoꝝ ad xp̄m ꝯuertit. huius tpe karol⁹ pater pipini saxones debellat: alamanos ꝛ sueuos atq̧ bardaros vsq̧ ad danubium subegit: etiā ꝛ frisones burgundiā ꝛ lothoringiā: sarracenos quoq̧ de transmarinis partib⁹ cum innumerabili multitudine in prouinciam venientes deleuit. Tpe leonis imperatoris constantinopoli. 300000. hominū pestilentia perierūt. Eo tpe gens sarracenoꝝ totam hispaniā occupauit: ꝛ cum postea etiā aquitaniā occupare voluisset: karolus marcellus plus q̄. 300000. deleuit. Post dictā vero coniunctionem circa annum. 738. constantinus quintus filius leonis imperatoris qui contra imagines dei ꝛ sanctoꝝ bellum indixerat: paternam pietatem secutus: consentiente sic anastasio constantinopolitano falsi nois patriarcha: vocata sinodo omnes imagines xp̄i ꝛ sanctorum mandauit deponi: ꝛ sic ecclesiā dei persequitur: vt etiam vesaniam dyocleciani transcendere videret. His tpibus imperator constantinopolitanus fere solo nomie imperabat: quia in oriente ꝛ meridie quasi totum principes sarracenorum occupauerant: a quibus xp̄iani multam persecutionem sustinebant.

¶ De gestis post dictas reuolutiones Capitulum. lv.

SEd ꝛ alijs omissis que post dictā ꝯiunctionē secuta sunt: de his prosequimur que cōpletis. 10. ꝓmissis reuolutionib⁹ saturnalibus contigerunt. Igitur circa annū. 889. sub formoso papa magnū scisma multaq̧ ecclesie alteratio fuit ex eius ꝓmotione subsecuta. Circa hoc tps gens vngarorum a sicilia egressa in pannoniam primitus venit: ꝛ inde reiectis incolis ibi vsq̧ hodie ꝑmansit hec gens illo tpe adeo inculta fuisse narratur vt carnibus crudis ad cibū: humano vero sanguine vteretur ad potū: quemadmodū phalangi faciunt. His tpibus arnolphus imꝑator normanos qui gallis vastata lothoringiam ꝛ bardaniam inuadebant incredibili plaga ꝓstrauit. tunc cepit iugum normanoꝝ et dacorū cessare: qui. 40. annis galliam vastauerunt. demū idem arnolphus longa infirmitate tabefactus: nulla medicinali arte potuit adiuuari quin a pediculis ꝯsumeretur: cui successit filius eius ludouicus: sed ad coronā imperij non ꝑuenit vnde ipse fuit finis imperij quantū ad posterioritatē karoli culpis exigentibus quia ecclās q̄s p̄res eoꝝ ꝯstruxerant nō fouebāt sed potius dissipabāt. postea erepto imperio a francis italici ceperūt imꝑare: diuisūq̧ fuit imperiū: q: quidā tm̄

in italia:quidã tñ in alamania impabant vsq ad ottonem primũ qui vtrobiq imperare cepit.

¶De alijs decem reuolutionib⁹ saturnalibus ⁊ postea gestis   Capitulũ.lvj.

Post predictas.10.reuolutiones saturni secute sunt alie.10.et complete anno xpi.1189.vel circiter:circa q̃d tps Innocentius tercius multis bonis operibus gloriosus digne cathedraꝫ petri tenebat:cuius tpe a francis ⁊ venetis capta est constantinopolis similiter innumerabilis sarracenoꝝ multitudo contra hispanos veniens ad patriam suã confusa redijt. His diebus liuonia pro magna parte ↄuersa est ad fidẽ. Anno vero pontificat⁹ sui.17.rome celebratũ est gñale ↄciliũ pro subsidio terre sancte:vbi etiaꝫ pro statu vniuersalis eccl'ie multa vtilia statuta fuerunt:vbi etiam abbatis ioachim libellum quem contra magistrum petrum lombardi composuit:damnauit. Insuper etiam almaricũ cum sua heretica doctrina:non tñ damnata est doctrina dicti abbat[illegible] ioachim qui in calabria floruit:pluresq libros vtiles scripsit. qui a regibus e principibus requirentibus ab ipso de peregrinatione quam faciebant ad terram sanctam: predixit q̃ parum proficeret eo q̃ nonduꝫ tempus proficiendi aduenisset. hoc tpe impabat fridericus primus qui largus strẽnuus ⁊ facund⁹ in oĩbus glõsus fuit. Tũc rex alapie cepit edissam ciuitatẽ que in gen. dicitur arachi:francosq ibidem captos aut morte aut seruitute damnauit: xpianosq multiplr afflixit. His temporib⁹ sol diu obscuratus est:famesq valida fuit. Eodem anno captũ est sepulcrũ dñi ⁊ eius crux:⁊ a salhadino sub hoc imperatore sanctus thomas cantuariẽs. in ecclesia sua occiditur:super cuius morte heinricus rex anglicoꝝ postea apd papã alexandꝝ se excusauit:excusationẽq suã iuramẽto firmauit. Eodem tempore petrus comestor qui hystoriam scolasticaꝫ composuit. huius pape innocentij tpe inceperunt duo ordines mendicantium videlicet fratrum sancti dominici ⁊ fratrũ sancti francisci. Post quos alij mendicantiuꝫ ordines multiplicati sunt que res magna ⁊ miranda fuit in ecclesia xpiana in qua prius nec mendica religio:nec religiosa mẽdicitas fuerat approbata:nec admiratõe caret:quod circa idem tempus sub heinrico.50.imperatore traditur tartaroꝝ dominium inicium habuisse:qui sub montibus indie in regione que dr̃ tartara quasi sub aliarum vicinarum gentium seruitute constituti regeꝫ fecerunt. cuius potestas miro et quasi miracl'oso modo breui tpe maxima facta est vt patet in hystoria tartaro'um: vnde factuꝫ est q̃ cito post sub friderico scdo imperatore qui ab augusto primo.95.fuit. Gens ista tartarorum occupatis orientalibus ⁊ crudeliter subactis:in duo agmina se diuidens vngariam ⁊ poloniam intrant vbi nobilibusq vulgaribusq tam viris q̃ȝ mulierib⁹ in ore gladij exterminatis sic terras illas maxime vngariam redegerunt in solitudinẽ vt pre fame valid[illegible] humanis carnib⁹ vescerentũ:⁊ plerique puluere cuiusdã mont[illegible] pro farina vterent

De his que ante complementum decem aliarum revolutionum gesta et facta sunt. Capitulum. lvij.

Sed res alias mirabiles ac miserabiles hic omittimus que evenisse constat usque ad presentem annum christi. 1414. ante complementū aliarum decem revolutionum: quod erit anno christi. 1489. vel circiter. Solum enim contenti sumus aliquid dicere de his que nostro tempore hucusque facta referentur: maxime a tempore cuiusdā maxime coniunctionis trium superiorū planetarū saturni iovis et martis: de qua in alio tractatu diximus: quod fuit anno xpi. 1345. die marcij 24. in. 19. gradu aquarij vel prope: cui proxime fuerunt alie due coniunctiōes saturni et martis: vna post: et alia ante. vna fuit anno xpi. 1327. die mensis april. 31. in cancero gradu. 6. minuto. 8. Alia fuit. 1357. die mensis iunij. 2. in cancro gradu. 15. minuto. 24. He coniunctiones sm astronomos magnos habuerūt effectus et precipue illa trium superiorum que sm eos significavit aquarū diminutionem: et victualium defectum: et ex consequenti pestilentiam: sicut postea docuit experientia: unde post eam secuta est mortalitas quasi ubique terrarum: que per excellentiam magna vocatur: quia nulla tanta vix esse legitur. ipsa quoque multorum aliorum malorū causa fuit quorum hucusque remanēt vestigia. Ego siquidem per. 5. circiter annos post dictam coniunctionem natus sum: nec huius nostri temporis mala enarrare sufficerem pestes: clades: prelia: seditiones: mirandosque ac miserandos casus: non solum civitatum et populorum: sed etiam regum et principum: inter mala non est silendum hoc horrendum scisma quod ab annis. 36. usque hodie perseverat.

De vigintiduobus scismatibus ecclesie. Capitulum. lviij.

Cuius aūt occasione scismatis: de alijs etiam scismatibus ecclesie breviter aliquid dicendum est: unde a quibusdam. 22. scismata fuisse numerentur preter alias intrusiones ab imperatoribus et populo romano factas: expulsis de roma veris pontificibus summis. Primum itaque scisma fuit inter cornelium et novacianum. Secundum fuit inter liberium et felicem. Tercium fuit inter damasum primū et ursinum. Quartū inter bonifacium primū et eulalium presbiterum. Quintum inter symachū primum et laurentium. Sextum inter silviū et discorū. Septimum inter stephanum tercium et constantinum: qd scisma si bene consideretur multum simile presenti scismati reperitur. Octavum fuit inter gregoriū secundum et silvium. Nonum inter leonem quintum et christoferum presbiterum. Decimum inter iohannem duodecimum nobilem romanum et leonem octavū. Undecimum inter gregorium quintum et iohannem placentinum. Duodecimū inter benedictum quintum et leonem predicum. Tredecimum fuerat tempore benedicti octavi. Decimumquartum tempore benedicti noni. Quindecimum

inter alexandrum secundum ꝛ cadulum episcopum parmeñ. Sedecimū inter gregorium septimū ꝛ anthonium vel gimbertum raueñ. qui clemens dictus est Decimumseptimum fuit tempore pascalis scōi. Decimumoctauū inter gelasiū secundū ꝛ burdinum hispanum. Decimumnonum inter innocentium secundū ꝛ petrum leonis. Vicesimum inter alexandrum tercium ꝛ quartū scismaticos. Vicesimūprimū fuit tempore ludouici de bauaria qui contra iohannem papā vicesimumsecundum antipapam petrum de corbario ordinis minorū a quo suscepit coronam imperij. Vicesimūsecundū est presens scisma quod peius est ꝛ magis induratū quolibet p̄cedente: nullumq̄ tamdiu p̄seuerasse legitur.

¶ De magno ecclesie scismate Capitulum. lix.

Sed mirandū stupendūq̄ nimis est q̄ ad huius exterminationē scismatis sepe ꝛ multum multifarie multisq̄ modis laboratū est et tandem licet tarde propter hoc celebratum in ciuitate pisana solēne conciliū generale: nec tñ adhuc istud monstrū extirpari voluit. Quapropter iterum decretum hoc anno sacrū concilium congregandum in ciuitate constanciēn̄ prouincie maguntineñ. vbi rex romanorū ꝛ vngarie rex promisit interesse. Et nihilominus ſm aliquos astronomos prenosticatū est ex figura celi anni p̄sentis q̄ retrogradatio iouis in principio anni in prima domo significat destructionē religionis: ꝛ pacem in ecclesia adhuc non firmari. Sed deus est ille vere sapiens qui solus dominat̄ astris: cuius singulari auxilio huic malo conueniens poterit adhiberi remediū alloquin formidandum est ne istud sit illud magnum scisma qḋ esse debet preambulum aduentus antexp̄i: de quo multa scripserunt sancta Hildegardis et venerabilis abbas Joachim ꝛ quidam alij qui futura mala ecclesie quasi prophetice preuiderūt: de quo scismate ipse ap̄ls Paulus vbi de aduentu antexp̄i loquitur ante prophetasse videtur: dicens illum non esse venturum nisi venerit discessio primum ꝛc. Quod exponunt sapientes de discessione id est scismatica diuisione vel subtractione obedientie romane ecclesie seu romani imperij: sed de his ista sufficiant.

¶ De octaua coniunctione maxima Capitulum. lx.

Iam vero de octaua cōiunctione maxima loquamur quam futuram esse diximus: si deus voluerit anno ab inicio mūdi. 7040 a diluuio. 4798. a xp̄i incarnatione. 1693. vel circiter. Et post illam erit complementum. 10. reuolutionū saturnalium anno xp̄i. 1789. ꝛ hoc erit post dictam coniunctionem per annos. 97 vel prope: ꝛ inter dictam coniunctionem ꝛ illud complementū dictarum. 10. reuolutionū erit status octaue spere circiter per annos. 25. qḋ sic patet: quia status octaue spere erit anno. 444. post sitū augū que ſm tabulas astronomicas sunt adequate ad annum xp̄i. 1320. perfectum Et id anno xp̄i. 1764. quib⁹ annis si addas. 25. sunt ãni. 1789. quos prediximꝰ

vnde iterũ patet ꝙ ab hoc anno xp̃i. 1414. vsq ad statũ octaue spere erunt ãni 253. pfecti. His itaq̃ psuppositis dicim⁹ ꝙ si mundus vsq ad illa tp̃a durauerit qd solus deus nouit: multe tunc et magne et mirabiles alterationes mundi et mutationes future sunt: ꝛ maxime circa leges ꝛ sectas: nam cũ predicta coniunctione ꝛ illis reuolutionib⁹ saturni ad hoc concurret reuolutio seu reuersio superioris orbis id est octaue spere p quã ꝛ p alia pmissa cognoscit̃ sectaꝝ mutatio vt in pricipio huius tractatus notatũ est. Et plenius notauit Albumasar libro de magnis coniunctionibus tractatu. ij. differentia vltima circa finem.

¶ De aduentu antixp̃i ꝛ eius secta · Capitulum. lxi.

Vnde ex his probabiliter concluditur ꝙ forte circa illa tp̃a veniet antexp̃s cũ lege sua vl' secta damnabili que maxime aduersa erit ꝛ contraria legi xp̃i: nam licet de aduentu sui determiato tp̃e vel momento h̃ri non possit humanitus certitudo: sicut alibi declaratum⁹: tñ indeterminate loq̃ndo qd circa illa tp̃a ventur⁹ sit: pot̃ h̃ri probabilis ꝯiectura ꝛ verisilis suspitio per astronomica iudicia. Cum enim dictum sit s̃m astronomos circa illa tp̃a fieri mutationẽ sectarũ: ꝛ s̃m eos post machometũ erit aliqs potens qui legeꝫ fedam ꝛ magicã ꝯstituet. Ideo verisili pbabilitate credi pot̃ qd p⁹ sectã machometi nulla secta veniet nisi lex antixp̃i

¶ De sex sectis pricipalibus Capitulum. lxij.

Iam sicut notauim⁹ in tractatu de legibus ꝛ sectis s̃m astronomos: sex secte principales distinguunt̃ ex ꝯiunctione ꝛ applicatione iouis ad alios sex planetas: quia si cõiungatur iupiter satno de sectis sigt̃ iudaicã: si marti sigt̃ super legeꝫ caldaicã que docet adorare ignem cuius nate mars est. si aũt soli sigtur lex egiptiaca que colit militiaꝫ celi cuius princeps est sol. si veneri sigt̃ dr̃ super legeꝫ sarracenoꝝ que tota est venerea. si vero iupiter ꝯiungat̃ mercurio tunc est lex mercurial': ꝛ hanc quidã dicunt esse xp̃ianoꝝ. Alij aũt dicunt xp̃ianam legem esse solis. Si aũt ꝯiungat̃ iupiter lune tunc erit vltima quã attribuunt antixp̃o. Utrum aũt ista solidam veritatẽ ꝯtineant non est p̃ntis o pis discutere: sed tñ ista principalr̃ fundantur in dictis Albumasar libro de magnis ꝯiunctionibus dr̃a q̃rta tractat⁹ pmi: in quo tractatu q̃tuor sunt dr̃e in quib⁹ principalr̃ docet qualr̃ aspicitur ex parte coniunctionũ apparitio prophetarũ ꝛ eorũ qui pphetisant̃ successoruq̃ eorum. Huius aũt tanti astronomi doctrinã possent in hac materia reddere suspectaꝫ ea que scribit eodẽ libro dr̃a vltia tractat⁹. xxj. vbi ipse qui erat de secta machometi dicit moraꝫ durationis huius esse. 584. anoꝝ vltra qd tp̃us eam satis diu durasse cognoscim⁹. Et adhuc manifestius errasse videt̃: quia dicit morã legis romanoꝝ id est xp̃ianorum esse. 1460. annoꝝ qui sunt maximi anni solis vltra quod tempus iam tunc multo amplius durauerat.

¶ De octo preambulis aduentus antixp̃i Capitulum. lxiij.

Sed quia de aduentu antixpi sum⁹ locuti. Sciendū q methodi⁹ martir de quo in libro illustrium virorum meminit Hieronimus de pricipio ꝛ consūmatione seculi multa scripsit que diuina reuelatione accepisse dicitur: inter que aliqua cōmemorat que erunt pambula aduent⁹ antexpi. Quoꝝ primū est discessio ats dissensio de qua in scda ad Thessalonicen. epl'a dicit Paul⁹. Nisi venerit discessio primū ꝛc. sed de hac iam breuiter aliquid tetigimus. Secundum preambulum quod postq̄ absorpta fuerint plurima regna que aduersus regnum romanoꝝ consurexerant: consurgent pro illis aduersus romanū imperium filij israhel: filij agar: de quibus Daniel predixit. Et hoc erit in septimo millenario annoruz mundi eo q appropinquabit consūmatio seculi: ꝛ non erit longitudo amplius tpm. Hic tn̄ attende q sicut dicit hystoria scolastica Methodius post 200. annos ad adam cylisdes. i. etates seculi per millenaria annoꝝ annotauit. Tercium preambulū est q terrā promissionis propter pctā inhabitantiū in ea obtinebūt filij ismahel. i. sarraceni q̄ deberet esse terra xpianoꝝ: ꝛ hec euenient propter iniquitates varias: specialiter propter peccata sodomie: multaq̄ mala enumerat que super diuersis regnis ꝛ regionib⁹ ventura predixit. ꝛ ad hoc applicat illud apl'i. Nisi venerit discessio primū ꝛc. dicens q discessio est disciplina vel correptio qua corripient vniuersi habitatores t're: de qua diffuse prosegtur. Quartū preambulū est qd in predicto tpe discessionis. i. discipline ꝛ correctiōis minuetur spiritus perfectoꝝ: ꝛ multi adnegabunt veram fidem: etiam sine aliq̄ vi tormenti aut flagelli: ꝛ associabunt̄ transgressorib⁹: sicut de his predixit apl'a. Et hec oīa fient vt per tribulationes probentur ꝛ manifestentur electi. Quintū preambulū est q post tribulationez que fiet a filijs ismahel ipsi iocundantes in victorijs coꝝ gloriantesq̄: quia desolauerunt persidā ꝛ romanā ciliciaz quoq̄ ꝛ siriam capadociā ꝛ ysauriam: africam quoq̄ vel siciliam ꝛ eos qui inhabitāt proxime romaz ꝛ insulas: ꝛ blasphemantes dicent. Nequaq̄ habebunt xpiani ereptionē de manibus nr̄is. Tunc subito exurget super eos tribulatio: ꝛ exiliet rex grecoꝝ siue romanoꝝ in furore magno a mari ethiopie super promissionis terram habitantes. Et erit rex romanorū imponens iugū super eos septies tm̄ quantum erat iugum eorum super terraz. Sextum preambulum erit q postq̄ indignatio ꝛ furor regis romanorū exarserit super eos qui abnegauerunt xpm erit pax ꝛ tranquillitas super terraz: qualis nondum est facta: sed neq̄ fiet filis vlla eo q nouissima est ꝛ in fine seculoꝝ: ꝛ hec est illa quam apostolus exposuit quia cum dixerint pax ꝛ securitas: tūc eis superueniet subitus interitus: de qua etiam xp̄s loquitur in euangelio. Sicut in diebus noe ꝛc. ita erit ꝛ i nouissimo die. Septimū preambulū erit post illam pacē tunc reserabunt̄ porte aquilonis ꝛ egredientur virtutes gentium illarū quas cōclusit intus alexander. ꝛ concutiet̄ oīs terra a conspectu eoꝝ: ꝛ varijs crudelitatibus corrumpet̄: ꝛ cōtaminabitur

ab eis. Post ebdomadã vero tpis qñ cõprehenderint ciuitatẽ Joppem: mittet dñs vnum ex principibus milicie sue: ꝛ percutiet eos in vno momento tpis Octauũ pambulũ erit ꝙ postea descendet rex romanoꝝ ꝛ morabit̃ i irlm septimana tpis ꝛ dimidia qđ est. 10. annis ꝛ dimidio: ꝛ tũc appebit filiꝰ pditionis.

De antixp̃i ortu ꝛ fine ꝛ cõsumatione seculi.

Hic aũt antixp̃s pditionis filius: vt ibidem Methodius subdit nascet̃ in Corosani: ꝛ nutriet̃ in bethsayda: ꝛ regnabit in capharnaum. Cum vero apparuerit antixp̃s. ascendet rex romanorum ad locũ vbi pro nobis xp̃s mortẽ sustinuit: ꝛ tollet coronã de capite suo: ꝛ ponet eam super crucem: ꝛ tradet regnũ xp̃ianoꝝ deo patri. Et cum exaltabit̃ crux in celum sursũ: tradet ꝯtinuo spũm suum rex romanoꝝ. Et tunc destruet̃ omnis principatus ꝛ potestas: vt manifestius appareat filius pditionis. Erit aũt hic de tribu dan ẽm prophetiã iacob patriarche sicut ꝛ iudas traditor dñi de eadem tribu fuit. Faciet aũt ille fantastica ꝛ mendacia signa ꝛ prodigia multa super terram. Et is seducet (si fieri põt) etiã electos: sicut dñs explicauit. Ingrediet̃ hic ad iherosolimã: ꝛ sedebit in templo dei sicut deus cum sit homo carnalis. Cũqꝫ multiplicata fuerit tributatio dierum: non finet diuinitas filiũ pditionis aspicere perditionem generis humani: sed mittet famulos suos Helyam ꝛ Enoch ad arguendũ inimicum ꝛ ostendendũ eum mendacem in conspectu omniũ gentium: quos in furore ꝛ ira interficiet. Tunc apparebit signũ aduentus filij hominis ꝛ veniet in nubibus celi cum gloria. Et interficiet eũ dñs spiritu oris sui ẽm expositionẽ apostolicã. Tunc fulgebũt iusti sicut stelle. Impij aũt proijcient̃ in infernũ. A quo nos eripiat: qui est benedictus deus in secula seculoꝝ. Amen.

Explicit tractatus de cõcordia astronomice veritatis ꝛ narrationis historice a dño Petro cardinali Cameraceñ. completus in ciuitate Basilieñ. anno xp̃i 1414 mensis Maij die decima.

Incipit elucidariũ astronomice cõcordie cũ theologica ⁊ historica veritate.

Ibi diligẽtius ꝑscrutanti astronomoꝝ dicta clari⁹ innotuit veritas sup aliquib⁹ que scripsi ĩ tractatu ꝑmo de ↄcordia theologie ⁊ astronomie ac etiã ĩ tractatu secũdo quẽ illi supaddidi de cõcordantia astronomice veritatis ⁊ narrationis historice. Et ideo ad illoꝝ declarationẽ hũc terciũ tractatũ quẽ elucidarium astronomice ↄcordie cũ theologica ⁊ historica veritate in titulo illis cõiũgere dignũ duxi tãqꝫ necessariũ ad ꝑfectũ eoꝝ complementũ. Nec verebor in re taꝫ ardua fateri me ibi aliqua minus ꝑfecte minusqꝫ cõplete scripsisse q̃ hic op⁹ est elucidare ꝑfecti⁹ ⁊ cõpleti⁹ explicare. Nã sile inuenio viris peritissimis cõtigisse Multi siqdẽ magni astronomi multa de tẽperie aeris ⁊ de his que eueniũt in mũdo scripserũt sed in suis libris semꝑ aliqua omitũt. Ptholome⁹ enĩ in quadripartito multa scribit vtilia sꝫ docet regulas generales ꝓnosticãdi ꝑ eclypses luminariũ deinde ꝓnosticãdi primo ꝑ quartas anni ⁊ postea ꝑ cõiunctiones ⁊ oppositiones luminariũ ⁊ deinde ꝑ eoꝝ quadraturas sed de cõiũctionib⁹ magnis videlꝫ triũ supiorũ planetarũ ⁊ de reuolutionib⁹ annoꝝ mũdi nihil determinat Albumasar ĩ maiori introductorio multas dicit regulas notabiles eas tñ nõ ponit in ordine ⁊ lꝫ de cõiunctionib⁹ magnis ꝑtractet ⁊ de eclypsib⁹ tñ luminariũ nõ multũ loquit̃ nec eoꝝ indicia manifestat. Alkindi⁹ vero in eo oĩa rõnabiliter ꝓcedit nihil tñ loquit̃ de cõiũctionib⁹ magnis nec de eclypsib⁹ Messahala tñ quasi totaliter de magnis effectib⁹ ꝑtractat. Sed dorotheus ⁊ aomar ⁊ sergi⁹ paucas regulas sed notabiles ponũt: de eclypsib⁹ vero ⁊ magnis cõiũctionib⁹ nihil dicũt. Linconiens. etiã ⁊ alij moderni ſm dignitates planetarum essentiales ⁊ accidẽtales solũ de aeris mutatione iudicãt. Et sic discurrẽdo ꝑ oẽs nullus de tẽperie aeris sufficient̃ loquit̃. Quid ergo mirũ si min⁹ mihi perito illud accidit cui⁹ sile taꝫ peritis astronomis euenisse cognoscit̃ sed hec hactenus de ꝓlogo. Iã ad tractatũ accedo q quadragita capitula cõtinebit.

Primũ capitulũ de generalis diluuij presignatione.
Secundũ de natiuitatis xp̃i figuratione.
Terciũ de magni anni declaratione.
Quartũ de annoꝝ fridaricoꝝ distinctione.
Quintũ de etatum mundi breui recapitulatione.
Sextum de annoꝝ mundi varia numeratione.
Septimũ de causis erroꝝ in annoꝝ mundi computatione.

Octauũ de cuiusdam opinionis reprobatione.
Nonum de triũ planetarũ supiorum varia coniunctione.
Decimũ de plurium magnarũ cõiunctionũ annotatione.
Undecimũ de quarundã aliarũ magnarũ coniunctionũ spãli designatione.
Duodecimũ de quarundã maximarꝝ coniunctioonũ verarꝝ calculatione.
Decimũterciũ de cuiusdam obiectionis vtili solutione.
Decimũquartũ de varia mundi principij opinione.
Decimũquintũ de cõmuniori ꝛ probabiliori circa hoc estimatione.
Decimũsextũ de multiplici circa figuram celi prima dubitatione.
Decimũseptimũ de cuiusdã false opinionis improbatione.
Decimũoctauũ de incerta. 10. saturnaliũ reuolutionũ inchoatione.
Decimũnonũ de magnorꝝ orbiũ reuolutione.
Vicesimũ de cuiusdã opinionis impugnatione.
Vicesimũprimũ de quadã circa hec dubia questione.
Vicesimũsecundũ de magni orbis nũc currẽtis inuestigatione.
Vicesimũterciũ de magnorꝝ orbiũ enumeratione.
Vicesimũquartũ de magnarꝝ cõiunctionũ significatione.
Vicesimũquintũ de maximarũ coniunctionũ ꝛ mediarũ vera calculatione.
Vicesimũsextũ de. 8. earundẽ cõsignatione.
Vicesimũseptimũ de triplici ante diluuiũ prima cõiunctione.
Vicesimũoctauũ de prime figure celi vera descriptione.
Vicesimũnonũ de. 8. cõiunctionũ maximarũ applicatione.
Tricesimũ de cõiunctione regni israhel ꝛ legẽ moysi significante.
Tricesimũprimũ de pluriũ sequẽtiũ cõiunctionũ annotatione.
Tricesimũsecundũ de radice sumenda pro minorꝝ cõiunctionũ inuẽtione.
Tricesimũterciũ de tabula maiorꝝ cõiunctionũ ꝛ earꝝ enumeratione.
Tricesimũquartũ de aduẽtus antixpi ꝛ fine mũdi cõiectura pronosticatione.
Tricesimũquintũ de varia circa anni solaris quãtitatẽ opinione.
Tricesimũsextũ de opiniõis thebith circa motũ octaue spere explanatione.
Tricesimũseptimũ de quãtitatis anni solaris inequalitate.
Tricesimũoctauũ de varia annorꝝ solariũ cõnotatione.
Tricesimũnonũ de multiplici mensis lunaris acceptione.
Quadragesimũ de cõsumatione operis ꝛ autoris excusatione. Cap. j.

Exordiar igit ab elucidatione eorũ que scripsi in tractatu de cõcordia theologie ꝛ astronomie incipiẽs a verbo quinto vbi dixi qꝫ de theologicis ꝓphetijs quibus astronomica iudicia possunt cõuenient aptari aliq̃ expedit exẽpla particularit annotari vnũ de veteri aliud de nouo testamẽto. Primũ de generalis diluuij ꝓsignatione. Secundũ de natiuitatis xpi figuratione de quibus

hic aliqua speciali9 dicenda sunt. Sciēdum est ergo circa primū q̄ sicut dicit Aomar in fine libri sui de natiuitatibus ante iniciū annoꝝ diluuij per.279.annos fuit coniūctio significans diluuiū. Et hoc idē asserit Albumasar primo libro de cōiunctionibus magnis differentia prima nisi q̄ ipse ponit illam coniunctionē significantē diluuiū ipsum p̄cessisse per.287.annos tamē per priorē numerū quasi omnes astronomi operant̄ vnde oēs fere actores in hoc cōcordāt q̄ illa coniūctio principaliter diluuiū significans nō fuit de maximis coniunctionibus que fiunt in capite arietis videlicet saturni τ iouis sed fuit ipsoꝝ coniunctio in.14.cancri τ illa precessit diluuiū.279.annis romanis cum.248.diebus τ.8.horis fere. Et hec fere fuit ante xp̄m.3381.annis solaribus.200.diebus τ.9.horis sicut hec patent practicanti eorūdem planetarū motus sm radices doctrine Alfonsi. Unde nota q̄ de hac coniunctione henricus de machlinia magnus alberti magni discipulus supra librū magnarū cōiunctionū. albumasar differentia prima ita scribit Inueni per tabulas machlinienses. vltimo verificatas annū coniunctionis significantis diluuiū.3382.annis ante annuꝫ incarnationis dñice. In illo eni anno inueni mutationē triplicitatis per cōiunctionē iouis cum saturno circa.5.gradū cancri in mēse iunio illius anni τ hoc iuxta motus ordinatos sm nonam speram ratione cuius etiam imago nauis que archam Noe significare poterat in directo loci coniunctionis illius erat: hec igit̄ coniunctio per mutationē triplicitatis ad signa aquea τ precipue ad signū mundi quod est cancer cōuenienter diluuiū significare poterat τ destructionē per cathaclismū. Item idem sic ait mirabilē aūt moduꝫ coniunctionis inueni in fine quidem mensis septimi. Inueni coniunctionē iouis cum saturno circa principiū.4.gra.leonis τ ex hoc processerunt ambo cōtinue quousq̄ peruenit iupiter ad.9.gradum leonis τ saturnus post ipsum in.3.gradu τ ibi erat statio. Postea vero retrogradati sunt ambo ita q̄ in reuolutione anni sequentis cum sol intraret arietem per annos.3381.ante incarnationē dñi per retrogradationē coniuncti sunt circa finem.28.gra.cancri τ paucis diebus post erat statio deinde vero inceperunt dirigi τ sic perpendi q̄ per annū τ amplius erant infra terminos coniunctionis. Et quid mirū si talis cōiunctio supremaximam significauit tum per duplicationē coniunctionis in signis contrarijs in fine cōtrarietatis τ maxime talibus vt sunt leo τ cancer cum etiam propter imagines alias que sunt in directo finis cācri τ principij leonis vt est imago nauis per quam archa Noe significat̄ τ propter alia multa liquide patentis intelligenti hec ille: hoc aūt quod ait hanc cōiunctionē fuisse per mutationem triplicitatis simpliciter loquēdo non potuit esse sm veros motus quia sic illa non fuit prima in hac triplicitate aquea sed forte potuit esse sm motus medios sm quos etiā intelligit̄ fuisse illa coniunctio circa.5.gra.cancri vel forte intellexit hanc coniunctionē triplicitatis non simpliciter sed sm quid τ accidē

taliter respectu coniunctionis circa principiũ .4. gra. leonis. Inde etiam patet discordãtia tabularũ ex differẽtia gradus cõiunctionis quẽ ipse ponit ad gradum qui hic ponit ꝯm tabulas Alfonsi. Quibus ꝑsuppositis manifeste patet falsitas illius opinionis quã verbo vicesimo eiusdem tractatus quasi probabilem recitaui ꝛ supra quã annos coniunctionũ maximarũ consignaui videlicet ꝙ duobus annis fere ante diluuium fuit vna maxima coniũctio saturni ꝛ iouis. Ad cuius confirmationẽ cuiusdam Arabis astronomi allegabat auctoritas. Hoc enim esse non potuit nam cõiunctio principaliter significans diluuiũ fuit eorundẽ saturni ꝛ iouis quasi in medio cancri que precessit diluuiũ .279. annis fere vt dictũ est. Et quia fuit in medio cancri adhuc restabant .120. anni anteq̃ coniunctio eoꝝ veniret ad triplicitatẽ eorum subsequentẽ. Et per cõsequens necessario mutatio triplicitatis aquatice in igneã fuit annis .159. ante diluuiũ ꝛ mãsit in eadem mutatione vsq̃ post diluuiũ .120. annis: ꝛ tũc mutauit se in triplicitatẽ terream. Patet ergo ꝙ post diluuiũ quasi fuit in medio triplicitatis ignee: ꝛ sic nulla coniunctio circa diluuiũ potuit esse in principio alicuius signi ignei: ꝛ hoc vtiq̃ verum est habendo respectũ ad durationẽ triplicitatis ignee per .240. annos: ꝛ ad medios illoꝝ planetarũ motus ꝯm ꝙ posuit Albumasar: sed habendo respectum ad veros eoꝝ motus possibile est ꝙ aliqua coniunctio ipsoꝝ precessit diluuiũ sub certo numero annoꝝ magno vel paruo etiã in signo eiusdem triplicitatis ignee vel terree sequenti vel aquatice precedenti semper tamẽ in propinquo. Et ista diuersitas huius respectus prouenit ex directione vel retrogradatione ipsoꝝ duoꝝ planetarũ tempore huius coniunctionis vel circa. Scire aũt que coniunctio eoꝝ imediate precesserit diluuiũ non pertinet ad propositũ pertractare licet ista forte naturaliter loquendo fecerit pro diluuij fortificatione. Nam hic nobis sufficit loqui de supradicta coniunctione diluuium principaliter significante. Cuius figura sequitur ascendente primo gradu Arietis ꝯm omnes actores.

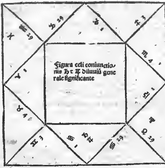
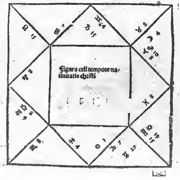

Figura sequẽs est ad latitudinẽ. 32. gra. s. hierusalem. Tamẽ sm aliquos ascẽdens natiuitatis xpi fuit. 2. gra. 51. mi. 26. secundo libre: et sic natus fuisset per terciã partem hore ante mediam noctem sed ponendo. 8. gra. virginis natus fuisset circiter per duas horas ante mediã noctem vt patet.

Capl'm. 2.

Circa secūdum exemplū supra notatū videlicet de figura natiuitatis xpi sciendum est q hec figura subscripta valet in dicta natiuitate ascendēte. 6. gra. virginis vel circa secundū q dicit Albumasar differentia prima tractatus. 6. in capitulo de ascensionibus imaginū prout hoc allegat Albertus magnus vnde dicit albumasar. Et ascendet in prima facie virginis puella. Et subiungit Albertus. Etiam scimus q ascendente eadem parte celi natus fuit dominus ihesus xps rc. De huius vero figure significatiōe ad astronomoꝝ iudicia remitto salua tamen illa modestia atq reuerentia quam in predicto tractatu notaui.

Hic aũt notandũ est q circa hanc figurã natiuitatis xpi et eius significationez
in .34. capitulo huius tractatus aliqua narrabunt que probabiliter videntur
xpiane legis excellentiã et quandã theologie et astronomie consonantiã suade
re: sed nec est hic pretermittendũ q sm aliquos circa figuram natiuitatis xpi
Albertus magnus errauit in suo speculo: quia ut dicunt nõ fuit virgo nec ali-
qua facies virginis in ascendente natiuitatis ihesu. Sed fuit ascendens libra
vt aliorũ etiam quorũdam prophetarum. Nam ascendens natiuitatis xpi sm
aliquos fuit .2. gra. 51. mi. 26. secunda libre. Et sic natus fuisset quasi per ter-
ciam partem hore ante mediã noctem sed ponẽdo ascendens .8. gra. virginis
natus fuisset circiter per duas horas ante mediũ noctis. Tamen virgo fuit in
ascendente coniunctionis significantis natiuitatẽ xpi q̃ pcessit forte p .6. annos
vel circiter cuius preciosam calculationẽ peritioribus relinquo. Superaddit tñ
Albumasar in suo maiori introductorio tractatu .6. differentia prima in capi-
tulo de ascensionibus imaginũ que ascendunt cum virgine. Ascendit in prima
facie illius scilz virginis virgo pulchra et honesta atqz munda prolixi capilli et
pulchra facie habens in manu sua duas spicas et ipsa sedet super sedem stratã
et nutrit puerum dans ei ad comedẽdũ consistẽs in loco qui vocat abrie et vo-
cat ipsum puerũ quedam gens ihesum. Et ascẽdit cum ea vir sedẽs super ipsaz
sedem: et ascẽdit cum ea stella virginis. Et dicit Albertus in suo speculo. Jam
scimus q sub ascendẽte eiusdem partis celi scilicet virginis natus fuit dñs no-
ster ihesus xpus: cũ hoc q equatio motus octaue spere in tempore eiusdez fuit
8. gra. et 30. minutorũ et .2. secũdorũ sm calculationẽ certissimã. Et q ipsa erat
tũc minuẽda de locis planetarũ inuẽtis per canones. Non quia subiacet stel-
larũ motui aut earũ iudicio natorũ desideratissimus qui creauerat ipsas stel-
las: sed quia cũ extẽderet celum sicut pellem formãs librũ vniuersitatis noluit
litteris eiusdẽ deesse ex eis que sm prouidẽtiam suam in libro eternitatis sunt
scripta etiã illud elõgantissimũ a natura q de virgine nasceret et profecto per
hoc innueret homo carnalis et verus qui non naturaliter nascebatur. Non q
celi figura causa esset quare nasceret: sed potius significatio immo et vero ve-
rius ipse erat causa quare modus admirãde sue natiuitatis significaret per ce-
lum: et hec Albertus. Cap. 3.

Super verbo sexto tractatus predicti vbi distinctionem posui de
varia anni acceptione hic de magno anno aliquid declarabo
quod ibidem pretermisi. Notãdum igit q de magno anno va-
rie fuerunt opiniones de ipso enim loquit Plato in thimeo li-
bro secũdo super quo scribit Calcidius sed nõ ponit quantitatez
huius temporis. Quidam aũt alius expositor ponit illũ contine-
re .15000. annorũ et in hoc concordat Macrobius: sed Johannes de sacrobu-
sco in compoto suo dicit q magnus annus est spacium temporis in quo oẽs

planete simul cum stellis fixis vniuersis ad loca que in prima origine mundi tenuerunt reuertuntur: de quo Josephus vbi loquitur de longeuitate antiquorum ponit ꝙ in .60000. annorum circulo magnus annus completur: sed premissa opinio de .15000. annorũ cõmunior est: vnde versus. Milia ter quinq; mundus complectitur annos. Ut plato testatur magnum quos nuncupat annum: huic tñ vulgari opinioni non est fides adhibenda: nã vt dicunt experti astronomi stelle ideo fixe dicuntur, in celo: quia motus earum vix comprehẽditur: de hoc motu stellarum fixarum: et de huius magni anni quantitate vide plenius infra ca. 36. in figura motus octaue spere post finem huius tractatus. Centum enim annorum curricula perlabuntur dum tantum .1. gradũ pertranseunt cum quolibet signum .30. gradus contineat. Et cum constet .12. esse signa sequitur stellas in 36000. annorum cursum suum perficere. et hic est magnus ãnus philosophorum de quo Plato et Aristoteles ac alij loquuntur: sed an talis sit futurus incertum est secundum fidem catholicorum.

Capitulum .4.

Super verbo septimo vbi pro confirmatiõe opinionis secundum Augustinum de longeuitate antiquorum dixi de annis fridaricis secundum Alkabicium: hic describam eorundem annorũ tabulam secundum Albumasar septimo libro maioris introductorij differẽtia octaua.

Planete.	Anni fridarici.	Anni maximi.	Anni maiores.	Anni medij.	Anni minores
Sol	10	1461	120	39 ½	19
Luna	9	520	108	39 ½	25
Saturnus	11	465	57	43 ½	30
Jupiter	12	427	79	45 ½	12
Mars	7	284	66	40 ½	15
Uenus	8	1151	82	42	8
Mercurius	13	480	76	48	20
Caput	3	0	0	0	0
Cauda	2	0	0	0	0

¶ Hic autem notandum est ꝙ sicut quidam dixerunt quantitas temporis vite erit secundum quantitatem annorum dictorum a planetis significantibus ãnos vite. Et sunt illi anni eorum maximi anni. Insuper secundum aliquos vita hominis vltra 80. annũ est cõmuniter quasi mors: propter hoc vt dicũt ꝙ circa hunc terminũ anni iouiales deficiunt videlicet ãni iouis maiores qui sunt .79. Unde iupiter est planeta humanus adeo beniuolus et vitalis vt de eo dicat Julius fermicus ꝙ homines essent immortales si nunꝗ̃ in genituris hominis iouis benignitas vinceretur a malorum potestate scilicet a saturno et marte.

Capitulum .5.

S Uper verbo nono vbi dixi de etatū mundi distinctiōe hic breuez
earum recapitulationez subijciam. Dico ergo ꝙ cum prima etas
incepit ab adam vsqꝫ ad diluuium de hac est maior discordātia.
nam Augꝰ.xv.de ciui.dei ca.ij.dicit ꝙ in hac computantur āni
2262.ſm codices nostros: sed ſm.70.interp̄tes cum quibus con
cordant Eusebius ⁊ Beda in libro de temporibus ac alij omnes
cōmuniter: hec prima etas continet annos.2242.sed ſm Hieronimū hec etas
non plene ꝯtinet.2000.sed Albumasar dicit ꝙ inter creationem ade ⁊ diluuiū
fuerunt anni.2226.mensis vnus dies.13.hore.4. In hac aūt materia hebrei a
70.interpretibus discordant vt patebit: sed magis a Josepho: quia ipse primo
antiquitatū ca.iij.ponit ꝙ pluuia diluuij incepit.27.die aprilis: ⁊ vsqꝫ ad hanc
diem ab adam fuerunt anni.2656.quod quidem tempus vt ait idem in sacris
libris conscriptum multa integritate significatum est: sed ſm hebreos hec etas
solum continet annos.1656.Et hanc discordiam quidam nituntur ꝯcordare
per hoc ꝙ de vno annorum nostrorum Josephꝰ facit duos: ⁊ sic superfluit ille
millenarius superadditus hebraice veritati. Unde cōmemorant Josephus et
Beda ꝙ antiquorū vita tam diurna apud modernos est inopinabilis nisi per
viam istam scꝫ ꝙ vnus annus computetur pro duobꝰ vel pro quatuor: sed huic
dicto ꝯtrariatur Augꝰ vt in tractatu predicto declaraui. Secunda etas ꝯtinet
ſm Josephum ⁊ Hieronimū ⁊ hebreos ānos.292.ſm vero.70.⁊ Aug.1072.
ſm Bedam ⁊ Marianum.522.ſm Eusebium.942.⁊ Eusebius ⁊ sui sequaces
computant ſm annos solares: sed.70.ſm annos lunares quibus etiam vtunt
hebrei. Tercia etas ab ortu abrahe vsqꝫ ad regez dauid habuit ānos.942.per
generationes.14.ſm vtranqꝫ editionem: ⁊ hoc idem dicit Rabanus. Quarta
etas ſm hebreos ꝯtinet annos.473.menses.6.dies.10.vt dicit idē Rabanꝰ
sed ſm aliquos continet.474.integros: ⁊ in hoc ꝯcordat Beda: ⁊ hec etas fuit
a principio regni dauid vsqꝫ ad transmigrationez babilonis. Quinta etas fuit
ā dicta transmigratione vsqꝫ ad natiuitatez christi: hoc est vt quidam dicunt a
marcio ante combustionem templi in autumno factam vsqꝫ ad kal' aprilis vel
marcij: vnde hebrei incipiunt annūz: ⁊ continet hec etas ſm Rabanum ānos
589.sed ſm verissimam traditionem vt quidam dicunt sunt anni.591. Sexta
etas incipit a x̄pi natiuitate qui ſm magistrum hystoriarum natus est in nocte
dominice diei anno ab vrbe condita.752.octauo kal' ianuarij. Et ea die qua
dixit. Fiat lux: visitauit nos oriens ex alto. Quidam autem considerationem
habentes ad quatuor etates hominis ⁊ ad quatuor signa principalia que di-
stinguunt quatuor quartas zodiaci: iuxta hoc dixerunt q̄tuor mundi tempora
vel etates videlicet vt patet infra capitulo.xxxiij.

Capitulum.6.

S Uper verbo. 10. & duobus sequentibus: & super finali conclusione preallegati tractatus addam hic breuem recollectionem variarum opinionum de annis ab origine mundi usque ad natiuitatem christi. Sciendum est igitur quod iuxta hebraicam veritatem a mundi creatione usque ad natiuitatem christi fuerunt anni. 3971. & secundum magistrum hystoriarum usque ad annum tyberii. 15. quo christus fuerat baptisatus computantur ab adam secundum computationem hebraicam anni. 4000. & in hoc concordat Beda sequens Eusebium: annotando quod. 16. anno tyberii fuerat principium. 81. iubilei secundum hebreos. Ex quibus patet quod a natiuitate christi usque ad. 15. tyberii fuerunt. 29. anni completi: tamen sicut dicit Bacon in epistola ad clementem papam secundum hebraicam veritatem vt Beda recitat fuerunt anni ab adam usque ad christum. 3952. & iste numerus examinatur discurrendo per omnes etates secundum hebraicam veritatem: sed hanc hebreorum computationem non sequuntur plurimi sicut. 70. interpretes Josephus Eusebius Orosius Ysidorus Beda & alii multi sicut diffuse in dicto tractatu declaraui qui omnes maiorem annorum numerum posuerunt: licet inter eos sit discrepantia que maxime prouenit ex varia computatione prime etatis de qua iam dictum est. Et licet quidam dicant quod computatio hebreorum qui posuerunt usque ad diluuium annos. 1656. in quibus 87. cicli & 3. anni magis sit sequenda tamen Augustinus videtur sentire quod. 70. verius computauerunt vt patet. xv. de ciui. dei ca. xi. vnde maior pars autorum illos insequendo computat. 2242. annos usque ad diluuium vt Ysidorus Eusebius Beda & plures alii: & Augustinus ab isto numero non multum variat qui ponit. 2262. nec multum discordat Albumasar qui dicit libro. i. de magnis coniunctionibus differentia. i. quod iam narrauit Belenus vel Bemenus & alii extra eum quod inter creationem ade & noctem diei veneris qua fuit diluuium fuerunt anni. 2224. vel. 2226. mensis vnus dies 13. hore. 4. idem Albumasar eodem libro in fine tractatus quarti refert quod indi plura annorum millia estimauerunt. Ex premissis probabiliter concluditur quod omnes opiniones de annis mundi usque ad christum reiiciende sunt que non se extendunt ad 5000. annorum: & recipiendi sunt numeri annorum quos ponunt Eusebius & Beda & eorum sequaces usque. 5199. & 5196. secundum. 70. prout dicit magister hystoriarum: vel 5330. vt dicit Odnuhon: filii. 5210. secundum Ysidorum sicut quidam allegant: & 5500. secundum grecos vt aliqui dicunt & 5530. secundum quosdam codices & 5326. anni. 3. dies 16. hore. 30. minuta secundum Albumasar & Alfonsum sequendo vnam calculationem vel. 5328. anni dies. 6. hore. 8. minuta. 30. sequendo aliam calculationem supponendo scilicet quod coniunctio significans diluuium precessit ipsum per. 279. annos vt dicit Aomar quem sequuntur alii astronomi preter Albumasar vt predictum est. Item si addantur illi anni quos ponit Augustinus ab adam usque ad diluuium videlicet 2263. annis positis ab Alfonso a diluuio usque ad christum videlicet. 3101. cum diebus 318. fient anni. 5363. et dies. 378. Isti ergo sunt numeri qui excedunt. 5000. annorum: & tamen inter illos est magna discordia: vnde verisimile est quod ille numerus

quem ponunt Eusebius et Orosius et alij sequētes eos multū accedunt veritati videlicet .5199. et .70. non discrepant ab eo numero nisi q ponūt .3. ānos min⁹ et in dicto numero Eusebij concordant Orosius Beda Marcus Martinus et Gildas in cronicis suis: quorum cōcordantia magnum dat argumentū q iste numerus multum appropinquat veritati: sed astronomi qui precisius calculāt tēpora ab isto numero aliqualr discordant: nam sm Albumasar et Alfonsum ponunt duo numeri suprascripti intra duplicem calculatōz qui non discordāt nisi in .10. diebus. Et sunt anni integri absq; fractionibus .5328. vt supra patet et isti numero etiaz satis prope ɔcordat ille numerus qui colligitur ab ipsis .70. et ab Alfonso videlicet .5343. et dies .318. et similiter concordant multum cum numeris positis ab astronomis: numerus collectus ab Augustino et Alfonso: videlicet .5363. et dies .318. et maxime ɔcordat multū cum numerꝫ astronomoꝝ numerus ille quem assignant sm opinionem .70. interpretum videlicet .5330. et ille numerus examinatur per omnes etates: et ideo cōcluditur q isti numeri vltimo positi sunt seruandi inter omnes alios et alij sunt reijciendi. Utrum aūt aliquis istorū sit precisus incertum est: verisimilius tñ videtur q illi numeri ab astronomis collecti multum inuitantur precisioni. Quibus autē plus dubium relinqtur; nec hoc aliqs scire potest vt dicit quidā doctor nisi ei fuerit inspiratū et hoc causa est magni erroris in astronomia: qa pp̄ter hoc vt idem ait q̄si impossibile est scire in quo orbe magno sum⁹ a mundi creatione qd tñ scire valde necessarium est ad astronomoꝝ iudicia vt postea tangetᷣ. Nec ista incertitudo annoꝝ mūdi solū est causa erroris in astronomia; sed etiā scandali in theologia vt in dicto tractatu notaui. Utrum autē de hoc naturaliter hri possit certitudo per viam quā ibi tetigi dubium reputaui: de qua re magis inferius apparebit.

Capitulum .7.

OCcasione tante varietatis opinionū predictarū in computando annos mundi quidā assignauerūt .10. errores seu causas quare plures errauerūt in calculatione tempoꝝ. Primo qa quantitatē anni diuersi diuersimode sumpserunt nec vera anni q̄ntitate vsi sunt: et de hoc Aug⁹ .xv. de ci. dei ca. xij. et Solin⁹ circa principiū libri sui sicut alibi declaraui. et specialiter de hoc dixi in tractatu predicto verbo .6. et duobus sequentibus. Secundo quia supposito q omnes quantitatem qua vtitur ecclesia posuissent adhuc non bene precise pcessissent. nam illa non est precisa vt declaraui in tractatu de correctione kalendarij. Et licet hic error sit modicus et paruum fecerit ad propositum quantum ad annos integros tamen bene fecit quantum ad dies et dierū fractiones. Tercius error quia diuersimode incipiunt annū: ideo non est mirum si in computatione annorum non concordarunt. Quartus quia multi cum acciderūt fractiones annorum eas computauerunt pro anno integro sicut .70. frequenter fecerunt.

Quintus error quia quidam pretermiserunt aliquas generationes et in aliquibus pretermiserunt plures annos: et in prima etate due generationes caynã: et in illa et alijs etatibus plures annos omiserunt vt ostendunt quidã autores. Sextus quia ãni in sacra scriptura ab aliquibus magis erant mistici et enigmatici q̃ veri anni sicut de. 6000. annorũ Methodij qui potius habent significare. 6. etates q̃ numerum annorum. Et ponunt eam aliqui ad exemplum qđ non multum mihi videtur ad propositum pertinere videlicet de. 7. ebdomadibus Danielis abbreuiatis que sunt. 490. anni lunares computati a secundo ãno artarxersis regis qñ permissum est templum reedificari vsq3 ad passionem. Septimus error fuit quia quidam noluerunt credere q̃ antiqui ante diluuium vixerint per tot annos sicut in sacra scriptura continetur: ideo auferebãt. 1000. annos de prima etate quos Josephus posuit sicut supra tactum est. Octauus quia tpe diluuij nõ remanserunt nisi. 8. aie de genere humano: vnde illi non multũ tunc aduertert ad annos qui precesserunt ab origine mundi: q̃re difficile est annos ante diluuiũ precise calculare. Nonus fuit quia quidam nihil penitus dixerunt de tempore durationis diluuij qđ vnum annum integrum continebat quem illi omiserũt Unde hebrei aliqui ponunt q̃ annus diluuij fuit. 1657. alij q̃ fuit. 1656. et per consequens sm eos fuit annus. 3988. reuolutionis mundi. Et ista differentia potest concordari q̃ minor numerus sit annus diluuij inchoantis: maior vero annus diluuij finientis. Aliqui autez inceperunt secundam etatem a principio diluuij: aliqui vero a fine. Decimus error fuit quia sol in tẽpore iosue stetit per spacium vnius diei: et similiter in tempore ezechie per spacium. 10. horarum de quibus non cõmemorat aliquis in calculatione temporum.

Circa premissa occurrit quedam opinio merito reprobanda: nã illi qui vt predictũ est auferũt a prima etate mundi. 1000. annos de numero iosephi vt eum concordent cũ hebreis pro sua opiniõe: hanc precipue allegant causam: quia vt dicunt prima habitatio hominum fuit sub equinoctiali circulo vel prope tanq̃ sub loco temperatissimo reddente terram fertilissimaz vbi duo sunt yma solsticia et duo alta: ideo hñt duas estates et duas hyemes q̃re de vno nostrorũ annorum fecerunt duos: et sic ille millenarius iosephi in prima etate superfluit Sed ista ratio potest rationabiliter improbari: naz dicitur Geñ. iij. q̃ misit deus adam de paradiso voluptatis vt operaretur terraz de qua assumptus est. s. sm magistrum hystoriarum in agro damasceno de quo sumptus fuerat: et in quo cayn fratrem suum abel occiderat: et iuxta quem adam et eua sepulti sunt in spelunca duplici. Hic vero ager est in valle mambre iuxta ebron ad orientez sic dictus a damasco seruo abrahe: sicut scribunt cosmographi. Unde non est ille ager prope ciuitatem illam magnam damascum qui caput est sirie: sed ab illo loco distat fere per. 5. dietas. Constat aũt q̃ ebron versus septentrionẽ circiter

per.4.miliaria distat a bethleem que.5.miliaribꝰ fere in austrũ a iherosolimis in dorso situata est: vnde patet ꝙ ebron non distat a iherusalẽ per duas dietas Sic ergo prima habitatio hominum cepit circa ebron bethleem ⁊ iherusalem: ⁊ cõtinue plus ⁊ plus processit versus septentrionem: sed ex tabulis azarchelis patet ꝙ latitudo iherusalem est.32.graduum: ⁊ eius longitudo.56.gradium Maxima vero solis eleuatio fuit ãno xpi.1345.sicut inuentum est.23.graduũ 29.minutorũ. Ergo latitudo iherusalem maior est maxima solis declinatione per.8.gradus ⁊.31.minuta: et per consequens prima habitatio hominum fuit circa tropicum estiuum per tantum spacium terre quantum correspondent.8. gradus in celo videlicet per.453.miliaria: et hoc supponendo ꝙ vni gradui in celo correspondent in terra.56. miliaria et due tercie vnius miliaris sicut dicit campanus. Ex quibus clare patet falsitas opinionis predicte. Cap.9.

Super verbo.13.⁊.14.dicti tractatus: ⁊ super primo cap.tractatꝰ de concordantia astronomie ⁊ narrationis hystorice: ⁊ ad confirmandum ea que ibi dixi de coniunctionibus trium superiorum planetarum: hic allegado quedam notabilia dicta magnorum autorũ. Notandũ est igitur ꝙ Messahala libro suo de coniunctionibus cap.ix.dicit ꝙ res maxime eueniunt ex coniunctione planetarũ altiorum: et hoc fit a tarditate motus eorum. Et cũ fuerint ꝯiuncti omnes tres in vno termino vel facie ⁊ aspexerit eos sol significat destructionẽ sectarum ⁊ regnoꝝ ⁊ eorum mutationẽ: ⁊ res maximas fm eorum fortitudinẽ Et hec est maxima coniunctio que significat aduentus prophetarum: ⁊ destructionem quorundam climatum: et precipue si adiuuerit aliquis planetarum inferiorum. Et ca.x.dicit ꝙ coniunctio saturni ⁊ iouis est coniunctio maior: et significat magnos euentus in mundo ⁊ sectas. Et ca.xj.dicit ꝙ cõiunctio saturni ⁊ martis est coniunctio media: ⁊ significat euentus qui fiunt ex guerra ⁊ bellis ⁊ contrarietatibus: ⁊ cum eo concordat Albumasar libro.ij.de coniunctionibꝰ magnis differentia octaua. Cõiunctio vero iouis ⁊ martis vt dicit Messahala ca.xij.est ꝯiunctio minor ⁊ significat euentus ex pluuijs ⁊ nimbꝰ ⁊ corruptione aeris: ⁊ etiam guerram: sed Ptolomeus ⁊ Haly in centiloquio propositiõe.58 ⁊.64.volunt intelligere per coniunctionem maiorem coniunctionem saturni ⁊ iouis in ariete: ⁊ cõiunctionez mediam coniunctionẽ eorum cum mutantur in nouã triplicitatẽ: ⁊ ꝯiunctionẽ minorẽ qñ ꝯiungunt in reliquis signis. Ca.10.

Cessione premissoꝝ ⁊ super verbo.15.predicti tractatus ⁊ super ca.57.et.59.tractatus de ꝯcordantia astronomie ⁊ narrationis hystorice vbi aliqua dixi de quadaz trium superiorũ ꝯiunctione ⁊ de p̄sentis scismatis duratione. Hic aliquas magnas coniunctiones illam precedẽtes ⁊ aliquas sequentes volui breuiter annotare. Sciendum est igitur ꝙ sicut ibi dixi anno christi.1345.

ouenerunt tres planete supiores videlicet die. 21. marcij in eadem facie eiusdē signi videlicet, in. 19. gradu aquarij. Et preter hoc fuit eclipsis lune vniuersalis eodem tempore videlicet per. 2. dies z. 9. horas ante coniunctionem magnam saturni z iouis que tunc apparuit in eodem mense. Et illa eclipsis cum illis con iunctionib⁹ magnis significabat magnos effect⁹ z durabiles ƀm astronomos sicut experientia docuit. Et illa cōiunctio que fuit in aquario signo fixo z hoc significauit effect⁹ fortiores z magis vniuersales: ac plus durabiles ꝗ̄ alie con iunctiones que fuerunt in eadem triplicitate: z ꝑsertim magis ꝗ̄ ille que fuerūt in signis mobilib⁹ vel cōmunibus de quibus statim dicam. fuit enim vna con iunctio predictam īmediate precedens anno xp̄i. 1325. z fuerunt simul ꝯiuncti sol iupiter z saturnus in. 19. gradu geminorū. fuit etiam alia supradictam ime diate subsequens in anno domini. 1365. in. 8. gradu scorpionis. Et fuit media eorum scȝ saturni z iouis ac solis coniunctio in libra: z ita debuisset mansisse in triplicitate aerea in qua sumus: sed propter eorum directionem peruenit con iunctio eorum ad scorpionem. Et quia istud signum semper est inimicum reli gioni: ideo dixerunt aliqui ꝙ illa coniunctio valde significatiua fuit presentis scismatis. Et post anno christi. 1385. coniunctio eorum īmediata in geminis: z post hanc imediate sequens fuit anno. 1405. 12. ianuarij in. 25. ǧ. aquarij. Et hanc quidam reputant facere per terminationem scismatis et vnione ecclesie propter coniunctionem duoꝝ superioꝝ in aquario in cuius triplicitate sumus: quia fit per hanc coniunctionē reditus ab signum triplicitatis aeree: licet ime diate precedens fuerit in scorpione que pretendebat scisma: sed cū difficultate z tarditate propter signū fixum: z quia versus occidentē sunt planete: hec etiā coniunctio significabat odia principum almanoꝝ: z hec sufficiant de illis ma gnis cōiunctionibus que illam (que fuit anno christi. 1345.) ꝯsecute sunt.

Cap. 11.

Sed hic occurrunt alique magne coniunctiones que licet non fu erint in ariete: tamen merito debent specialiter designari: qa sub eis certe magne mutatiōes facte sunt z notabiles effectus quos predicte coniunctiones diu antea precesserunt. Vna fuit de qua in principio huius tractatus dictum est que significauit diluuium. Alia fuit tempore magni nabuchodonosor videlicet. 16. annis romanis cum. 336. diebus ante ipsum: z ante xp̄m per. 763. annos z. 281. dies z hec fuit in principio triplicitat⁹ terree z per ꝯsequens fuit mutatio z ꝯiunctio saturni z iouis in principio tauri marte existente in. 5. gradu arietis. hec ꝑcessit transmigrationem filiorum israhel: z magnas mutationes indicauit. Alia fuit circiter per. 26. annos ante natiuitatē xp̄i z fuit in signo cancri de qua dixi in verbo quinto tractatus predicti: videtur tamen ƀm aliquos ꝙ magis notanda esset illa que fuerit ante christum fere per. 6. annos in principio arietis: et hec

signauit super legem mercurialem futuram ꝯm aliquos astronomos: hec autē sola posita est ꝯm medios motus dictoꝝ planetarum. Cetere vero hic ānotate dicunt a peritis astronomis fuisse diligenter verificate ⁊ adequate ex radicibꝰ verorum motuum ꝯm tabulas alfonsi. Alia fuit anno incarnationis xp̄i. 571. incompleto ⁊ fuit in. 5. gradu scorpionis: venere existente in. 1. gradu eiusdem signi: ⁊ hec ꝯm omnes significauit sectam machometi que sequebat̄ postea per 50 annos fere videlicet anno xp̄i 661. fere vt plenius notaui in dicto tractatu de concordia astronomie ⁊ narrationis hystorice. Et imediata eorū cōiunctio precedens videlicet saturni ⁊ iouis fuisset circa annos xp̄i. 600. circa principiū cancri si fuissent directi: vel circa finem geminorum si fuissent retrogradi. Alia fuit dictorum duorum planetarum etiam notabilis coniunctio post annos xp̄i 808. completos adiunctis. 193. diebus cum. 23. horis fere ⁊ fuit in. 6. gradu sagitarij: ⁊ etiam fuit mutatio triplicitatis aquatice in igneam ⁊ hec debuisset fuisse in principio sagittarij: sed propter eorum directionem processit vsq̄ ad. 6 gradum eiusdez. Sub hoc autem tempore viguit dominium francigenarum ⁊ presertim karoli magni ⁊ suorum: ⁊ alij effectus notabiles sunt secuti. Alia fuit eorundem planetarū coniunctio anno xp̄i. 1226. incōpleto die quarta marcij vel aprilis circa principium aquarij videlicet ambobus existentibꝰ in. 3. gradu aquarij: ⁊ fuit ibi mutatio triplicitatis terre in aereaz: in qua triplicitate adhuc ad presens sumus ⁊ erimus in eius participatione ⁊ significatiōe vsq̄ ad ānos 1465. vel circa: ⁊ ibidem tunc erit coniunctio eoꝝ: ⁊ etiam mutatio triplicitatis aeree in aquaticam: ⁊ quia tunc mars fuit in angulo celi in scorpione in domo propria multum fortis illa coniunctio habuit significare super mutationibus ⁊ destructionibus regnoꝝ ⁊ regum ꝑturbationibus legum: ⁊ sub hac ꝯiunctione inceperunt ordines predicatorum ⁊ minorum: et sub eodem tempore inualuit dominium tartarorum multaq̄ alia mirabilia sunt secuta.

SEd adhuc de aliquibus maximis cōiunctionibus expedit verā calculationez subiungere. Sciendū est ergo ꝙ sicut aliqui periti astronomi dicunt se veraciter calculasse ⁊ practicasse ꝯm radices alfonsi post xp̄m. 53. annis solaribus completis cum. 91. diebus videlicet secunda die mensis aprilis āni. 54. incompleti fuit vna coniunctio saturni ⁊ iouis in capite arietis videlicet pertransitis vno gradu ⁊. 17. minuto signi arietis existente tunc sole in. 2. gradu, ⁊ mercurio in. 6. gradu eiusdez signi: ⁊ hec ꝯiunctio ꝯm eos licet nullum habuit significatū super terremotibus seu diluuijs magna propter debilitatem ⁊ casum saturni ⁊ martis ⁊ remotionem eoꝝ ab angulo terre ⁊ a signis terreis: tū alios maximos effectus diuersos ⁊ adhuc durantes signauit: et adhuc sumus in participatiōe ⁊ diuisione eiusdem ꝯiunctionis ⁊ erimus per multos ānos. Et post predictam saturni ⁊ iouis ꝯiunctionem fuit vt dicunt alia eorum ꝯiunctio vera sub anno

dñi. 908. 26. marcij: ⁊ fuit in. 9. gradu arietis: deinde post annos xpi. 1761. erit iterum vna cõiunctio eorum in. 16. gra. arietis. Et postea anno xpi. 2616. coniunctio eoꝝ vera in. 25. gradu arietis: ⁊ iste cõiũctiones nõ sunt simpliciter de maximis quia nõ sunt in principio arietis sed vt dicunt post has intermedias erit vera maxima circa principiũ arietis circa annos xpi. 3469. ⁊ sic ſm eos inter predictas duas cõiunctiones veras simpliciter maximas sunt anni. 3415. vel circiter. Nõ tamẽ per hoc excludit quin alique fuerunt intermedie coniunctiones vere simpliciter maxime.

Cap. 13.

Si vero obijciat ꝙ hec sunt contra illud qđ in dictis tractatibus de cõcordia sepe allegatũ est in Alkabicio ⁊ alijs videlꝫ ꝙ saturni ⁊ iouis cõiunctio in principio arietis fit in. 960. annis semel respondeẽ ꝙ illud ⁊ alia que ibi dicta sunt de temporibus vniformibus illius cõiunctionis ⁊ aliarũ sunt intelligenda de coniunctionibus medijs ⁊ nõ de coniunctionibus veris. Nam coniunctionũ verarũ tempora raro sunt vniformia seu equalia. Exemplũ de cõiũctione solis ⁊ lune quia sicut dixi in tractatu de ciclo lunari: licet cõiunctio media solis ⁊ lune id est reditus lune ad solem ſm vtriusqꝫ cursum mediũ semper fiat in equali tempore tamẽ tempus lunationis vere id est temp' reditus lune ad solem ſm vtriusqꝫ cursum verũ raro est equale tempori lunationis equalis cũ lunatio vera quãdoqꝫ maior est lunatione equali quandoqꝫ minor. Et ita proportionabiliter in alijs cõiunctionibus planetarũ. Nota ꝙ in veris cõiunctionibus. 5. planetarũ specialẽ facit varietatẽ ⁊ difficultatẽ eoꝝ retrogradatio ⁊ directio. Nam. 3. superiores a sole retrogradi sunt. 4. signis ⁊ postea. 8. signis directe vel fere. Et venus postqꝫ transiuerit solem. 45. gradibus vsqꝫ ad. 48. vel circiter incipit esse retrograda. Mercurius postqꝫ solem transiuerit. 23. gradibus vsqꝫ ad. 25. vel circiter fit retrogradus: sed tamen astronomi iudicant ſm cõiunctiones veras quia autores volũt influẽtias planetarũ magis habere processum in cõiunctionibus veris qꝫ in medijs. Unde ſm Alkindũ in effectibus magnis prouenientibus ex magnis cõiunctionibus saturni ⁊ iouis nõ debem' hãdere respectũ ad eoꝝ motus medios sed ad veros ⁊ ad verã eoꝝ cõiũctionẽ lꝫ Albumasar ſm medios motus eoꝝ processerit. Nec propterea tantus auctor in hoc oĩno reprobãdus est quia vt credo ipse processit in computationibus mutationũ magnarũ ad propinquũ qđ fieri solet cũ medijs motibus ⁊ nõ veris. Ex predictis manifeste sequit ꝙ cũ illa cõiũctio triũ superioꝝ anno. 1345. de qua dictũ est fuit cõiũctio vera ⁊ nõ media nõ est possibile ꝙ cũ similis fiat in omnibus 224. annis sicut aliqui dixerũt vt recitaui verbo. 15. tractatus de cõcordia sed media cõiunctio illi correspondẽs sequebaẽ eam ⁊ fuit circa. 23. iulij eodẽ anno in. 25. gradu aquarij uel fere. Utrũ aũt inter duas tales medias cõiunctiones fuerunt. 224. anni vt ibi poniẽ nõ est certum. Et cũ hoc ibi positum fuerit

pro exemplo nõ requirit illius exempli verificatio: quia quodcunq3 certũ temp9 signatum inter duas tales cõiunctiões medias seu duas alias quorũlibet planetarũ sufficeret ad propositũ illius quod ibidẽ querit. Hic vero notandũ est q3 cõiunctio triũ superiorũ vera vel etiã media rarissime fit fm eũdẽ gradum et ideo non posuerũt de hoc autores regulam certam sed tamen in. 40. annis vel circiter in vno signo cõiungunt saturnus et iupiter et in eodẽ signo vel prope inuenit mars et hoc large loquendo isti tres possunt dici cõiuncti verbi gratia. Anno. 1345. fuit vna talis coniunctio ipsorum triũ et postea anno. 1385. deinde erit alia anno. 1425. vlterius sequitur ex premissis q3 falsa est illa opinio quã recitaui verbo. 20. eiusdem tractatus. Nec deductio ibi facta vel cõsignatio. 8. cõiunctionũ maximarũ super illa fundamenta cõtinet veritatẽ: sed hoc postea manifestius declarabo.

Capitulum. 14.

Super. 16. et super verbo. 17. vbi narraui varias opiniones de principio anni et de loco celi sub quo fuit iniciũ mundi. Hic ad illorũ declarationẽ aliqua notãda subiungam. Sciendũ est igit q3 licet varie gentes aut nationes diuersimode inceperint annũ suum: tamen nõ omnes ideo posuerũt initiũ mundi vbi fecerunt inicium anni verbi gratia: licet romani inceperint annũ suum in solsticio hyemali nõ tamẽ hoc fecerũt quia ponerent ibi fuisse iniciũ mũdi: sed quia vt dicit magister historiarũ in principio ianuarij tunc vel paulo ante incipit sol nobis apparere. licet aũt hebrei incipiant annũ in equinoctio vernali: nõ tamen est concors hebreorũ opinio q3 ibi mundi fuerit iniciũ. Pro cuius declaratione notãdum est q3 vt quidam dicũt aliqui doctores hebrei quos cõmuniter moderni iudei insequunt posuerũt q3 anno dñice incarnationis. 1204. fm dionysiũ fuit. 22. septembris feria quarta fere vltimus dies. 266. reuolutionis a principio mũdi et illũ annũ primũ reuolutionis prime ponũt solum fuisse in imaginatione exceptis. 6. diebus vltimis ideo istum annũ vocãt annũ vanitatis seu imaginatiũ. Et vltimũ diem illius dicũt fuisse diem sexte ferie et ibi fuisse creatum Adam et in eadem fuisse primam cõiunctionẽ mundi realem post horas 14. Ita q3 adam in ipso die creationis sue in vespere vidit primã nouam lunã et in sequẽti sabbato et in crastino incepit. 29. prime reuolutionis siue primi cicli lunaris. Hoc aũt q3 pro sex diebus vltimis totũ vnũ annũ imaginant notabile est quoniã pro regula habent q3 in computando annos quos semper a certo mense incipiunt pro vno tantũ die alterius anni totũ annũ ponũt in numero vt si quis regnauerit die alicuius anni sequenti anno dicat duobus annis regnasse. Isti ergo ponũt quod luna fuit creata soli cõiuncta et q3 prima mundi creatio fuit in septembri videlz. 21. die huius mensis vbi scribimus festũ sancti Mathei: sed etiam Uincentius in speculo parte prima in principio dicit q3 arabes et egyptij incipiunt annum a septembri quia in creatione mũdi legunt arbores fructũ habuisse. Alij aũt ponunt mũdum incepisse in octobri. Et hoc

probare nititur Bacon in epistola ad clementē papam vbi loquitur de principio mūdi inducēs textum scripture Exodi. 23. et. 24. capitulo vnde concludit φ non est dubium quin ſm ordinem temporū naturalē principium mūdi fuerit in lunatione octobris. Et hoc vt dicūt astronomi oriētales egyptij greci ⁊ persi: ⁊ quasi omnes considerāt qui a patriarchis ⁊ prophetis habuerūt astronomiā. Et licet moyses cōstituerit anni principium in aprili quantum ad initia solēnitatū vt dicit Josephus tamē in alijs obseruauit principiū mundi ⁊ anni in octobri. Alij aūt dicunt principiū mundi fuisse in aprili videlicet in equinoctio vernali ⁊ hec est cōmunior opinio vt statim dicet. Cap. 15.

Notandū ergo φ cōmuniter astronomi docent resoluere annos ab origine mundi ab introitu solis in arietem. Et in hoc concordant antiqui astrologi vt Albumasar vt allegaui verbo. 19. tractatus predicti. Similiter Hali abenragel libro octauo capitulo. 35. dicit φ inuētum est in libro cronicarum mundi φ signum mundi est aries ⁊ planeta eius sol in ascendente eius est cancer ⁊ iupiter in eo. Et concordat maior pars theologorum ⁊ compotistarū φ mūdus fuit creatus in vernali equinoctio ⁊ vsus ecclesie tenet principium seruli tūc fuisse. Concordant in hoc Jsidorus ethymologiarū Rabanus magister historiarū Seruius super georgica Uincentius in speculo historiali: Johannes de sacrobusco lnconien. ⁊ plures alij. Unde patet quod apud ecclesiam catholicam hec opinio cōmunior est ⁊ probabilior estimat. Si vero querat cur antiqui astrologi reuoluebant annos mundi ad introitu arietis ⁊ quare inicium signorū ibi esse voluerūt cum in circulo nullum principiū esse videat. Respondet φ ſm φ dicunt Julius firmicus libro tercio in principio ⁊ Macrobius super somnio scipionis circa medium vbi agit de principio mūdi φ incipiens die isto qui primus omniū luxit. Jnuenimus mediū celi in ariete esse positum quia super medium celi in omnibus genituris possidet principatum. Et quia medium celi quasi vertex esse dicit. Et quasi mundi caput in exordio lucis apparuit. Et quia ex hoc loco totius geniture fūdamēta colligimus oportune ex hoc signo iniciū o īdꝰ signis datum est preferri cū maxīa pe stellarū ⁊ quando luminaria radios sū os in hoc signū miserit. Et ī hoc cōcordat Albumasar tercio maioris introductorij differētia gnta i pricipio. Licet aūt hec opinio alijs ꝓbabilior videat tū nō est certa sed apud multos sapiētes sub dubio relinquit. Et huic snie nō discordāt ea q̄ dixi verbo. 18. tractatus supradicti. Cap. 16.

Super verbo. 19. eiusdē tractatus vbi ſm vnam opinionē temptaui describere figurā seu faciē celi in principio mundi hic aliq̄ volo tangere dubia cōsideratione digna. Primū est φ sicut in eodē tractatu notaui ſm varias opiniones de principio mūdi varie essent describēde huiusmodi figure. Secūdum dubiū est quia etiam ꝓsupposita cōmuniori opinione φ mundus creatus

fit in equinoctio vernali illi qui hoc ponūt nō cōcordant in figura celi. Et hoc patet multipliciter primo qꝛ ſm aliquos astronomos aliqui sunt gradus in signis zodiaci qui dicunť domus planetarū: quia sub illis planete dicunť fuisse creati. Et sequēdo hanc opinionē in dicta figura positi sunt planete in domibus suis pter solem ꝛ lunā. Sed ſm alios videť ꝙ eadē rōne omnes deberēt poni in domibus suis. Cur enim tam varie ꝙ sic ponanť aliqui ꝛ nō alij. Secūdo qꝛ ibi nō poniť mercurius sicut planete alij in domo sua principali videlicet in virgine quia nō pōt tantū distare a sole sed ſm aliquos cōsimili ratione: nō deber ibi poni in geminis quia mercurius nō potest distare a sole vltra 23. gradus. Et ideo deberet ibi poni in tauro vel in piscibus. Et remanet dubiū in quo illoꝝ signoꝝ ꝛ in quoto gradu Tercio iupiter poniť ibi in sagittario vel ſm aliquos debet poni in piscibus. Sed vt in precedenti capitulo dictum est Haly ponit ꝙ ascendēs mūdi est cancer ꝛ iupiter in eo. Et in hoc Albumasar videť cōcordare ꝛ ideo premissa figura nō est totaliter ſm eum quantū ad situationē planetarum. Quarto aliqui recitant ꝛ hoc dicit doctor anglicus ꝙ ismaelite ꝛ caldei dicunt solem in prima parte arietis esse creatum: saturnū in prima parte capricorni remotum a sole. 90. partibus. iouem in prima parte sagittarij remotū a sole. 120. partibus: martem in prima parte scorpionis remotum a sole. 150. partibus: mercuriū in prima geminoꝝ remotū a sole. 60. partibus. lunā in prima cancri remotam a sole. 90. partibus. Et ſm hanc opinionē describenda est figura celi longe aliter ꝙ̄ ibi posui: vnde ex predictis patet ꝙ in dicto tractatu merito dixi quia valde difficile est huiusmodi figuram certitudinaliter describere ꝛ in fine eiusdem conclusi ꝙ de hoc ꝛ alijs concernentibus scripseram ibi non diffinitiue determinando sed disputatiue inquirēdo ista reseruans examini peritoꝝ. Cap. 17.

Super verbo. 20. ꝛ vltimo tractatus predicti hic signanter notandū est ꝙ sicut iam supra tetigi falsa est opinio quā ibidem recitaui que ex premissa figura celi nitiť primam cōiunctionē maximā a priori concludere ꝛ cōsequenter alias coniūctiones maximas consignare. Et hoc patet multipliciter primo quidem quia falsa est deductio qua ibi concludiť ꝙ prima coniunctio maxima fuit anno ab origine mūdi. 320. vel circiter. Nam si hoc esset verū tunc sicut ibidem cōcludiť fuisset vna maxima cōiunctio ante diluuiū per duos annos vel circiter. Hoc aūt esse non potuit sicut in primo capitulo presentis tractatus sufficiēter probatum est. Similiter vt ex deductione eiusdem opinionis patet fuisset vna cōiunctio maxima ante xpi incarnationē annis circiter. 225. Et vna alia post incarnationē annis. 735. vel prope sicut ibidē diciť sed hoc non videť possibile quia sicut in duodecimo capitulo presentis tractatus dictū est post incarnationē anno. 53. fuit vera cōiunctio maxima ꝛ hec nō potuit distare a con-

iūctione media sibi correspōdēte per tot annos sicut vni vel alteri illarū duarū assignant. Ex quibus patet q loquendo de cōiūctionibus medijs que dicunt fieri in .960. annis: ille .8. cōiūctiones maxime que ibidē cōsignate sunt & etiam in tractatu de cōcordia astronomie & narrationis historice nō habēt veritatē vbi aūt huiusmodi cōiūctiones medie veraciter debeāt cōsignari propono inferius declarare si deus mihi cōcedere voluerit. Cap. 18.

SEd prius aliqua notare volui super tractatu predicto de cōcordia astronomie & historice veritatis videlz super primo capitulo vbi leuiter tetigi de reuolutionibus saturnalibus que fiūt in .30. annis sm Albumasar & de reuolutionibus magni orbis qui sm alios astronomos fiūt in .360. annis. Et dicaz etiā aliqua super 47. capitulo & alijs sequētibus vsq ad .60. In quibus de dictis reuolutionibus saturnalibus satis diffuse tractaui. Super his igit notādū est q de predictis reuolutionibus saturnalibus pauci astronomi preter Albumasar cōsiderāt aut per eas iudicāt. Et vnde illā cōsiderationē habuit vel vbi has reuolutiones computare inceperit causam inuenire nō potui nisi q sicut aliqui dicunt si scirēt aliqs magnū effectum saturnum ab illo tūc posset incipi huiusmodi saturnina reuolutio sed istud est debile fundamētū. Et ideo astronomi cōmunius & verius iudicāt p reuolutiones orbis magni que propinque sunt i numero annorum ad dictas reuolutiones. Quare de illis hic aliquid dicere expediens iudicaui. Cap. 19.

SCiēdū est ergo q antiqui philosophi dixerūt & experiētia docuit q signa & planete dominant orbibus successiue id est vnū signum & vnus planeta regūt mūdū vniuersaliter per .360. annos & hoc temporis spaciū vocāt orbem magnū vnde Leupoldus tractatu .5. summe sue vbi breuiter enumerat ea p que sciunt generales & maiores mūdi alteratiōes. Inter illa ponit q sciunt per duos orbes cōtinētes .360. annos & p signa dominātis in cōiūctione diluuiū significante. Oēs aūt astronomi cōiter dicūt q in cōiūctione significāte diluuiū que ipsm precessit per .279. annos incipiebat nouus orbis. Et hoc ponit Zomar in fine libri sui de natiuitatibus allegās ad hoc Arosaxat. Et dicit q illi orbi prefuit saturnus cū signo cancri. Et cōcordat in hoc Albumasar primo de cōiunctionibus magnis differētia prima. Nota q ibi dicit Henricus de machlinia q albumasar magnā facit vim de signis orbium & dominijs eorum necnō de consequētibus ad hoc. Et quia huiusmodi rei fundamentū cōsistit in verificatione numeri annorum cōiūctionis significātis super diluuiū: ideo diligēter cōsiderat per tabulas ad meridiē mechlinie cōpositas quas ipsemet correxerat vtrū eueniret illa cōiūctio per .3958. annos ante annū cōiunctionis significātis sup sectā arabū & reperit in illo anno saturnū a ioue distāre qsi p .4. signa: quapropter

corruptũ esse indicauit numerũ quẽ ibi ponit Albumasar ideo approbãdo numerũ quẽ ponit Aomar libro de natiuitatib⁹ dicit ꝙ respexit ad annos.3951. ante cõiũctionẽ significantẽ sectã arabũ ꝛ inuenit quesitũ ꝛ ibi mirabilẽ modũ cõiũctionis ad illud tẽporis inuenit de quo supra circa primũ capitulũ. Nisi ꝙ ipse ponit dictã cõiũctionẽ precessisse diluuiũ p.287.annos:sed opinio Aomar est cõmunior vt in capitulo primo huius tractatus dictũ est. Si ergo illi.279. anni ab illa cõiũctione vsq; ad diluuiũ addant̃ annis a diluuio vsq; ad xp̃m q sunt anni.3101.dies.318.ẜm Alfonsum resultant a dicta cõiũctione significãte diluuiũ vsq; ad xp̃i natiuitatẽ anni.3380.9.dies ex predictis. Quos annos si diuiserim⁹ p.360.annos qui sunt quãtitas vnius orbis fit numerus quotiẽs 9.ꝛ remanẽt anni.140.indiuisi. Cum ergo in cõiunctione significãte diluuiũ inceperit nouus orbis cui p̃fuit saturnus cum signo cancri vt dictũ est. Ex hoc manifeste sequit̃ ꝙ orbi in quo xp̃s fuit natus prefuit mars cum signo arietis. Et ꝙ annus natiuitatis xp̃i fuit.141.annus.10.orbis a cõiunctione significãte diluuiũ sicut patet legitime calculãti distribuẽdo planetas ꝛ signa illis.10. orbibus.

Cap.20.

Ex predictis quidam inferũt ꝙ falsa est opinio quam composuit Odinton videlicet ꝙ primo orbi a principio mũdi dñabat aries tãq; circuli p̃ncipiũ. Et sol pre alijs planetis eo ꝙ oẽs alij planete innitunt̃ motu solis hoc fundamẽto presupposito dicit vltra ꝙ ad talem reuolutionẽ signoꝝ cuilibet distribuẽdo annos.360. pro vno orbe magno necessario requirunt̃ anni solares equati.4320 Et tot esse deduerũt vt ipse ait ad hoc ꝙ incarnatio xp̃i correspõdet primi hominis creationi. Si igit̃ diuidam⁹.4320.p.12.nihil remanebit ꝛ per cõsequẽs pficient̃ seu dñabunt̃ orbi incarnationis ꝛ similiter passionis xp̃i signũ arietis ꝛ iupiter fidei prelatus si p.7.planetas distribuerim⁹. Si aũt his.4320.annis vsq; ad incarnationẽ addam⁹.33.annos quibus fuit xp̃s in carne fient.4353. vsq; ad passionẽ quos si diuidam⁹ per.19.remanẽt.2.ꝛ sic erit annus passionis.29.annus cicli decẽnouenalis sed hec opinio est cõtraria cõiori opinioni de annis ab origine mũdi vt patet ex supradictis: similiter ei⁹ fundamẽtũ est cõtra cõem opinionẽ astronomoꝝ de magnis orbib⁹ de quibus in precedenti capitulo dictũ est ideo aliqui eam reprobãt dicẽtes cõi opinioni astronomoꝝ esse credendum.

Cap.21.

Sed quãtũ ad istud fundamẽtũ magis occurrit dubietas. Nam huic opinioni cõcordare videt̃ dictũ Haly ꝛ etiã Albumasar vbi supra allegatũ est qr dicũt ꝙ signũ mũdi est aries ꝛ planeta eius sol ꝛ in ascẽdẽte eius est cãcer ꝛ iupiter in eo. Similiter Albumasar ponit vt supra dictũ est ꝙ ab Adam vsq; ad diluuiũ fuerũt anni integri.2228. A quibus si subtraham⁹ annos qui fuerũt a cõ-

iũctione diluuij vsq ad ipm diluuiũ remanẽt anni. 1947. ab adã vsq ad con/
iũctionẽ ꝓdictã. In hoc aũt ãnoꝝ spacio nõ fuerũt nisi gnq magni orbes cũ
aliquibus annis q nõ cõplẽt gntũ orbẽ quod sic patet. Nã si. 1947. diuidant
p. 360. erit numer quotiẽs. 5. ⁊ remanẽt anni indiuisi. 147. Ex quib sequit q
ſm illã cõem astronomoꝝ opinionẽ in principio mũdi non incepisset magnus
orbis q videt incõueniẽs. Et hoc tñ nõ sequeret ſm aliaꝫ opinionẽ ꝓdictã vñ
pꝫ q magna est in his astronomoꝝ opinionib dubietas ⁊ modica certitudo
Et hoc auget iterũ difficultatẽ in descriptione figure celi a principio mũdi. Ex
quo vlteri sequit q valde difficile est vel forte impossibile ex prima figura celi
ãnos ab origine mũdi p viã a priori veraciter calculare. Nã si hoc fieri potuis/
set nõ ẽ verisile q periti astronomi istud facere neglexissent. Cap. 22.

P Remissis dieb nõ obstãtib expediẽs videt sequendo cõem opi/
nionẽ astronomoꝝ orbẽ magnũ in quo nũc anno xpi. 1414. su/
mus ingrere. Notandũ ergo q anno xpi. 1345. quo fuit illa ter/
cia planetarũ cõiũctio de qua supra dictũ est vsq ad annũ imp/
fectũ adiũctis annis. 279. q fuerũt a cõiũctione significãte dilu/
uiũ vsq ad diluuiũ ⁊ deinde adiunctis annis q fuerũt a diluuio
vsq ad annũ ꝓdictũ pfecti fuerũt in toto ãni. 4725. sicut pꝫ ex snia aucap libro
suo de magnis reuolutiõib. Nã ſm eũ ãni a diluuio vsq ad xpm fuerũt. 3102
⁊ hoc idẽ dicit Odinton. Cũ tñ ſm Alfonsũ fuerũt anni. 3102. ⁊ dies. 318. vñ
videt q cõputãdo istos dies ⁊ oẽs alias fractiones que resultãt in illo tpe cõ/
uenient supaddi põt vnus integer ann sup duos annos positos ab Alfonso.
Si ergo illis. 3102. annis addant. 279. anni a cõiunctione diluuij vsq ad di/
luuiũ ipm ⁊ similiter. 1344. anni a xpo vsq ad predictũ annum. 1345. imperfe
ctũ erunt in toto anni predicti. 4725. Ex quibus patet ſm Aucap ⁊ Aomar q
predicto anno xpi. 1345. imperfecto peruenit signũ magni orbis ad leonem ⁊
dñs eius orbis de planetis fuit luna. Et gradus aũt ad quẽ puenit directio vl
diuisio fuit. 16. tauri ⁊ eiusdẽ diuisor fuit saturn sicut patet deducẽti ſm astro
nomoꝝ doctrinã. Et dominabit istud signũ leonis ⁊ iste planeta scꝫ luna vsq
ad ãnos dñi pfectos. 1679. Et tũc erũt. 18. reuolutiones magni orbis pfecte.
Et incipiet. 19 reuolutio cui dñabit saturn cũ signo virginis ⁊ pportionabilit
diuidi possunt orbes magni a principio mũdi vt patebit Cap. 23.

Q Uia ergo astronomi in suis iudicijs multũ considerãt ad orbes
magnos: iõ oẽs hic distinguere volui qꝛ ad eos aptari poterunt
multi magni ⁊ notabiles effectus ⁊ mirabiles mutationes de q/
bus scripsi i tractatu de cõcordia astronomie ⁊ narratiõis histo
rice. Ex ꝓdictis igit colligere possum q a pncipio mũdi non fue/
rũt nisi. 18. orbes magis cõpleti videlꝫ. 5. ante illã cõiunctionem

que significauit diluuiū. Et post eū. 13. vsq₃ ad orbem magnū sub quo sum⁹ de presenti. Primus itaq₃ orbis cōpletus incepit anno a principio mūdi. 148. ſm cōputationē Albumasar de quo supradictū est: sed ſm cōputationē Eusebij q̄ cōmunior est ſm quā hic annos vsq₃ ad diluuiū prosequar incepit anno. 164. Quia Eusebius ponit. 16. annos plusq̄ Albumasar a principio mundi vsq₃ ad diluuiū. Et quia nullus preter Josephum ponit tot annos ante principiū dicti primi orbis qui possent facere vnum orbem completū adeo ille ponit prim⁹ quia nullus precessit qui habuerit principiū in re sed solum in imaginatione sicut supra dictū est de anno primo reuolutionis lunaris quē hebrei ponunt solum fuisse in imaginatione exceptis. 6. diebus vltimis. Similiter ergo assignari posset vnus magnus orbis qui nō fuisset in re sed solum in imaginatione exceptis. 163. annis vltimis: sed illum nō pono primum quia nō habuit realiter principiū nec integraliter complementū illis tamen annis. 163. predictis prefuit signū capricorni: τ de planetis iupiter. Et cōsequenter primo orbe completo prefuit signum aquarij τ de planetis mars τ sic successiue distribuendo signa τ planetas ſm ordinem. Unde secundus orbis magnus incepit āno a p̄ncipio mundi. 524. cui prefuit signū pisciū τ de planetis sol. Terci⁹ incepit anno 884. cui prefuit aries τ venus. Quartus anno. 1244. cui prefuit taurus τ mercurius. Quintus anno. 1604. cui gemini τ luna. Sext⁹ anno. 1964. vbi fuit cōiunctio que significauit diluuiū cui orbi prefuit cancer τ saturnus: Septimus anno. 2324. cui leo τ iupiter. Octauus anno. 2684. cui virgo τ mars. Nonus anno. 3044. cui libra τ sol. Decimus anno. 3404. cui scorpio τ venus. Undecimus anno. 3764. cui sagittarius τ mercurius. Duodecimus anno. 4124. cui capricornus τ luna. Decimustercius anno. 4434. cui aquarius τ saturnus. Decimusquartus anno. 4844. cui pisces τ iupiter. Decimusquintus āno. 5204. que fuit. 10. orbis a cōiunctione diluuij sub quo natus est xp̄s anno eiusdem orbis 141. cui orbi prefuit aries τ mars vt supra dictū est. Decimussextus orbis incepit anno. 5564. cui taurus τ sol. Decimusseptimus anno. 5924. cui gemini τ venus. Decimusoctau⁹ anno. 5284. cui cancer τ mercurius. Decimusnonus que nūc currit anno xp̄i. 1414. τ nōdū est completus incepit anno. 6644. cui preest leo τ luna. Uicesimus incipiet anno. 7004. cui preerit saturnus τ virgo: τ hoc erit anno xp̄i. 1659. vt dictū est. Ex predicta magnoꝝ orbiū calculatione manifeste cōcludiť verificatio computationis Eusebij τ suoꝝ sequatium de annis mundi vsq₃ ad diluuiū sed non de annis a diluuio vsq₃ ad christum: τ cum ipse ponit a principio creationis mundi vsq₃ ad christum annos. 5199. subtractis 2242. quos ponit ante diluuium remanēt ſm eum a diluuio vsq₃ ad xp̄m āni 2957. sed ſm predictam orbium calculationē a principio mundi vsq₃ ad xp̄m sunt anni. 5344. A quibus deductis annis. 2242. vsq₃ ad diluuium remanent a diluuio vsq₃ ad xp̄m anni. 3102. ſm Alfonsum vt supra dictum est. Et ista

calculatio que verior reperit excedit computationem Eusebij de annis. 145. Et in hoc corrigenda est computatio Eusebij ⁊ Bede quam cõmuniter sequitur ecclesia sicut conclusi in dicto tractatu de concordia theologie ⁊ astronomie: ⁊ de his hec sufficiant.

Capitulum. 24

SEd iam ad coniunctiones maximas redeamus: ⁊ primo aliqua de eorũ significatiõe dicamus. Sciendum itaq; q̃ philosophi ⁊ oẽs astronomi ꝯcordant q̃ per tres planetas supiores saturnũ iouem ⁊ martem ⁊ eorum coniunctiones ⁊ oppositiones ⁊ aspectus significant ⁊ fiunt magni et vniuersales effectus in mundo Mali quidaz effectus per saturnũ ⁊ martem. Boni aũt per iouẽ Per saturnũ aũt propter nimiam sui frigiditatem ⁊ tarditatem motus sui atq; sui elongationẽ a nodis effectus mali ⁊ diu valde durabiles. Per martẽ vero propter sui nimiam siccitatem ⁊ velocitatez sui motus effectus mali ⁊ venenosi ac pungentes ⁊ cito recedentes. Complexio aũt iouis ex calido ⁊ humido conueniens omni vegetabili effectus bonos ⁊ ꝯuenientes medio modo durabiles habet influere. Unde a coniunctionibus magnis istorũ planetarum ⁊ eorum applicationibus procedendũ est ad scientiaz magnoꝝ accidentium in mundo s̃m sententiã Ptolomei in centiloquio verbo. lxiij. ⁊ hec est intentio Haly pre octaua ca. j. ⁊ oim alioꝝ: ⁊ ibidem dicit Haly q̃ pro sciendis rebus generalib⁹ oim generũ ⁊ mundo hoc scitur ab ascendentib⁹ cõiunctionũ vel preuentionũ que fiunt ante introitum solis in arietem ⁊ ab ascendente reuolutionis eiusdẽ ⁊ ab ascendente propioris coniunctionis planetarum antecedentis ipsaz reuolutionem: ⁊ a loco lune in reuolutione ⁊ in coniunctione planetarum ac etiam in ꝯiunctione ⁊ oppositione predictoꝝ: ⁊ a locis oppositionis ⁊ coniunctiõis ⁊ ab ascendentib⁹ ⁊ ãnis ꝯiunctionũ maiorũ. Que si oia salua fuerint significãt saluationẽ: ⁊ si impedita significant damnationẽ: ⁊ s̃m Haly ibidẽ accidentia terremotuũ ⁊ diluuioꝝ habentur a significationibus saturni: vt q̃n eius radij fuerint in signis aqueis vel terreis ⁊ ipse habuerit dominiũ in reuolutione ⁊ in radice vel luna infortunata ab eo: q̃re in talibus iudicijs necesse est ad radicẽ deuenire: quia teste Ptholomeo in centiloquio verbo. 64. q̃n quis loquitur de coniunctione minori radicem scire debet a qua procedit videlicet ꝯiunctionez mediam ⁊ consequenter maiorem ⁊ deinde maximaz. Maior enim cõiunctio dat significationes coniunctas ⁊ alie minores diuidunt illas: ⁊ hec est intentio Haly vbi supra q̃n de radice scienda loquitur. Sic ergo primo scire oportet radices et consequenter ad magis particularia descendere. Ex quibus patet q̃ absq; ꝯsideratione magnarũ coniunctionũ non debet fieri iudicium magnoꝝ effectuum futurorum mundum vniuersalem mutantium ⁊ diu dominabilium vnde signata reuolutionum ãnualium non sunt diurna sed transitoria et ãnum suum non excedentia nec mundũ vniuersalez imutantia: quia in eis alie ⁊ alie

sunt figure z dispositiones celestes planetarũ z stellarũ in diuersis climatibus z regionibus. Considerandum est etiã q teste Haly parte octaua ca. vj. aliqñ oppositio quorundam planetarum etiam superiorũ deterioris est significatiõis q̃ eorum coniunctio ac magis durabiles z firmiores effectus significat Considerãdũ insuꝑ q effect⁹ magnarũ cõiũctionũ sepe multũ diu postea subsequũt sicut supra pz de ꝯiũctione diluuiũ signãte z de ꝯiũctiõe significãte legez machometi. Cõsiderandũ preterea q alique coniunctiones maxime propter ꝯcursũ quorundã particularium non sunt tante significationis sicut alie quedam coniunctiones que non sunt de maximis sicut patet de duabus coniunctionibus predictis z alijs quibusdam supra notatum. Considerandũ deniq q coniunctiones maxime que sunt ſm veros motus planetarũ regulariter sunt maioris significationis q̃ coniunctiones medie vt supra dictum est. Unde propter hoc dicunt aliqui q Albumasar in pluribus errauit q iudicia sua super motus medios fundauit sicut z plurimi antiquorũ. Et ex hoc sequitur ſm eos error ipsi⁹ de fine legis machometi: z de destructione legis christi: z de iudaice legis exaltatione quorum descriptiones tempoꝝ preterierunt vt experientia docet. Hec igitur ideo premisi vt cum loquimur de cõiunctionibus maximis nullus ꝓpter considerationem vnius huiusmodi coniunctionis leuiter presumat precipitare iudicium de maximis effectibus inde proxime secuturis. nam in iudicando de talibus oportet omnia predicta z alia multa particularia diligenter attendere vnde qui aliter faciunt sepe venerandam astronomie scientiã quantum in eis est infamem reddunt contemptibilem z suspectam.

Capitulum. 25.

IAm vero de maximarum coniunctionum ſm medios motus legittima calculatione loquamur vt ille qui in fine predicti tractatus de concordia theologie z astronomie z in pluribus ca. alterius tractatus de concordantia astronomie z narrationis hystorice ſm falsam quandam opinionem consignate sunt veraciter corrigantur. Pro quo sciendũ q sicut supra dictum est post xpi natiuitatem anno. 53. fuit vna vera ꝯiunctio maxima: ideo scita coniunctione media eidem propinquiore que fuit in principio arietis facile erit alias priores z posteriores ꝯsignare presupponãdo q quelibet talis ꝯiunctio media saturni z iouis fiat in. 960. annis vel circiter. Et notanter dixi vel circiter: q2 illa coniunctio minor est que ſm Alkadicium z alios cõmuniter dicitur fieri in. 20. annis: ex qua plures replicata fiunt alie ꝯiunctiones saturni z iouis magna maior z maxima sicut in alijs tractatibus dictum est nõ precise ꝑ illos. 20. annos: nam sicut dicit quidã Abrahaz iudeus dictus auenesre in quodam tractatu de magnis ꝯiunctionibus dicta cõiunctio saturni z iouis non contingit nisi semel in. 20. annis octaua parte vnius anni minus: z vt idez

ait. Cōmerguntur de triplicitate in triplicitatem hoc modo sicut q̄n incipiunt coniungi in triplicitate ignea que dicitur aries leo sagittarius: ita scz q̄ coniungantur in principio arietis. Postea in. 20. anno in sagittario quod est nonum signum ab ariete ꝛ ibi coniungūtur in medietate tercie partis sagittarij. postea in. 40. anno iunguntur in leone quod est. 9. signū a sagittario. deinde in anno 60. iungūtur in ariete: ꝛ hec ꝯiunctio vadit in hunc modū duodecies. Postea 13. coniunctio mutatur de predicta triplicitate in succedentem triplicitatem: et aliquando tres huiusmodi coniunctiones perficiuntur in. 59. ānis cum tribus partibus vnius anni incomplete vt ipse dicit: sed moderni astronomi sequētes radices motuum planetarum sm̄ Alfonsum positas dicunt precisius videlicet q̄ dicta minor coniunctio saturni ꝛ iouis fit in. 20. annis minus. 52. dieb⁹ fere ꝛ hoc nunq̄ fallit in eorum medijs ꝯiunctionibus: sed in eorum cōiunctionib⁹ veris sicut supra tactum est nulla certa dari potest regula quantum vna distat ab alia: nam aliquando media precedit veram: aliquando vera mediaz: ꝛ hoc valde multipliciter variando: quia aliquando vna sequitur vel precedit aliam in multo tempore: aliquando in modico. Et aliquando vera cum medis concordat in tempore: sed hoc ꝯtingit rarissime videlicet quando ipsi planete sunt in auge vel opposito augis eccentrici vel epicicli. His itaq̄ presuppositis dico q̄ predicta coniunctio maxima que fuit anno. 53. post christum non cōcordauit in tempore cum media coniunctione sibi correspondēte: nam illa media sequebatur eam ꝛ fuit. 12. die septembris in. 11. gradu ꝛ. 6. minuto arietis: ꝛ ita non fuit maxima coniunctio media: quia licet fuerit in ariete non tamē fuit in principio arietis id est infra. 6. gradus illius signi: sed aliam his presuppositis pro radice calculant aliqui quam ponunt illis esse propinquiorem ꝛ dicunt q̄ ante natiuitatem christi per. 5. annos ꝛ. 320. dies videlicet. 14. die februarij fuit illa media cōiunctio saturni ꝛ iouis in. 3. gradu ꝛ in. 11. minuto arietis. Premissis igitur pro fundamento suppositis consequenter ad illam ꝯiunctionem mediaz simpliciter maximaz possunt alie tam priores q̄ posteriores precise ꝛ veraciter calculari.

Capitulum. 26.

Sed hec precisa calculatio non est necessaria ad propositūz: naz hic sufficit breuitatis gratia coniunctiones maximas cōsignare sm̄ computationez veritati propinquam presupponendo etiam computationem annorum ab origine mundi superius positam ca. 23. vbi de magnoꝝ orbium ꝯsignatione dictum est videlicet q̄ mundus inceperit. 5343. annis ante christum. His itaq̄ p̄suppositis capiendo pro radice illam coniunctionez predictam que fuit ante xp̄m 5. annis ꝛ. 320. diebus: ꝛ computando inter duas tales. 960. ānos sicut ponūt Alkabicius ꝛ consequenter alij: ꝛ numerando illos ānos integros dimittendo dies predictos ꝛ alios qui in huiusmodi coniunctionibus essent numerandi cū

alijs minutis ⁊ fractionibus si velimus precise computare: his inquam omissis propter faciliorem cōputationem: ⁊ causa breuitatis dico ꝙ a principio mundi possumus octo tales coniunctiones hoc modo consignare.

Prima anno	538	Secunda anno	1498
Tercia anno	2458	Quarta anno	3418
Quinta anno	4378	Sexta anno	5338
Septima anno christi	955	Octaua anno christi	1915

¶ Hec autem consignatio intelligenda est fieri circiter prope veritatē: quia vt patet ex dictis ista cōputatio non est precisa tam propter omissionē predictoꝝ dierum ⁊ aliarum fractionum ꝗ̄ etiam propter aliam rationem supra tactam videlicet quia quelibet media ꝯiunctio saturni ⁊ iouis a proxima media imediate p̄cedente vel sequente semper distat per ānos. 20. non integros sed min⁹ 52. diebus fere. Unde sequitur primo ꝙ quelibet talis minor coniunctio que cōmuniter dicitur fieri in. 20. annis completur in. 19. annis ⁊. 313. diebus fere Secundo ꝙ magna seu media coniunctio dictorum planetarum quaꝫ aliqui dicunt fieri in. 60. ānis fit in. 59. ānis ⁊. 209. diebus fere. Tercio ꝙ maior eorū coniunctio que fit de vna triplicitate in aliam ⁊ cōmuniter dicitur fieri in. 240. annis completur in. 238. annis ⁊. 215. diebus fere. Quarto maxima cōiunctio que dicitur fieri in. 960. ānis completur in. 953. annis ⁊. 91. diebus fere: ⁊ sic in qualibet. 8. predictarū esset differentia de. 7. annis vel circiter qui. 7. āni essent a qualibet huiusmodi coniunctione subtrahendi. Et forte hanc imprecisionē voluit de⁹ vt secreta celi absconderet ab indignis ne eis ex nimia familiaritate vilescerent. Ex predictis etiam patet ꝙ ante diluuiū non fuerunt tres maxime ꝯiunctiones medie sicut in p̄allegatis tractatibus s̄m vnam opinionē posui ex cuius errore dicte. 8. cōiunctiones male fuerūt cōsignate: sed solum fuerūt due medie: ⁊ fuerunt tres maxime coniunctiōes vere: quia cum vna fuerit. 22. ānis fere ante diluuium vt statim dicetur: verisimile est ꝙ in. 2020. ānis p̄cedentib⁹ fuerunt due medie: quarū prima fuit forte in principio mundi vel prope: ⁊ hec verisimile est illa notabilis cōiunctio superioꝝ planetarum ad quam Albumasar ⁊ Alfonsus habuerūt respectū circa principium mundi sicut inferius tangitur. Cuius rei verificatio hic sub dubio ponitur: q̄a dependet ex verificatiōe prime figure celi que fuit in creatione mundi, que valde nobis dubia est ⁊ difficilis vt manifeste patet ex supradictis ⁊ infra dicendis.

Capitulum. 27.

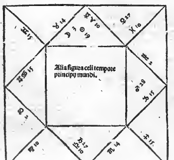
Ex predictis patet clare ꝙ duobus annis ante diluuium non fuit aliqua coniunctio maxima in capite arietis: sed etiam non fuit aliqua coniunctio saturni ⁊ iouis tunc in ariete sicut dictum fuit in principio huius tractatus. Ueruntamen circa finez primi tractatus de concordia astronomie et theolgie contrarium etiam allegatur dixisse Araba astronomus: sed huius allegationis

falsitas ostenditur. Nam sequendo in his radices motuū planetarum ſm Alfonsum positas licet iam aliquantulū superaddāt: invenitur ꝙ ante diluuium duobus annis cum. 21. diebus fuit ꝯiunctio media iouis cum saturno in. 19. gradu sagittarij: sed vera coniunctio eorum huic medie correspondens ꝑcessit predictam mediam in. 14. diebus: ita illa vera coniunctio fuit ante diluuium duobus ānis ꝛ. 35. diebus ꝛ fuit in. 15. gradu sagittarij. Et sic patet ꝯtra illud dictum ꝙ vtraqꝫ coniunctio tam vera ꝗ̄ media imediate precedens diluuium fuit in sagittario ꝛ non in ariete: sed tamē verum est ꝙ ante diluuium 21. ānis completꝫ cum. 337. diebus fuit iouis ꝛ saturni media coniunctio in. 18. gradu arietis: ꝛ vera eorum coniunctio illi medie correspondens precessit eam in. 53. diebus fere ꝛ fuit in. 6. gradu arietis videlicet ante diluuium. 22. ānis cum. 25 diebus. Et hec dici potest prima in triplicitate ignea ꝛ vna de maioribus: quia circa principium arietis: nec alia vera eorū coniunctio in principio arietꝫ hanc precessit vel etiam sequebatur circa illa tempora: ꝛ ideo illa est valde notabilis coniunctio: et quam Arabs astronomus notasse credendus est: vnde in eius allegatione predicta reputo vicium scriptoris fuisse cum scripsit duobus annis ante diluuium: quia scribere debuisset. 22. annis ꝛ supple. 25. diebus. Insuper verū est ꝙ. 8. annis fere ante predictam veram ꝯiunctionem dictoꝝ planetarū fuit vna media eorum coniunctio circa principium arietis scꝫ in. 7 gradu eius sed vera ꝯiunctio ei correspondens sequebat̄ mediam in. 170. diebꝰ fere: ꝛ fuit ipsa vera ꝯiunctio in. 28. gradu piscium. Quantū aūt predicte tres ꝯiunctiones saṫni ꝛ iouis de ꝓpinquo diluuium ꝑcedentes pro eius fortificatione naturalr̄ operate fuerint iudicio astronomorū relinquo: sed ꝙ he ꝛ alie constellationes ad hoc iuuerint non reputo theologice veritati contrarium sicut in predictis tractatibus satis notaui.

Capitulum. 28.

Sed de figura pro inicio mundi quam ſm opinionem vnā posui in primo tractatu predicto restat dubium: vtrum illa stare possit in veritate cū superius. xvj. ca. multa contra eam dubia obiecta sint: hic dico propter dictas obiectiōes ꝙ alia danda est non in multum distans ab illa: in qua ſm aliquos ponitur cancer ascendens: sed iupiter in eodē ascendente vt in sua exaltatiōne mars etiaꝫ in septima domo. sed in. 28. capricornꝰ vt in sua exaltatione: ꝛ in hoc etiā concordat Albumasar in introductorio tractatu. v. ca. vij. allegans circa hoc antiquitatem: veruntamen idem Albumasar et Alfonsus ponunt etiam circa inicia mundi ſm certum numerū annoꝝ non multum distantium. Et vt videt̄ posse intelligi ex eorum consideratione ꝙ ipsi non habuerūt in hꝰmodi inicio respectum ad situs planetarum in signis: sed ad certam magnam ꝛ notabilem coniunctionem superiorum planetarum circa tempora per eos descripta sicut hoc ex calculationibus deprehendi posset. Et forte deus voluit habere iniciū

mundi in huiusmodi coniunctione maxima notabili: sed tamen in hoc non concordat communis opinio cum tamen inuenire planetas in locis suis aptis vt communiter omnes pretendunt: licet diuersimode hinc et inde est multum laboriosum vnde talem primam figuram celi veraciter describere: et consequenter ad eam veras coniunctiones minores magnas maiores et maximas precise calculare esset opus vtile: sed difficile et quod specialem requireret tractatum. Hoc autem non est presentis negocij: sed maiori eget inquisitione ad sublimitatem astronomice scientie pertinentem. Hic est secundum aliquos peritos astronomos figuram celi satis probabiliter calculatam subscribere vtile iudicaui: in qua omnes planete sunt in exaltationibus suis preter mercurium qui est in termino suo et facie.

¶ Sc͠dm ponentes iſtam figuram inceptionis mundi: mundus incepiſſet ante chriſtū.5492.annis ⁊.223.diebus ⁊ fuiſſet aux ſolis illo tempore in.19.gradu arietis ita ꝙ verus ſolis ⁊ medius motus fuiſſent idem: ⁊ ſic medius mot⁹ augium ⁊ ſtellarū fixarum ſignatus in tabulis deficeret qualibet die in.37.q̄rtis.51.quint.14.ſextis que deberent cuilibet diei addi: ita ꝙ ſequens eſſet medi⁹ motus augium ſtellarum fixarum in vna die.0.ſigna.0.gradus.0.minuta.0.ſecunda.4.tercia.48.quarta.22.quinta.31.ſexta: ſm etiam eoſdem medius motus lune in vna die ſignatus in tabulis Alfonſi excederet qualibet die in.3.quartis.32.quintis.7.ſextis.7.ſeptimis.35.octauis. Ita ꝙ ſequēs eſſet medi⁹ motus lune in vna die.0.ſigna.13.gradus.10.minuta.35.ſecūda.1.tercia.11.quarta.38.quinta.37.ſexta.37.ſeptima.25.octaua: ſm etiam eoſdem medius motus ſolis in vna die ſignatus in tabulis Alfonſi deficeret qualibet die in.58.quinta.34.ſexta.18.ſeptima.21.octaua. Ita ꝙ ſequens medius motus ſolis eſſet in die.0.ſigna.0.gradus.59.minuta.8.ſecunda.19.tercia.38.quarta.15.quinta.38.ſexta.14.ſeptima.21.octaua: et ſm eoſdem medius motus ſaturni excederet qualibet die in tabulis Alfonſi.54.quartis.2.quintis.7.ſextis.56.ſeptimis.15.octauis. Ita ꝙ motus ſequens eſſet mot⁹ ſaturni in vna die medi⁹ 0.ſigna.0.gradus.2.minuta.0.ſecunda.34.tercia.23.quarta.38.quinta.13.ſexta.3.ſeptima.45.octaua: et ſm eoſdem medius motus iouis in tabulis Alfonſi qualibet die excederet in.2.tercijs.29.quartis.8.quintis.47.ſextis.3.ſeptimis.55.octauis. Ita ꝙ motus ſeq̄ns eſſet medius iouis in vna die.0.ſigna.0.gradus.4.minuta.59.ſecunda.12.tercia.57.quarta.58.quinta.36.ſexta.46.ſeptima.5.octaua: ⁊ ſm eoſdem medius motus martis excederet qualibet die in tabulis Alfonſi in.2.tercijs.14.quartis.58.quintis.20.ſextis.50.ſeptimis.53.octauis. Ita ꝙ motus ſequens eſſet medius martis in vna die.0.ſigna.0.gradus.31.minuta.26.ſecunda.36.tercia.29.quarta.6.quinta.39.ſexta.9.ſeptima.17.octaua: et ſm eoſdem medius motus argumenti veneris excederet qualibet die in.5.tercijs.59.quartis.30.quintis.1.ſextis.21.ſeptimis.25.octauis. Ita ꝙ motus ſequens eſſet medius argumenti veneris in vna die.0.ſigna.0.gradus.36.minuta.59.ſecūda.21.tercia.24.quarta.29.quinta.29.ſexta.36.ſeptima.45.octaua: ⁊ ſm eoſdē medius motus argumenti mercurij excederet qualibet die in.1.tercijs.30.quartis.15.quintis.10.ſextis.6.ſeptimis.41.octauis. Ita ꝙ motus ſequens eſſet medius motus argumenti mercurij in vna die.0.ſigna.0.gradus.6.minuta.24.ſecunda.6.tercia.12.quarta.25.quinta.41.ſexta.53.ſeptima.19.octaua.

Capitulum.29.

Ex premissis etiã clare patet q sicut vera figura celi ponenda est alia q̃ illa q̃ in dicto tractatu posita est:sic etiam ille octo medie coniunctiones maxime que in .xxvj.ca. superius cõsignate sunt. multum distant a locis sub quibus consignate fuerant in duobꝰ precedentibus tractatibus:ꝛ ideo ꝯiunctiones huiusmodi aliter applicande sunt maxime ꝛ alterationes ꝛ mutationes rerum q̃ notate fuerunt in toto processu de ꝯcordantia astronomie ꝛ hystorice veritatꝭ. Ueruntamen applicationes notabilium rerum gestarum ibidē consignate nõ sunt propter hoc ꝯtemnende:quia multipliciter saluari potuerunt. Primo per ꝯsiderationem ad ꝯiunctiones veras non solum maximas:sed etiam ad alias de quibus alique valde notabiles superius recitate sunt. Secundo potuerunt huiusmodi applicationes saluari per ꝯsiderationem ad reuolutiões magnoꝝ orbium ꝛ signoꝝ ac planetarũ eis ꝯrīantium de quibus supra dictũ est. Tercio per ꝯsiderationem ad ꝯiunctiones medias que fiunt in mutationibus de vna triplicitate in aliã in .240. aũis vel circiter: ꝛ hanc applicationē valde particularius ꝛ diffuse ꝓsecutus est ille abrahã predictus in suo ꝓallegato tractatu de quo hic aliqua breuiter notare decreui.

Capitulum.30.

Sciendum est igitur q ille actor incipit a ꝯiunctione magna que testificat̃ super regnũ israhel:que habuit exordium in triplicitate aquea in medio cursu sole intrante in primũ minutuz arietis: in tercia pte.8.hore.25.die mensis adar hebrei.2365.anno a creatione mundi hic fuit.474.ãnis.205.diebus post diluuium ꝛ fuit vnã ꝯiunctio saturni ꝛ iouis īmediate ꝓcedens illã ꝯiunctionem que infra ponitur sub anno.2736.ꝛ die.189.ꝛ tunc inceperũt saturnꝰ ꝛ iupiter coniungi in medio cursu q̃si in medio primi gradus piscium:sed fuerũt ꝯiuncti in vero cursu eorũ in principio ꝓdicti anni in.24.gradu aq̃rij que est triplicitas aerea ꝛ fuit.2.gradus leonis ascendens super clima egipti vbi tũc erat israhel: ꝛ aries in medio celi:ꝛ dñs hore erat sol qui est dñs ascendētis:ꝛ erat in decima domo ſm gradus signorum:ꝛ ſm equationes domoꝝ erat in nona domo: et saturno ꝛ ioui apparuit vis solis in nona domo que est domus gaudij solis:et mars dñs domus solis erat cum eo in ariete ꝛ respiciebat saturnuz ꝛ iouem in septima domo cum luna amicabili aspectu. Hec ergo coniunctio vt ipse dicit signauit magnum genus orituruz in hoc seculo: ꝛ q renouaretur noua lex que audiretur vsq ad extremum terre:quia fulgor solis in media reuolutione ãni fuit in medio celi:ꝛ quia ascendens est signum forte:ꝛ similiter signũ in quo est ꝯiunctio signauit q illius gentis regnum erat stabile ꝛ ꝯrīabile multũ videlicet tantum quantũ sunt anni maximi solis qui sunt.1461.deinde applicat ista ad natiuitatem moysi ꝛ aaron ꝛ ad subiectionem filioꝝ israhel per pharaonem et ad miracula in egipto facta:ꝛ ad exitum iudeorũ de egipto:et ad legem moysi

datā quādo peruenit sol in puncto augis sui in geminis ꝛ ad prelia ꝛ victorias filiorꝫ isrl' ꝛ ad mortē moysi. Et ad ingressum Josue in terrā promissionis. Et ad mortē seniorꝫ qui vixerūt post Josue ꝛ cōcludit ꝙ quotiēscūqꝫ cadit cōiunctio in piscibus vbi fuit in illa prima cōiūctione renouaẜ semꝑ super isrl' aliqua tribulatio: ꝛ hec de illa cōiunctione sufficiant. Cap. 31.

Post illā prosequiẜ aliā sequentē cōiūctionē magnā in triplicitate ignea q̄ fm mediū cursuꝫ fuit in ariete que testificabaẜ super regnū isrl' tribulationes ꝛ mala quorꝫ maxima pars debebat venire ex parte orientis. Et in diebus illis incepit regnū ethiopie. Et surrexerūt multi reges cōtra isrl' ꝛ reges israhel qui fuerūt tpe illius cōiūctionis parū durauerūt. Post illā sequiẜ alia cōiūctio in triplicitate terrea que incepit in tauro ꝛ in hac detecta fuit prophetia ī israhel ꝛ regnū eius habuit principiū. Et sub hac natus fuit rex Dauid in anno. 13. a cōiūctione ꝛ tunc palam apparuit samuel ꝓpheta in israhel. Et hec signauit ꝙ rex saul qui tunc regnabat debuit parū viuere ꝛ super fortitudine ꝛ stabilitate regni dauid signauit sed tamē super diuisione regni ꝛ ꝙ in eo surgerent proditores cōtra regnū salomonis. Et durauit postea regnū isrl' tot annis quot sūt maximi anni martis qui sunt. 264. Sequēs cōiūctio triplicitatis aeree incepit in geminis ꝛ signauit abscisionē regni israhel ꝛ in anno hoc illius cōiunctionis quādo peruenit reuolutio ad arietē quod est signū martis salmanasar rex assiriorū captiuauit iudeos. Alia coniūctio de triplicitate aquea incepit in cancro. Et hec significauit damnū super israhel ꝛ euasionē a captiuitate in breui. Et nabuchodonosor rex babilonie captiuauit ieconiā regem iuda. Et in hac cōiūctione cepit rex babylonie totā terrā egypti ꝛ fuit deserta isrl'. 40. anno: postea euaserūt iudei a captiuitate. Et nō durauit regnū nabuchodonosor sibi ꝛ filijs suis nisi. 70. annis. Et venit regnū persarū ꝛ medorꝫ qui regnauerūt. 54. annis. Et hoc fuit. 20. annis antequā reedificareẜ Hierusalē ꝛ postea venit regnū alexandri macedonis qui regnauit. 12. annis ꝛ post diuisum fuit regnum babylonie in quatuor partes ꝛ alique illarū partiuꝫ nō durauerūt nisi parum. Et hoc iterū euenit qꝛ signū cōiūctionis fuit mobile sed regnū israhel durauit ꝛ cōfortatū fuit quia deus dedit eis plusqꝫ ꝓmittebāt planete. Sequēs cōiunctio de triplicitate ignea incepit in leone ꝛ signauit anxietates ꝛ penas ꝛ tribulationes suꝑ sapiētes ꝛ scribas qui fuerūt tūc in isrl' ꝛ remanserūt in illo regno quā diu durauerūt cōiūctiones in hac triplicitate. Post quaꝫ sequiẜ cōiunctio in triplicitate terrea q̄ fuit in virgine ꝛ signauit finē dierū regni qꝛ significationes oēs cōcs reuolutionis fuerūt signa aspicientia se preter hāc. Et nomen ꝛ fama isrl' erat tūc suꝑ terrā sicut fulgor solis quādo est ī medio celi vsqꝫ ad hāc cōiūctionē. Et in primis cōiūctionibus fuerūt planete ꝛ luminaria ꝛ cōiūctiones significātes exaltationē israhel hic signauerūt ecōtra videlꝫ occultationeꝫ

legis ꝛ defectū regni isrł. Et tūc euenit captiuitas per manū Titi post. 20. annos ab hac cōiunctione. Et hoc apparet ꝙ xp̄s fuit sub cōiunctione p̄cedente quia eius natiuitas p̄cessit pluribꝰ annis Titū ꝛ illaȝ captiuitatē iudeoꝝ. Et in hoc fuerūt pfecti anni a natiuitate Moysi. 1440. Post illaȝ sequit̄ coniunctio magna in triplicitate aerea sed illā vt credo industriose omisit ille abrahā iudeus nec ante istā vel post aliud specialiter loquit̄ de xp̄o aut lege ipiꝰ sed prosequit̄ de cōiunctione magna que incepit in triplicitate aquea in scorpione que signauit nouā sectā ꝛ falsum ꝛ mendacem prophetā nasciturū de vilibus gentibus videlicet machometū de quo ꝛ eius regno ac lege diffuse loquit̄. Hec coniunctio fuit post incarnationē xp̄i anno. 570. vel circiter. Et dicit ꝙ regnum illarū gentiū duraret tot annis quot sunt maximi anni veneris videlicet. 1051. Et finaliter concludit ꝙ ille vilis propheta surrexit in. 4. mense arabū ꝛ nō regnauit donec peruenit ad etateȝ. 51. anni ꝛ regnauit. 11. annis ꝛ obijt viliter. Alia cōiunctio sequens incepit in triplicitate ignea ꝛ fuit in sagittario ꝛ signauit super regnū saracenoꝝ ita ꝙ maxima pars eoꝝ fugit in hispaniam. Ultima cōiunctio quā iste ponit in suo tempore in triplicitate terrea que incepit in capricorno. Et hec signauit bella ꝛ tribulationes magnas ex parte occidētis. Et in hac cōiunctione cepit debilitari regnū sarracenoꝝ ꝛ in cōiunctione. 6. illius triplicitatis surrexerūt gentes xp̄ianoꝝ ad recuperandū regnum hierusaleȝ de saracenis. Et fuerunt prelia in hispania in omnibꝰ regionibus in quibus sagittarius habet potestatē per xp̄ianos qui tunc fecerūt passagiū vltra marinū versus hierusalē ad expugnandū sarracenos. Et quia ista coniunctio redibat ad virginē ꝛ fuerunt iupiter ꝛ saturnus cōiuncti in fine virginis vbi fuit ascendēs reuolutionis anni ideo signauit ꝙ bella ꝛ tribulationes deberent venire in terrā hierusalē quia cōiunctio redibat ad virginē quia hec est cōsuetudo eius ꝙ semper eueniunt prelia in hac triplicitate ꝛ concludit ꝙ in hac cōiunctione debet incipere redemptio israhel. Et ita ibunt leuando ꝛ cadendo donec veniat coniunctio ad aquariū ad locum vbi fuit primitus sed in hac redemptione isrł deceptus fuit iste sicut ꝛ ceteri iudei in eius expectatione ꝛ sic ceca obstinatione fallunt̄ verūtamen vt ipse dicit. 8. coniunctio illius triplicitatis terree ostendit multas tribulationes in terra babylonie ꝛ israhel. Et. 12. cōiunctio eiusdē triplicitatis que erat a capricorno ostendit multas tribulationes ꝛ prelia ī terris christianorū ꝛ sarracenorū per totum tempus istius cōiunctionis absq̧ quiete Sed post hanc venit coniunctio ad virgineȝ in anno. 4946. ꝛ hec significat mala ꝛ guerras per totum munduȝ. Et dicit ꝙ hec significat iniciū destructionis sarracenoꝝ ꝛ eoꝝ secte nec possent narrari mala futura in hac cōiunctione sed quicquid sit de alijs malis de bona ꝛ vtili destructione illius secte nondum apparuit.

Cap̄. 32.

Hec autẽ ex abrahe illius dictis breuiter recitaui vt ex his capiat exẽplũ applicãdi has ⁊ similes cõiũctiones medias ad magnos ⁊ mirabiles euẽtus rerũ quales multos notaui in p̄allegato tractatu de concordia astronomie ⁊ hystorice veritatis. Et poterit sumi radix ad cõsignandũ tales cõiunctiones ex illa quã dictus abrahã notauit primã que signauit super regnũ isrl'; sed quia dicit illã fuisse.2365. anno a creatione mũdi sciẽdũ est ꝙ in hoc sequit̃ computatione hebraicã sed sequẽdo cõputatione alfonsi multo plures annos ponim⁹ vt supra ostensum est ideo dicim⁹ ꝙ illa cõiunctio fuit.474.annis ⁊.205. dieb⁹ post diluuiũ. Et inde ante ⁊ post possent alie hm̃oi cõiũctiones cõputari. Uerũ tamẽ pro maiori cõcordãtia harũ cõiunctionũ mediarũ que fiunt in triplicitatib⁹ cũ illis.8.maximis supradictis expedit ab eadẽ radice sumere cõputationis exordiũ videlʒ ab illa coniunctione que fuit circiter p̄.5.annos ante xp̄m ⁊ fuit secũda cõiũctio in triplicitate illa ignea sicut aliqui probãt ex hoc ꝙ p̄.25. annos ⁊.268.dies ante natiuitatẽ xp̄i fuit vna media cõiunctio saturni ⁊ iouis in.30 gra. cãcri vel primo leonis. Et fm̃ eos hec fuit illa cõiũctio quã bachon doctor anglicus notare voluit que signauit sup̄ lege xp̄i vt recitaui in tractatu de legibus ⁊ sectis quarto capitulo sed ipse doctor vel eius scriptor defecit in numeratione annoꝝ ⁊ etiã quia illa nõ potuit esse in tauro sed debuit scribere in cancro et numerando.42.annos inter xp̄um et cesarem debuit scribere ꝙ illa coniunctio fuit in.16.anno a cesare ⁊ in.26.anno ante christuʒ. Et sic patet ꝙ cũ illa cõiũctio fuerit in fine cancri erit attribuenda principio leonis vbi incepit triplicitas ignea. Et per cõsequẽs illa cõiunctio sequẽs fuit secunda in illa triplicitate ignea. Et licet ista secũda fuerit cõiunctio maxima tamẽ precedẽs merito notãda fuit tãꝗ vna de maiorib⁹ quia in ea incepit illa triplicitas vnde cõcludo ꝙ a qualibet istarũ cõiunctionũ põt capi radix cõputationis aliarum cõiunctionũ precedentiũ ⁊ sequentiũ tamen p̄cisius ab illa prima in qua incepit triplicitas ignea. Hoc igit̃ p̄supposito ⁊ computãdo annos a creatione mũdi p̄rout supra dico ꝙ huiusmodi coniunctiones maiores que procedunt per triplicitates possumus consignare hoc modo inferius in tabulis desc̄ptas.

Capitulũ.33.

Sciendũ est igit̃ ꝙ prima cõiũctio maioꝝ fuit fm̃ aliq̄s anno a creatione mũdi.134.die.353.eiusdẽ anni incõpleti ⁊ fuit in triplicitate aerea i.30.gra.geminoꝝ. Unde ex hoc pʒ cuilibet legitime calculãti ꝙ prima cõiũctio minoꝝ fuit ãno a creatiõe mũdi.15.die.300 eiusdẽ anni incõpleti. Post quã aliquib⁹ cõiunctionib⁹ minorib⁹ interpositis sequebat̃ predicta cõiunctio maioꝝ vel p̄cisius calculando. Hec fuit minoꝝ coniunctio sequens illam que inferius prima ponit̃. Et post eã alie cõsequentes prout subscripta tabula docet. Et notanduʒ est ꝙ

su prima tabula signant hmōi cōiūctiones p annos a creatione mūdi vsq₃ ad xpm in scđa vero p annos a natiuitate xpi vsq₃ deinceps. Et sunt iste cōiunctiones pcisi⁹ calculate quā ille. 8. cōiūctiones maxime de quibus super⁹ dictū est supponēdo mūdū incepisse p. 7343. annos cōpletos ante xpm sm tabularū Alfonsi z Meridiani psiensi calculationē. Prima minor cōiūctio saturni z iouis fuisset anno. 15. die. 300. incompletis z fuisset in. 15. gra. tauri. 29. mi. 34. secūda cōpletis: verū eadē cōiunctio saturni z iouis sm calculationem que su pra calculata est fuisset in. 14. gra. 57. mi. cōpletis ipsius tauri per. 228. dies ante tempus cōiūctionis prescripte. 8. anno die. 12. incōpletis. Sed quia ista cōiūctio nō fuit prima istius triplicitat₃ sm illos qui mūdū ante pdictū temp⁹ dixerūt incepisse lō nō cepi illā p prima maiore sed primā que sequit post illam p mutatonē triplicitatis que hic prima ponit. Nota q iste cōiūctiones calculate sunt sm medios motus supponēdo radicē hic notatā z sequēdo cōmunē regulā q inter duas cōiūctiones tales sint. 240. anni vel circiter sed pauce sunt i principio triplicitatū ideo proprie nō debēt dici cōiūctiones maiores.

Anno a principio mundi. 115. die. 41. fuit cōiunctio i triplicitate aerea in. 22. minuto libre.

Anno. 353. die. 155. fuit coniunctio saturni z iouis in triplicitate aquea in. 7. gradu scorpionis.

Anno. 591. die. 271. fuit cōiūctio i triplicitate ignea i. 12. gradu sagittarij.

Anno. 830. die. 20. fuit cōiūctio in triplicitate terrea in. 18. gradu capricorni.

Anno. 1068. die. 135. fuit cōiūctio in triplicitate aerea in, 24. gradu aquarij.

Anno. 1036. die, 250. fuit cōiunctio in triplicitate aquea in, 29. gradu piscium post hanc sequit triplicitas ignea.

Anno. 1546. die. 0. fuit cōiūctio in triplicitate terrea in. 5. gra. tauri.

Anno. 1783. die. 115. fuit cōiunctio in triplicitate aerea in. 11. gra. geminoꝝ.

Anno. 2021. die. 230. fuit cōiūctio in triplicitate aquea in. 13. gra. cancri.

Anno. 2259. die. 324. fuit cōiūctio in triplicitate ignea in. 22. gra. leonis

Anno. 2498. die. 75. fuit cōiunctio in triplicitate terrea in. 28. gradu virginis post hāc sequitur triplicitas aerea.

Nota q coniunctio illa saturni z iouis immediate precedens illam coniunctionem que ponitur infra anno. 2736. fuit illa quam Abraham Auenesre posuit primam significantem super regnum z legem israhel de qua supra. Et hec fuit. 474. annis. 205. diebus post diluuiū. Et ita dicta prima coniunctio quam signauit abraham cum. 20. fere annis precessit dictam coniunctionem que hic 12. ponitur inter maiores que a principio mundi fuerunt secūdum Alfonsum consonum. Videt vt omnis maior coniunctio sequens quā ponit idem Abraham precederet suam per equalem differentiam temporis sicut per. 20. annos vel circiter prope illum numerum verbi gratia sicut prima Abrahe precedit

duodecimã illarũ per.20.annos fere. Ita secunda precederet decimãterciã ꝛ tercia decimãquartã per.20.annos vel circiter. Et hec intellige ſm medios motus.
Anno.2736.die.189.fuit cõiunctio in triplicitate aquea in.3.gra. scorpionis.
Anno.2974.die.305.fuit cõiũctio in triplicitate ignea in.9.gra.sagittarij.
Anno.3213.die.54.fuit cõiunctio in triplicitate terrea in.15.gra. capricorni.
Anno.3451.die.169.fuit coniunctio in triplicitate aerea in.20.gra. aquarij.
Anno.3689 die 284.fuit cõiunctio in triplicitate aquea in.26.gradu piscium post quam sequitur triplicitas ignea.
Anno.3928.die.34.fuit cõiũctio in triplicitate terrea in.2.gra.tauri.
Anno.4166.die.149.fuit cõiũctio in triplicitate aerea in.7.gradu geminorũ.
Anno.4404.die.264.fuit cõiũctio in triplicitate aquea in.13.gra cancri.
Anno.4643.die.13.fuit cõiũctio in triplicitate ignea in.19.gra.leonis.
Anno.4881.die.129.fuit cõiũctio in triplicitate terrea in.24.virginis.
Anno.5119.die.243.fuit cõiunctio in triplicitate aerea in.30.gra.libre. Post hanc imediate facta est mutatio triplicitatis hu9 in aqueã.
Anno.5357.die.359.fuit cõiũctio in triplicitate ignea in.6.gra.sagittarij.
Et fuit ista cõiũctio vltima anno xpi.14.die.359. Et ante istã in eadẽ triplicitate fuit prima media cõiũctio ante xpm p.5.annos ꝛ.320.dies videlz.14.die februarij in.3.gra.ꝛ.11.minuto arietis. Et in eadẽ triplicitate fuit tercia coniunctio media anno post xpm.53.die.12.septembris in.11.gra.et.6.minuto anteq̃ precessit cõiũctio vera eidem correspondẽs eodem anno completo.91 diebus videlz secũda die mẽsis aprilis ꝛ fuit in capite arietis videlz pertrãsitis 1.gradu ꝛ.17.minutis de quo supra.12.capitulo. Et iste cõiũctiones in triplicitate ignea ante ꝛ post xpi natiuitatẽ sunt valde notande.
Anno xpi.213.die.212.fuit cõiũctio in triplicitate terrea in.5.gra.virginis.
Anno xpi.431.die.327.fuit cõiũctio triplicitatis aeree in.11.gra.libre.
Anno xpi.690.die.77.fuit cõiũctio triplicitatis aquee in.16.gra.scorpionis.
Nota q̃ hec cõiũctio est tercia in signo scorpionis ꝛ prima in eodẽ signo fuit illa que significauit sectã machometi que anno ab incarnatione dñi fuit.570.p mutationẽ triplicitatis in principio scorpionis.
Anno xpi.928.die.192.fuit cõiũctio triplicitatis ignee in.21.gra.sagittarij.
Anno xpi.1032.in signo virginis fuit mutatio triplicitatis ignee in terreã.
Anno xpi.1166.die.307.fuit ꝯiũctio triplicitatis terree in.27.gra.capricorni.

Hic sequit̃ triplicitas aerea.

Nota q̃ anno ab incarnatione dñi.1225.in eius mẽse vltimo fuit cõiũctio iouis cum saturno per mutationẽ triplicitatis in.20.gradu aquarij vt dicit Henricus de machlinia.
Item nota ſm Johãnem de muris in epistola ad clementem.vj.q̃ anno xpi

tūc futuro. 1365. die. 30. octobris in. 8. gra. scorpionis fuit vna de maiorib⁹ cō iunctionib⁹ planetarū saturni videlꝫ ꝛ iouis cū ꝑmutatione triplicitatis aeree ī aquaticā mars etiā in eodē anno ꝛ ī eodē signo cōiūctionalit applicauit fuitq; supradicta cōiūctio prima ab illa cōiūctione famosissima q̄ ſm autores ꝛ phos signauit legē sarracenoꝝ ꝛ sublimationē seu legē ꝑfidi machometi fuit enī illa ī signo scorpionis mutata triplicitate sicut ꝛ ista ꝑ annos. 52. an̄ apparitionē legis ꝑdicte. Nec a tpe illo vsq; tūc reuersa fuit aliqua cōiūctio oīno silis nisi ista vnde merito ſm phos ista signauit maximas tribulationes ꝛ mutationes in secta illa: fuitq; anno. 1357. die. 8. iunij cōiūctio magna saturni ꝛ martis ī signo cancri qḋ est casus vni⁹ eoꝝ ꝛ detrimētū alteri⁹ fuitq; ipsa cōiunctio in terminis iouis videlꝫ in. 21. gra. cancri in quo iupiter suā exaltationē habet vnde cū veraciter sit cōpertū q̄ saturn⁹ in anglia: mars in alemania ꝛ iupiter in frācia dominant: cōcludit q̄ inter maximas guerras ꝛ destructiones ac trāslationes regnoꝝ ꝑsupponēdū erat q̄ rex ꝛ regnū frācie erant in magno periculo periclitationis ꝛ subuersionis. Nā iupiter nō aspicit cōiūctionē ideo nō pōt repellere maliciā cōiunctoꝝ imo ꝑ motū retrogradū recedit a domo sua pisciū fugiens a cōspectu eoꝝ in aquariū domū saturni qḋ fugā regis francie innuit ꝑsertim quia id signū cancer illud regnū significat hec ille.

Nota q̄ cōiūctiones hic notate signate sunt ſm veros motus

Anno xpi. 1404. die. 57. fuit cōiūctio triplicitatis aquee in. 20. gra. pisciū.
Anno xpi. 1642. die. 172. erit cōiūctio triplicitatis ignee in. 8. gra. arietis.
Anno xpi. 1880. die. 287. erit cōiūctio triplicitatis terree in. 13. gra. tauri.
Anno xpi. 2129. die. 37. erit cōiūctio triplicitatis aeree in. 19. gra. geminoꝝ
Anno xpi. 1357. die. 152. erit cōiūctio triplicitatis aquee in. 24. gra. cancri.
Anno xpi. 2595. die. 267. erit cōiūctio triplicitatis ignee. 30. gra. leonis.
Anno xpi. 2834. die. 17. erit cōiunctio triplicitatis terree in. 5. gra. virginis.
Anno xpi. 3072. die. 132. erit cōiūctio triplicitatis aeree in. 11. gra. libre.

Cap. 34.

Quia vero circa finē tractatus de cōcordia astronomie ꝛ historice veritatis aliqua scripsi de antixpo ꝛ signis ac preambulis aduētus eius hic etiā notare volui quādā ꝑnosticationē ex imaginaria cōiectura magis q̄ ex rōne certa ab aliquibus posita. Quidā eni dixerūt q̄ in cognitione etatis ꝛ finis hui⁹ mūdi tpalis q macrocosm⁹ dicit deueniēdū est ꝑ etatē microcosmi id est hoīs qui est minor mūdus ꝛ in se gerit imaginē maioris mūdi tēporalis ex parte corporalis ꝛ mortalis nature sicut ex ꝑte aīe imortalis gerit imaginē mūdi architipi id est imortalis sapie dei ideo sicut etas humana quadriptita est in adolescētiā iuuētutē senectutē ꝛ seniū silr ꝛ etas macrocosmi ꝛ de duratione. 4. etatū mūdi dicūt q̄ de numero. 12. signoꝝ sunt. 4. ceteris mobiliora

τ quasi cardinalia quoꝝ duo sunt equinoctialia videlꝫ aries τ libra: τ duo sol-
sticialia cancer τ capricornus. Et in his quatuor sūt magni signatores seu pla
nete.4.regales habentes dignitates que dicunt̄ exaltationes. Sol enim exal
tat in. 19.gra.arietis. Jupiter in. 15.cancri. Saturnus in.27. libre. Mars in
28.capricorni. Et sub his attendūt quatuor mūdi tēpora vel etates τ ꝙ adam
primus homo factus fuit ascendente ariete in gloria solis in domo martis.
Unde quia sol est origo virtutis vitalis fuit adam naturaliter longeuus τ qui
dam alij sui propinqui successores. Et ꝓpter domū martis remāsit naturaliter
super primū hominē τ suam progeniē voluntas peccandi ducens ad mortem
quia mars dicitur quasi mors. Unde primus homo habuit duos filios vnum
sub sole natum scilicet Abel iustum. Aliū sub marte scilicet Caym. ¶ Moyses
aūt natus fuit ascendente cancro in gloria iouis τ domo lune. Jupiter autem
naturaliter preest pōtificibus τ prelatis sicut fuit moyses. Et quia cancer signū
est aquaticum τ est mansio lune que habet significationē super aquas ipse per
tempus miraculose mansit in aquis vnde τ nomē ex hoc accepit a moys quod
est aqua quia vero cancer retrocedens est τ lex moysaica iam retrocessit.
Dñs aūt ihesus xp̄s natus fuit ascendente libra in gloria saturni τ domo vene
ris. Saturnus vero vt ait Messahali signationem habet super gentem iudai-
cam seu fidem eius τ ipsius est gloria super regnū. Unde dñs ihesus inquantū
homo ex fortitudine sue natiuitatis dictus est rex iudeorum τ sibi tāquā sum-
mo liberatori τ iudici datum est omne iudicium. Ex libra vero inquantum est
domus veneris nihil videt̄ xp̄s participare inquātum homo nisi ꝙ in laudem
eius extollunt̄ cantica musicalia: ipsa nāqꝫ super musice organa significationē
habet: hec aūt dicta sunt de christo quantum ad eius humanitatē quia verus
τ naturalis homo fuit sed super eius diuinitate est extra τ supra propositum
presens aliquid commemorari. ¶ Antixp̄s vero nascetur ascendente capri-
corno in gloria martis τ domo saturni hoꝝ nāqꝫ naturas pessimas cōiunctim
possidebit τ proprietates a marte in malicijs gloriabit̄ in discordia inuidia τ
falsitate τ in elatione maxima. A saturno autem τ māsione eius habebit aua
riciam odium τ detractionē seditionē τ omnia occulta mala sicut a marte ma
nifesta mala vt testat̄ Albumasar in floribus suis his autem correspondebunt
quatuor tempora. Primū tempus ante legem ab inicio mūdi vsqꝫ ad moysen
Secundū tempus legis a moyse vsqꝫ ad xp̄m. Terciū temp⁹ gratie a xp̄o vsqꝫ
ad antixp̄m. Quartū tempus perfidie τ malicie ab antixp̄o oīno vel fere vsqꝫ
ad finē mūdi. Et his quatuor tp̄ibus vel etatibus mūdi correspōdēt quatuor
etates hoīs τ quatuor quarte celestis circuli. Nā prima q̄ est ab ariete ad can
crū τ est calida τ humida vernalis τ est q̄rta adolescentie. Secūda a cācro ad
libram calida τ sicca estiualis est quarta iuuentutis. Tercia est a libra vsqꝫ ad

capricornū frigida ꝛ sicca autūnalis ꝛ est quarta senectutis. Quarta a capricorno ad arietē frigida ꝛ humida hyemalis ꝛ est quarta senij ꝛ decrepite etatis. Ex pmissis ergo ↄcludūt isti ꝙ sicut spaciū celestis circuli qđ est ab ariete ad librā est medietas illius circuli equalis altius medietati a libra vsq ad arietem sic quātū est spaciū temporis lapsi ab adam siue a pricipio mūdi vsq ad xpm tātū naturaliter debet eē a xpo vsq ad finē mūdi. Sicut aūt p saturnū ꝛ martez senescit homo quia ipsi sunt corruptiui caloris ꝛ humoris naturalis ꝛ vitalis. Sic p illos planetas senescit hic mūdus corruptibilis ꝛ vltimo finief p modū circuli apud signū arietꝭ qđ est signū igneū. In quo due planete ignei videlicꝫ sol ꝛ mars habēt suas ptātes ut dictū est. Et ideo mūdus dei finief p ignē putredines seculi cōsumēte sicut testaf scriptura. Ulterius attēdēdū est ꝙ inter quatuor tempora ꝛ signa pdicta tempus ꝛ signū natiuitatis xpi attestaf discretioni ꝛ spūalitati legis sue. Nā libra est signū humanū videlꝫ liberatoris hominis vt pote hoīs discreti ꝛ iusti ac spūalis. Temp⁹ etiā ꝛ etas senectutꝭ est temp⁹ ꝛ etas discretionis ꝛ spūalitatis: reliqua vo signa sūt irrationabiliū seu brutoꝝ aīaliū quasi signa indiscretionis ꝛ brutalitatis cuiusmodi etiā sunt reliqua tria tpa ꝛ etates mūdi. Signū quoqꝫ arietꝭ quod opponif libre ꝛ temp⁹ qđ pcessit aī tempus legis perfecte maxime corporalia fuerūt sed signuꝫ libre ꝛ tempus gratie potius sunt spiritualia de his ergo ista dicta sint nō certitudinaliter affirmādo sed probabiliter cōiecturādo.

Cap. 35.

Licet aūt hic possem huic tractatui finē imponere qꝛ tñ nō solūz in his trib⁹ vltimis tractatib⁹ sed etiā in alijs qbusdā priorib⁹ aliqua scripsi de motib⁹ corpoꝝ celestiū iō ad eoꝝ maiorē elucidationē hic aliqua supplere pposui. Et primo qꝛ i tractatu de imagine mūdi caplo tercio dixi de cursu solis ꝛ ei⁹ anno ꝛ diebus ꝛ speciali⁹ in tractatu de legibus ꝛ sectis caplo vltimo de quātitate anni solaris ꝛ de equinoxijs ꝛ de his etiā i tractatu de correctione kalēdarij hic ad illoꝝ supplemētū. Notandū est sm campanū capitulo primo sui cōputi ꝙ annus solaris uere loquēdo est spaciū tpis quo sol mouef ab aliquo quolibet pūcto sui circuli quousqꝫ pprio motu pcise redeat ad eundē: hoc aūt spaciū sm ꝙ posuit Ptholome⁹ est temp⁹ quo sol mouef ab alterutro duoꝝ solsticiorū quousqꝫ redeat ad idem solsticium vel ad alterutro duorum equinoxiorum quousqꝫ redeat ad idem equinoxium. Et continet sm ipsum .365. dies et .6. horas minus tricesima parte vnius diei. Et scdm hanc opinionem solsticium precessit diem natiuitatis christi .6. diebus ꝛ fuit .19. decembris: sed Albategni licet cum Ptholomeo in predicta diffinitione anni solaris conueniat: tamen ab ipso discrepat in temporis quantitate: quia ponit illud tempus esse 365. dies ꝛ sex horas minus centesima parte vnius diei. Et sm hāc opinionē

solsticium fuit anno natiuitatis xpi. 17. die decembris sed sm predictam anni diffinitionez necesse est vt sm predictas positiones Ptolomei et Abbategni sp idem punctus circuli solis sit in loco solsticij: et semper idem in loco equinoxij. Sic ergo circulus solis non mutat situm respectu punctorum solsticialium vel equinoxialium: sed semper manet respectu eorum tam in auge q̃z in omnibus alijs punctis suis sm habitudinem vnam. Quia ergo stelle fixe mouent ab occidente in orientem continue. 100. annis vno gradu sicut posuit Ptolomeus: maius erit tps quo sol mouetur ab aliqua stella fixa quousq̃z redeat ad eandẽ q̃z sit ille annus solaris sm positiones predictas. Uerum est tamen q̃ si aux solis et cetera puncta sui circuli essent fixe semper comparata ad puncta solsticialia et equinoxialia verũ esset illud in quo ꝯuenerunt dicti philosophi videlicet q̃ annus solaris esset reditus a solsticio ad idem solsticium: sic etiam reditus a solsticio ad idem solsticiũ esset equalis reditui eius a quolibet pũcto sui circuli ad eundem punctũ et similiter etiam de equinoxio: sed posteriores philosophi non inuenerunt ita esse imo augem solis et cetera puncta sui circuli inuenerunt moueri sm motum stellarum fixarum et adherere eis semper sm habitudinez vnam. Ita q̃ aux solis stelle fixe cui nunc coniungitur si qua sit vel puncto firmamenti si fixa non sit ibi semper fuerit coniuncta et semper erit. Nec habet aliquem motũ sibi proprium nisi ratione firmamenti Et similiter est de augib⁹ reliquoꝝ planetarum et eorum circulis. Quia ergo annus solis est reditus eius in suo circulo ad aliquo quolibet pũcto ipsius circuli ad eundez: necesse est sm istam positionez q̃ annus solis sit reditus eius a qualibet stella fixa ad eandẽ siue ad aliquo puncto firmamenti ad eundem: et fit iste reditus sm eos in. 365 diebus et. 6. horis et. 9. minutis et. 24. secundis vnius hore equalis que valẽt. 23 secunda. 30. tercia vnius diei. Et in hoc excedit ãnus solaris sm istã positionẽ tempus. 365. dierum et. 6. horaruz quo tempore vtitur ecclesia romana et greca. Ideoq̃z vt probat Campanus si singulis. 153. annis romanorum et grecorum adderemus diem vnum esset vere verificatus annorum vsualium circul⁹ ipsoꝝ sed per hoc non erit firmacs habitudo solsticiorum et equinoxiorũ: imo si vera sit opinio Ptolomei de motu stellarum fixarum solsticia et equinoxia semper ꝑuenirent habitudines suas. et accideret vt annus sic verificatus desineret per singulas habitudines temporis. et q̃ inciperet in solsticijs et equinoxijs et in quibusdam distantijs ab eis: posteriores autem modum istum motus stellarum fixarum non inuenerunt: sed eas inuenerunt moueri ab occidente ad orientez vsq̃z ad aliquid deinde non procedere vltra sed redire iterũ ad occidentez vsq̃z ad aliquid: et ideo dixerunt eas moueri motu accessionis et recessionis: et istum motum affirmauit Thebith et posuit principia per que motum predictũ faceret esse circularem: et saluaret ea que apparent et accidunt motui stellarũ fixarum.

Capitulum. 36.

HAnc autem positionē Thebith de qua tetigi in fine tractatus de legibus ⁊ sectis: ⁊ alibi pulcre explanauit Campan⁹ vbi supra: et dixit ꝙ ſm illā duplex est orbis signoꝝ: vnus fixus: ⁊ alius mobil' ⁊ fixus quidē intelligitur esse descriptus in spera nona: mobilis vero in octaua: ⁊ vterqꝫ ipsoꝝ diuiditur in. 12. signa: sed imobilis continet ista denoīatiue tm̄: mobilis vero illa signa continet ſm veritatem: vnde ipse ē distinctor imaginū signoꝝ predictoꝝ zodyacum compo nendum: ⁊ capita arietis ⁊ libre mobilis semp̄ distant equalr a capitib⁹ arietis ⁊ libre fixi describentia in supficie spere none duos paruos circulos circa ipsa quoꝝ capita arietis ⁊ libre imobilis sunt poli ⁊ qsi centra ⁊ arcus orbis magni ab ipsis polis in eoꝝ circūferentias descendens qui quasi semidyameter eorū est. 4. gradus. 18. minuta ⁊. 43. scda: formam aūt ⁊ modū huius motus diffuse prosequitur Campan⁹ finalr̄ cōcludens ꝙ ex eorum motu accidit vt stelle fixe videanī moueri versus orientē aut occidentem: qñqꝫ motu tardo: qñqꝫ motu veloci. Cum enim caput arietis mobilis fuerit distās ab eq̄tore ī circulo paruo predicto per quartā ipsius parui circuli aut prope hoc qḋ erit in duobus circuli parui sitibus oppositis tunc videbunī stelle moueri ad eam partem ad quam mouenī motu tardo: in vno quidē eoꝝ ad partem orientis: ⁊ in eius opposito ad partē occidentis. Cum vero caput arietis mobilis fuerit in alterutra duarū sectionū equatoris ⁊ circuli parui aut prope eas videbunī tunc moueri ad eā partē ad quam mouenī motu veloci: vna quidē earum ad partē orientis: ⁊ in eius opposito ad partē occidentis. Quapp̄ter inuenta est diuersitas manifesta in motu eoꝝ. Ptolomeus autē qñ ipsa comparauit loca eorum inuenta in tp̄e suo ad loca eoꝝ inuenta ab abrachis ⁊ ab alijs antiquis ph̄is inuenit eas moueri motu tardo videlicet in. 100. ānis vnō gradu: nā tunc caput arietis mobil' erat meridionale separatū a puncto q̄rte meridional' ⁊ accedens ad equatorē. Posteriores aūt capite arietis adhuc magis accedente ad equatorē inuenerūt stellas fixas moueri in. 66. annis vno gradu: ⁊ hoc fuit propter accessū capitis arietis ad equatorē propter quē motus stellarū fixarū fuit velocior. Tp̄e vero Campani factū erat caput arietis septētrionale distans a cōmuni sectione parui circuli ⁊ equatoris de partib⁹ ipsius parui circuli versus septentrionē. 58. gra. ⁊. 57. minutis fere: ⁊ propter hoc caput ariet̄ distabat a cōmuni sectione orbis signorum mobilis ⁊ equatoris versus septentrionem de partibus ipsius orbis signoꝝ. 9. grad. 11. min. ⁊. 45. scdis fere. Erat ergo tp̄e illo locus interfectionis predicti orbis signoꝝ mobilis ⁊ equatoris super. 20. gra. 48. mi. ⁊. 15. secundis signi piscium: ⁊ alia sectio opposita super consilem partem virgīs. Postea vero multiplr variatus est motus iste sicut Campanus diffuse declarat. Ex his ↄcludendo ꝙ stelle fixe in tp̄e Ptolomei ⁊ suoꝝ predecessoꝝ quoꝝ cōsiderationes ipse assumit mouebantur ad occidentē ⁊ non ad orientem quemadmodū ipse putauit. Tunc enim erat caput arietis mobilis meridionale ab eq̄tore: ⁊ caput

libre septentrionale: in quo situ est motus eorum ad occidentē. Causa aūt erroris eius non fuit propter debilitatē scientie: sed fuit paruitas tpis predecessorum. cōsiderantium loca stellarum fixarum in suis tpibus: τ ea per scripturam suam. cōmendantium: vnde non fuit ei possibile vt cognosceret istū motū propter eiꝰ tarditatē τ predicti tpis paruitatē: τ istum errorem Ptolomei et motū octaue spere quē ponit Thebith: τ formā eius: τ ea q̄ accidūt ex eo diffusius psequitur Campanꝰ q̄ huius tractatus breuitas explicare sufficiat quē motū vt ipse dicit sequunt oēs spere inferiores que sunt. 7. planetarum τ auges earū sicut Thebith posuit: vnde finalr cōcludit q̄ orbis signorum fixus non est circulus quē describit sol motu proprio quemadmodū scripsit in computo suo Robertꝰ linconiensis sed est vnus circulus maior in nona spera declinās ab equatore ad duas ptes septentrionis τ meridiei quantitate. 23. gra. 33. mi. τ. 30. secundorum. Circa huiꝰ intersectionē cum equatore mouent capita arietis τ libre: τ in eius differentia mouentur capita cancri τ capricorni quē cooperiens circulum solis qui est spe in supficie vnacum orbe signorum mobili quē secans ipsum. Ad quorum omnium intelligentiā fecit Campanus figuram sensibilē rebus predictis conuenientē.

Capitulum. 37.

SCiendum est autem q̄ predictum motum stellarū fixarum τ fm eandē predictam quantitatē anni solaris sicut dicit Campanꝰ Astronomi sui tpis supponebant eo q̄ magis cōueniant cum his que de superiorum motibus apparent q̄ ea que a priorib' dicta sunt. Et hoc quoq̄ diuine scripture magis consonum inuenitur que xp̄m natum asserit cum dies incipiunt crescere: nam fm istū motum stellarū fixarum τ predictam anni quantitatem inuenies diem annunciationis seu conceptionis xp̄i fuisse proximū qui secutus est instans equinoctij vernalis: τ diem natiuitatis eius fuisse proximū qui secutus est instans solsticij hyemalis: sed his nō obstantibꝰ Alfonsus quē cōmuniter astronomi sequunt non ponit predictam anni quantitatē quam ponit Thebith: sed minorem videlicet. 365. dies. 5. horas. 49. minuta. 16. secunda. Quidam tñ tabulas Alfonsi redarguunt τ licet in multis alijs: tamen in hoc specialiter q̄ supponunt annū solarem esse tempus semper equale τ ipsum inuariabile permanere. τ allegant q̄ in hoc sunt contrarie illis que ab obseruatoribus diuersorum temporum sensibiliter sunt percepta. Et primo quidē q̄ antiquissimi obseruatores babilonici posuerunt quantitatem anni. 365. dies cum quarta die et vna. 76. deinde alij illam quartam precise posuerunt sicut Abrachis quem in hoc sequitur ecclesia τ similiter inuenit quidam Abraham fere: sed modicū minus: sed Ptolomeus τ Albategni suis temporibus posuerunt vt supra dictum est τ in alijs superioribus tractatibus recitatum: τ tabule Alfonsi ponunt vt statim tetigi: et in hoc rationabiliter reprehenduntur si illam quantitatem constituant inuariabilem

Et ad ostendendū in hoc discrepantiam tabularum harum cum antiquis observatoribus declarant isti per differentiā eorū cū alijs de introitu solis in signa que magna reperitur. Similiter in tpe nostro differentia ab aliquibus inventa est de introitu solis in arietem. Nam anno dñi. 1290. die. 13. mensis marcij inventus est sol intrare arietē post. 16. horas qd multū discrepat ab his tabulis et anno. 1346. inuent⁹ est ingredi arietē non in hora que invenitur per tabulas Alfonsi: et ideo concludunt periti astronomi q̄ quantitas anni solaris non est constituenda semper equalis sed variabilis de maiori in minus et econverso: sicut etiam motus stellarum fixarum nunc velocior nunc tardior esse compertur vt supra patet: vnde sicut dicit Johānes de muris necessarium est propter motū octavi circuli et varium motū augis solis mutationem eq̄tionis annos ponere singulos inequales. Et sicut ipse probat anni quantitas quam ponunt tabule Alfonsi nō est precisa videlicet. 365. dies. 5. hore. 49. minuta. 15. scd'a. 59. tercia 34. quarta. 3. quinta: sed debet esse. 58. tercia. 49. quarta. 48. quinta. Nec tamē quantitas ista semper manet equalis propter causas predictas. Cap. 38.

Constat igitur ex p̄dictis q̄ diversa et q̄si adversa diversi senserūt de quantitate anni solaris vt p̄allegatis tractatibus satis exp̄ssi sed hic clarius explicavi. Verumtñ de huius anni inicio vsuali et de eius q̄ntitate varie gentes et nationes non min⁹ diversimode senserunt sicut in superioribus declaratū est. Hic tñ mihi sufficit de inicio anni f'm catholicos loqui id est f'm romanos et grecos vnde licet antiquitus aliq̄n annorum suorum greci ab alexandro sumpserunt inicium vt dicit Campanus: tñ vt dicit Beda aliq̄n greci temporum ordinem a dyocleciani principis annis observadant. Tñ post fidem susceptam catholicā annos computare inceperunt ab anno domini ihesu christi: et vt recitat Beda computationez ab incarnatione xp̄i Dyonisius abbas romane vrbis instituit A quo principio gallicana et anglicana ecclesia aliq̄z plures nō absurde ānos suos cōputant: licet gens ytalica multiq̄z alij antiqui romanoꝝ morem sequentes a prima die ianuarij quē mensem romani fecerunt āni principium incipiāt Unde hic oritur dubitatio quam incidenter et breviter tetigi in. iij. ca. tractat⁹ de correctione kalendarij videlicet cum ecclesia gallicana quo ad inceptionez annoꝝ dñi preveniat ecclesiam ytalicam et alemanicam in eo q̄ gallici inchoant annos christi ad incarnatione seu ānunciatione dñica. Ytalici vero et alemani a precedente nativitate christi annos domini incipiunt. Econverso tñ ytalici et alemani gallicos preveniunt in maioratione annorū id est in maioris numeri computatione eo q̄ singulis annis saltem inter festum circumcisionis et annunciationis excedunt gallicos de vno anno in computatione annoꝝ christi verbi gratia. Cum ytalici hoc anno in festo circumcisionis numerabant annos xp̄i 1414. adhuc gallici cōputabant. 1413. vno anno min⁹ q̄ ytalici. Qualiter ergo

sine errore saluabitur ista diuersitas. Respondi breuiter in tractatu predicto: sed hic responsionem clarius explicabo per distinctionem de duplici anno seu modo duplici quotationis annoꝝ. Annorum enim vnus dicitur visualis: alius emergens. Visualis dicitur spacium tpis quo sol complet vnam reuolutionem motu ꝓprio: ⁊ hoc inchoando a kal' ianuarij more romano. Annus vero emergens dicitur spacium tpis indifferenter a quolibet momento inchoãtis donec sol circulũ suum motu ꝓprio compleuerit. Dico igitur ꝙ ytalici ⁊ alemani vtunt annis visualibus in computatione annoꝝ mundi. Gallici vero ⁊ anglici emergentibus incipientes a die ãnunciationis dñice. Ex quo statim patet ꝙ circũcisio dñi facta fuit anno natiuitatis ipsius scdo loquendo de annis visualibus: licet eius anno primo emergenti. Unde etiam patet ꝙ xp̃s de primo anno sue natiuitatis scz visuali non habuit nisi septẽ dies etatis. Ex quibus sequitur ꝙ in ytalia ⁊ alemania q̃uis annos natiuitatis computent non debent tñ in instrumentis publicis aut literis annos natiuitatis dñi renouare ipso die natiuitatis dñi: sed in prima ianuarij. Ratio est quia ibidem annos dñi visuales quibus vtuntur incipiunt ⁊ terminant exclusiue. Nam de primo anno dñi ipso die natiuitatis sue fluxerũt. 358. dies ⁊ restabant pro cõplemento ipsius solũ septem dies: ⁊ per consequens ille annus primus dñi non incepit a die natiuitatis: sed ante a prima die ianuarij precedente diem natiuitatis xp̃i.

Capitulum. 39.

Adhuc autez quia in tractatu de vero ciclo lunari: ⁊ in tractatu de correctiõe kalendarij plura scripsi de anno lunari ⁊ eius mensibus hic addam vtilem distinctionem de multiplici mensis lunaris acceptione. Sciendum itaqz ꝙ quadruplex est distinctio mensis lunaris: quia vnus dicitur mensis medie cõiunctionis videlicet solis ⁊ lune de quo ⁊ eius quantitate satis in dictis tractatibus dictum est. Alius dicitur mensis pagrationis qui habet. 27. dies ⁊. 8. horas sicut tetigi in primo cap. tractatus de imagine mundi. Alius est mensis manifeste apparitionis ⁊ hic ſm Galienum tercio de creticis diebus habet. 26. cum dimidio. Alius dicitur mensis medicinalis qui componitur ex mense manifeste apparitiõis ⁊ medietate excessus quo mensis pagrationis excedit mensem manifeste apparitionis: ⁊ istud trahitur ab Auicẽna in quarto canonis sen scda tractatu scdo cap. scdo. ⁊ a Galieno vbi supra. vnde relinquitur ꝙ mensis medicinalis sit. 26 dierum ⁊. 22. horarum: ⁊ diuiditur per quatuor septimanas quarũ quelibet nõ cõtinet. 7. dies completos sed solum. 6. dies ⁊. 17. horas cum dimidia. Qđ sic patet quia medientur. 26. dies ⁊. 22. hore ⁊ erũt. 13. dies ⁊. 11. hore pro duabus septimanis illius mensis ⁊ tondem pro alijs duabus: qui dies ⁊ hore si diuidantur erunt. 6. dies ⁊. 17. hore cum dimidia pro qualibet septimana. Et ad hanc cõputationem debet consi[d]erare medicus in iudicando de creticis diebus: vnde

patet q̃ in hoc sicut et in pluribus alijs medicus hr̃e debet astronomice sciencie aliquam noticiam sicut et quilibet phūs. Hec igitur de elucidatione tractatuũ nostrorum dicta sufficiant. Capitulum. 40.

Huic aũt operi finem imponentes: deo gratias agimus quia tres tractat⁹ de concordia vere astronomie cum theologia et hystorica veritate satis vtiles ex sapientum dictis ipso donante collegimus. Scimus aũt quosdam nobis obiecisse q̃ professionem nostram et iſtĩ etatẽ magis decuisset circa theologica q̃ circa illa mathematica studia occupari. Quib⁹ pro nr̃a excusatione respõdemus q̃ illĩ nõ sic intpore vacauim⁹ quin etiã plura de materia pñtis scismatis et vnionis ac reformationis ecclesie multosq̃ tractatus vtiliores theologicos scriberem⁹. Nec illa tamen a theologico studio prorsus credim⁹ aliena: sed potius si absq̃ varia curiositate aut curiosa ostentatione sciantur ad fidei et theologie decorẽ ac vtilitatem ecclesie ptinere. Nec decens estimam⁹ esse vel vtile policie xp̃iane theologice sciencie professorẽ ea que in dictis tractatibus scripta sunt penitus ignorare. Hec itaq̃ ad dei laudẽ et gloriam finiant qui sine fine viuit et regnat in secula seculorum Amen.

Opus concordantie astronomie cum theologia necnon hystorice veritatis narratione explicit feliciter. Magistri Joannis angeli viri peritissimi diligẽti correctione. Erhardiq̃ Ratdolt mira imprimendi arte: qua nuper Venetijs nũc Auguste vindelicorum excellit nominatissimus. 4. nonas Januarij. 1490.